

孔子学院通讯
罗兰大学孔子学院
2014年
免费发行

Konfuciusz Krónika

Az ELTE Konfuciusz Intézet ingyenes magazinja
VIII. évfolyam 2014

Miért tanuljunk kínaiul?

A kínai a legtöbbször által anyanyelvként beszélt nyelv a világon. Az emberiség több mint egyötödének kínai az anyanyelve. A kínai az ENSZ hivatalos nyelveinek egyike.

Az elmúlt harminc év bámulatos, évi 10%-os gazdasági növekedésének köszönhetően Kína ma a világ egyik legfontosabb gazdasági, politikai, kulturális nagyhatalma. A kínai 2010 óta – a japánt megelőzve – a világ második legnagyobb gazdasága.

Kína megbecsült tagja a nemzetek közösségének. 2008-ban sikeres olimpiát rendezett, 2010-ben világkiállításnak adott otthont, s az élet szinte minden területén megkerülhetetlen.

A kínai cégek behálózják a világot, s a multinacionális vállalatok túlnyomó többsége jelen van Kínában. E cégek mindegyikének szüksége van kínaiul jól beszélő szakemberekre.

A magyar–kínai kapcsolatok az utóbbi években sosem látott gyorsasággal fejlődtek. Kína ma Magyarország legnagyobb ázsiai kereskedelmi partnere, hazánk pedig Kína második legjelentősebb partnere Közép-Európában. Kulturális és oktatási kapcsolataink is egyre szorosabbak, évről évre növekszik a magyar diákok által megpályázható kínai ösztöndíjak száma, és egyre több kínai diák érkezik hazánkba.

A kínai nyelv egyre népszerűbb a világon: becslések szerint 2020-ban már 100 millió külföldi fog kínaiul tanulni.

A kínai a világ egyik legősibb civilizációja, mely hihetetlenül sokszínű, értékes kulturális kincsekkel gazdagította az emberiséget. A kínai nyelv megismerése nemcsak jó befektetés, hanem általa hozzáférhetünk e rendkívül gazdag kultúrához is.

A kínai nyelv még csak nem is olyan nehéz, ahogy azt sokan gondolják. Nyelvtana a világon az egyik legegyszerűbb (nincsenek toldalékok, nemek, számok, esetek), egyedül a zenei hangsúlyok és az írás jelenthetnek

problémát. Ám azt a 3000 írásjegyet megtanulni, amelyet a mindennapi életben használnak, egyáltalán nem boszorkányság.

A kínai nyelv immár mindenki számára elérhető. A 2006-ban nyílt ELTE Konfuciusz Intézet rendszeresen indít különböző szintű kínai nyelvtanfolyamokat. Ugyanitt változatos kulturális programok is várják az érdeklődőket, s a modern Kína megismertetését is feladatunknak tekintjük. Nyelvtanfolyamainkat kínai anyanyelvű vagy Kínában képzett tanárok tartják, a legmodernebb tananyagokra építve, Budapest szívében. Tanfolyamainkra, programjainkra mindenkit szeretettel várunk!

ELTE Konfuciusz Intézet

Cím: 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F. I. 16.

Telefon: (36)-(1)-411-65-97, (36)-(1)-411-65-00/5401

Fax: (36)-(1)-411-65-98

Nyitva: H-Cs: 10:30 – 18.30, P: 10:30 – 16:00

E-mail: office@konfuciuszintezet.hu

Honlap: www.konfuciuszintezet.hu

亲爱的读者，

2014年，罗兰大学孔子学院为匈牙利的汉语及中国文化传播贡献甚大，包括在全国范围内开展汉语课程、讲座，组织各类文化活动等。目前已有四十余名教师在布达佩斯、德布勒森、久尔、米什科尔茨、佩奇等城市的教学点任教，我们的学生涵盖了各个年龄层次以及汉语水平层次。

我们坚信自2006年罗兰大学孔子学院成立以来，在所有人的持续努力下，我们的目标，即将匈牙利建设成为世界汉语教育及中国文化传播的重要基地之一，其实现指日可待。在长时间的筹备与努力后，我们于2014年成立了中东欧汉语教师培训中心，自此，孔院向着国际化发展更进一步。中心建成后，我们在布达佩斯为来自中东欧地区16个国家的百余名汉语教师组织了师资培训，截至目前，已成功组织了两次培训会议。同时，中东欧汉语教师培训中心也是连接中国与匈牙利，以及中东欧地区其他国家的一座重要桥梁。培训中心的建立将中东欧地区的汉语教育学界更加紧密地联结在一起，也帮助参与培训的老师们拓展其教学方面的知识，进而使得整个中东欧地区的汉语教育质量得到提升。

这已经是我们编写《孔子学院通讯》的第八个年头了，相信读者们可以通过本刊了解到更多有关我们工作成果的内容，同时我们也会一如既往地为您介绍更多有关中国文化的信息。欢迎您随着我们一起搭上游览中国的列车，一起去看看“塞上江南”宁夏，“人间天堂”苏州，一起听听在布达佩斯的中国妈妈讲述的有趣故事，回溯中国历史上唯一一位女皇的故事，循着中国最著名的探险家的足迹行走，再看看一位中国的著名运动员的一生。在本刊中，您还能读到有关中国茶的介绍，了解世界上最奇特又有趣的一种蘑菇，以及一位中国小说中的迷人角色。而能够完成填字谜游戏的读者还能获得一份精美的礼品。

我们希望对中国感兴趣的您通过阅读本刊物，能够更进一步地了解这个神奇的国度。

绍莱特博士
主编

TISZTELT OLVASÓ!

Az ELTE Konfuciusz Intézet 2014-ben is sokat tett a kínai nyelv és kultúra magyarországi megismertetése érdekében. Folytatódtak tanfolyamaink és előadásaink, országsszerte jelen voltunk kisebb-nagyobb rendezvényeken, s több mint negyven tanárunk Győrtől Debrecenig, Pécestől Miskolcig tartott órákat a legkülönbözőbb intézményekben, a legkülönbözőbb szinteken, a legeltérőbb életkorú diákoknak.

Intézetünk sokáig arra törekedett, hogy Magyarországon a kínai nyelv és kultúra legfontosabb központja legyen, s úgy érezzük, ezt a célunkat 2006-os alapításunk óta sikerült is elérnünk. 2014-ben új szintre léptünk azáltal, hogy hosszú előkészítés után megalakult az ELTE Konfuciusz Intézet Közép- és Kelet-Európai Regionális Tanárképző Központja. Ezzel intézetünk tevékenysége nemzetközivé vált: 2014-től fogva a Kínai Nyelvoktatási Tanács a régió 16 országának sok száz kínai nyelvtanára számára Budapesten szervezi rendszeres továbbképzéseit. Az év folyamán már sor is került két ilyen nemzetközi tréningre. A központ fontos hidat jelent Kína és Magyarország, illetve a közép- és kelet-európai országok között. Létrejöttével kapcsolati háló alakul ki a kínai oktatást folytató térségbeli intézmények és személyek között, a részt vevő tanárok bővíthetik szak módszertani ismereteiket, s egységesen emelkedhet a kínai nyelvoktatás színvonala.

Munkánkról a nyolcadik évfolyamában bővebben olvashat, de emellett kiadványunk – szokás szerint – a kínai kultúra újabb területeire is elkalauzolja az érdeklődőket. Olvasóink beülhetnek a leghíresebb kínai luxuslimuzinba, ellátogathatnak a távoli Ningxiába és Suzhou csodaszép kerjeibe, megismerhetik a legnépszerűbb kínai népi istenségeket. Találkozhatnak a kínai történelem egyetlen császárnőjével, a legnagyobb kínai hajóssal és az egyik leghíresebb kínai származású sportolóval. Írunk a méltán híres kínai teáról, a világ egyik legfurcsább gombájáról és legszórakoztatóbb regényszereplőjéről. Ismét ajánlunk Kínával kapcsolatos olvasnivalókat, a figyelmes olvasók pedig értékes ajándékokat nyerhetnek kvízünkön.

Bízunk benne, hogy kiadványunkkal sikerül ismét örömet szerezni a Kína iránt érdeklődőknek.

Dr. Salát Gergely
főszerkesztő

Konfuciusz Krónika

Az ELTE Konfuciusz Intézet magazinja

2014. VIII. évf.

HU ISSN 1789-8617

Megjelenik évente

Főszerkesztő: Dr. Salát Gergely

Főszerkesztő-helyettes: Marácz Fanni

Tördelőszerkesztő: Bukovics Zoltán

Képek: Bukovics Zoltán, Marácz Fanni,

Salát Gergely, Szappanos Csenge

Kínai fordítás: He Zhen 何震,

Zhang Zinan 张子楠

Felelős kiadó: Dr. Hamar Imre

Cím: ELTE Konfuciusz Intézet,

1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F I. em.

Tel.: (36)-(1)-411-65-97

Fax: (36)-(1)-411-65-98

www.konfuciuszintezet.hu

media@konfuciuszintezet.hu

Az ELTE Konfuciusz Intézet elmúlt egy éve

我们的2014年

2014. január 31-én a ló évébe léptünk. A kínai asztrológia úgy tartja, ez az év a változásokról és önálló kezdeményezésekről szól, ennek megfelelően a 2014-es év sok újdonságot hozott az ELTE Konfuciusz Intézet életébe.

Az év elején ellátogattunk a KOGART Házba, ahol az érdeklődők ingyenes tárlatvezetés során tekinthették meg a 19–20. századi kínai tusfestménykiállítást. A több mint száz alkotás a chongqingi Három-szoros Múzeum gyűjteményéből került Budapestre.

Az intézetbe látogatók rengeteg érdekes előadást hallgathattak meg az év során. Salát Gergely sinológus Kínai bölcsességek a nyugati hétköznapiakban című előadása során megtudhattuk, hogyan határozza meg a konfucianizmus a Távol-Kelet mindennapjait, és miképp befolyásolja a nyugati gondolkodást. Kína asszonyai címmel Sári László keletkutató, író kultúrtörténeti előadását hallgathattuk meg a „négy szépségről” és a távol-keleti nőideálról. Mecsí Beatrix művészettörténész, Kelet-kutató előadásában érdekességeket és újdonságokat tudhattunk meg a kínai festészet történetéről. Varga Balázs a XX. századi kínai történelem megjelenéséről beszélt a kortárs kínai filmekben. Előadása során – az elsősorban kínai piacra készült – szuperprodukcióktól kezdve a nyugaton is elismert

alkotók nemzetközi forgalmazásra (is) szánt alkotásai áttekintette az elmúlt két évtized legismertebb kínai filmjeit.

Takács Zsolt Exportlehetőségeink Kínában című előadása során a következő kérdésekre kaphattunk választ: Mit jelenthet a kínai piac a magyar és közép-kelet-európai exportőrök számára? A kínaiak eltérő gondolkodásmódja mellett miben mások az üzleti kapcsolatok? Melyek az exporttal kapcsolatos problémák, mik a lehetséges megoldások? Csejdy Júlia művészettörténész Besztercebányától Shanghai-ig című előadása során Hudec László építész életútjába nyújtott betekintést. Hudec László csaknem harmincéves itteni pályafutása során Shanghai arculatát nagyban meghatározó iskolákat, templomokat, ipari épületeket, szállodákat és színházakat tervezett a távol-keleti metropoliszban, épületei műemlékvédelmet élveznek. Fazekas Gyula

a magyar–kínai diplomáciai kapcsolatok történetéről, aktuális kérdéseiről és perspektíváiról tartott előadást.

Vörös Erika a Vallás és szakrális helyek a modern Kínában című előadása alkalmával megtudhattuk, hogy a társadalomban, életmódban és értékrendben bekövetkező változások hogyan hatottak a vallásnak az emberek mindennapjaiban betöltött szerepére.

Birtalan Ágnes Kína és Mongólia, Csoma Mózes Kína és a Koreai-félsziget, Zentai Judit Kína és Japán, Filippov Szergej Kína és Oroszország kapcsolatait mutatta be, az előadások során megismerhettük az egyes kétoldalú viszonyok alakulását a történelem folyamán, és áttekinthettük a tényezőket, amelyek a mai napig befolyásolják Kína nemzetközi kapcsolatait.

Tanáraink kedvenc filmjeiből ingyenes vetítéseket rendeztünk. Először Mo Yan Nobel-díjas író könyvének filmadaptációját, a Vörös cirokmező című filmet tekinthették meg az érdeklődők, majd a szintén Zhang Yimou által rendezett Repülő török klánját.

2014年1月31日，我们迎来了中国的农历马年，在中国传统文化认知中，人们认为这一年充满了挑战与创新。诚然，罗兰大学孔子学院也在这一年中迎来了许多变化与进步。

我们组织了参观 Kogart 展览馆的活动，在这里，参观者们可以免费参观带有讲解的十九至二十世纪的中国国画展览。

在这一年间，我们还举办了丰富多彩的主题讲座，以供来访者们参加：

来自匈牙利天主教大学的副教授邵莱特先生举办了以“西方社会日常生活中的中国智慧体现”为主题的讲座。在讲座中，我们了解到了来自遥远的东方的儒家思想以及它是如何影响西方人的日常生活的。

研究东方文化的学者 Meccsi Beatrix 则介绍了有关中国国画历史的有趣知识。

A már jól ismert és közkedvelt kézműves tanfolyamok, mint a díszcsomókészítés, a papírkivágás, valamint az évről évre visszatérő kalligráfia és a nagy népszerűségnek örvendő teakóstolók mellett rengeteg új programmal készültünk az érdeklődők fogadására.

Kínai mesedélutánunk alkalmával meghallgathattuk Kína legnépszerűbb történeteit, valamint megismerkedhettünk azoknak a kínai kultúrában elfoglalt szerepével. Kínai táncházunk során az érdeklődők kínai tanáraink segítségével sajátíthatták el a legjellegzetesebb, könnyen megtanulható kínai táncokat, és megismerkedhettek a leghíresebb kínai dalokkal is. Kína legszebb dalairól külön előadást is tartottunk, ahol Kína leghíresebb és legszebb nép-, illetve műdalait hallgathatták meg az érdeklődők, majd a dalszövegek át tanulmányozása után megismerhették azok történetét és a mai Kínában elfoglalt szerepét.

Italkóstolónk alkalmával Kína hagyományos alkoholos italait, illetve a fogyasztásukhoz kötődő szokásokat vettük sorra, valamint vendégeink megköszönhették Kína legjellegzetesebb tömény italát, a *baijiut* is. Hatalmas sikerrel zárult főzőtanfolyamaink során Kína három legnépszerűbb ételének elkészítését tanulhatták meg az érdeklődők.

Tanár-diák pingpongversenyeink alkalmával jelenlegi és korábbi diákjaink mérkőzhetnek meg az intézetben tanító tanárainkkal. A versenyre nemcsak a szórakozás kedvéért volt érdemes eljönni, hiszen az első három helyezett értékes nyereményekkel távozott. A közkedvelt *taiji* mellett 2014-ben először kungfu tanfolyamot is meghirdettünk. A négyalkalmas kurzus során nemcsak az ősi kínai harcművészet

alapjait sajátíthatták el a résztvevők, hanem a kungfu mögött rejlő gondolkodásmódhoz is közelebb kerülhettek.

A közismert és hagyományosnak mondható, évről évre visszatérő foglalkozásokat is megpróbáltuk színesebbé tenni. A budai Czákó utcai pályán *taiji* órát szerveztünk, hogy a kerület idősei megismerkedhessenek ezzel a mozgásformával. Szerettük volna megmutatni, hogy a mind a testre, mind a lélekre pozitív hatással bíró, lassú, lágy mozdulatokat korhatár nélkül bárki könnyedén elsajátíthatja. Valentin napi csomózó délutánunk alkalmával egy szívvecskét készíthettek el a foglalkozáson résztvevők, melyet később akár el is ajándékozhattak szeretteiknek.

Központunkban megrendezett foglalkozásainkon túl számtalan izgalmas és nagyszabású programon is részt vett az ELTE Konfuciusz Intézet. A Millenárison megrendezett holdújévi ünnepség alkalmával ennek a nagyon dinamikus és izgalmas évnek a beköszöntét ünnepelethetjük. Az egész napos rendezvényen a látogatók asztalunknál kipróbálhatták a kínai kalligráfia, a papírkivágás és a díszcsomókészítés mesterségét, a kisebbek pekingi operamaszkokat festhettek, vagy maguk is arcfestésen vehettek részt.

A Te is lehetsz sztár Kínában! című tehetségkutatónk, valamint a Kínai Nyelvi Híd verseny során 2014-ben is

Varga Balázs 的讲座主题是“中国当代电影，中国市场的“大制作”电影，一些著名电影艺术家在西方所获得的成果，以及过去二十年间取得杰出成就的中国电影等。Takács Zsolt 在他以“对中国出口机遇”为主题的讲座上与我们分享了以下问题：匈牙利及中欧地区能够对中国出口何种产品？中西方思维方式、文化认同存在巨大差异，在此前提下如何建立贸易关系？对华出口贸易还有什么潜在问题，如何解决？

Csejdy Júlia 向我们讲述了匈牙利建筑师Hudec László在上海的生活：在 Hudec 建筑师生涯的近三十年间，他设计建造了许多具有历史意义的建筑物，包括多所学校、教堂、工业建筑、酒店以及剧院等。

Fazekas Gyula 在讲座期间则为我们介绍了中华人民共和国社会政治发展的主要趋势，同时也介绍了匈中两国目前的多方合作以及对对中国第五代领导人的前景展望。

Vörös Erika 举办了关于当代中国的宗教问题和教派圣地以及其在社会中所起到的作用的讲座。

在介绍中国与其邻国关系的讲座中，我们还介绍了中国与其周边国家关系的历史演变，以及对如今中国国际关系产生影响的因素。

Birtalan Ágnes 介绍了中国与古的关系，Csoma Mózes 介绍了中国与朝鲜半岛的关系，Zentai Judit 阐述了中国与日本的关系，Filippov Szergej 则介绍了中国与俄罗斯的关系。

除了主题多样的讲座之外，我们还组织了免费电影观赏活动，向参与者们推介一些优秀的中国电影，例如改编自中国第一位诺贝尔文学奖获得者莫言的小说，由著名导演张艺谋执导的电影《红高粱》，以及张艺谋导演的另外一部作品《卧虎藏龙》等。

除了一直以来很受欢迎且受众众多的中国结、剪纸、书法课程以及茶艺体验外，我们还组织了一些其他的有趣活动：

在我们组织的文学俱乐部活动的基础上，我们组织了一次介绍中国著名神话故事的文化活动。

在由孔子学院的老师教授的中国民族舞蹈课程上，参与者们有机会学习到一些简单的中国传统民族舞蹈，同时也能够欣赏到一些著名的中国民族歌曲。就中国歌曲，我们也专门开设了一次讲座，学生们可以先学习歌词，再进一步了解歌曲的历史文化背景以及在当代中国产生的影响。

我们也组织了一次品酒活动，参与者们可以品尝到传统的中国白酒，同时也能学习到中国人的酒文化。

此外，孔院开设的烹饪课程也取得了圆满成功，学习者学到了三道中国著名菜肴的制作方法。

师生乒乓球比赛也是一个非常受欢迎的活动，孔院的新老学生们都有机会报名参加，与来自中国的老师们一较高下。

在以往太极课受欢迎的基础上，我们今年还增开了功夫课程，希望借此向学习者展示四种不同的中国功夫，同时也通过这一渠道吸引更多的汉语学习者。我们还有专门面向中老年人开设的太极课，希望帮助不同年龄层次学习者保持健康。

在中国结编制课上，我们还一起度过了一个特别的情人节，当天，学生们学习了心形结的编法，成果也被当做礼物送给他们心爱的人。

在布达佩斯千禧公园举办的庆祝中国春节大型文化活动中，来访者可以在我们的展台进行书法体验，学习剪纸和中国结制作。我们还为孩子们准备了画脸谱的活动。

中华才艺大赛和“汉语桥”比赛都为我们的学生提供了展示他们丰富多彩的中华才艺的机会，华为集团为比赛奖品提供了赞助。

在布达佩斯动物园举办的大型“地球日”活动上，我们通过多元和精彩的文化项目推介，向来访者们展示了我们所坚持的可持续发展的环保观念。

本年度的儿童节在布达佩斯城市公园举办，我们设计了一系列面向儿童及家长的带有中国特色的文化活动，正如以往，剪纸、中国结、学用筷子等项目都非常受欢迎。

lehetőséget biztosítottunk diákjaink számára, hogy megmutassák, miben a legügyesebbek. A versenyzőket a Huawei értékes ajándékai mellett főként a kínai ösztöndíjak elnyerése motiválta. Büszkén mondhatjuk, hogy ezeknek köszönhetően rengeteg diák kezdhetett tanévet Kínában.

Tavaly első alkalommal ünnepeltük együtt a Föld napját a Fővárosi Állat- és Növénykerttel. A főszerepben a fenntartható mezőgazdaság volt. Izgalmas programokkal, előadásokkal és játékokkal igyekeztünk bemutatni, hogyan vigyázhatunk jobban környezetünkre, mit tehetünk azért, hogy a következő generációk is úgy élvezhessék bolygónk kincseit, ahogyan mi. A Városligetben megrendezett gyereknap alkalmával főként a kisebbeknek próbáltunk kedvezni játékos programokkal. De most is, mint ahogy évről évre, a szülők is szívesen feledkeztek bele a kínai csomózás, papírkivágás vagy akár a pálcikahasználat rejtelmeibe, és ugyanúgy örültek, ha kínai tanárnóinktól igazi kínai nevet kaptak.

2014-ben ünnepeltük a Konfuciusz Intézetek fennállásának tizedik évfordulóját. Nagyszabású egész napos rendezvényünk során az érdeklődők megismerkedhettek a kínai nyelv alapjaival, megtekinthették fotókiállításunkat, részt vehettek kínai táncházunkban, megkóstolhatták Kína legnépszerűbb csemegéit, kulturális előadásokat hallgathattak meg, *taiji* és kungfu órák során elsajátíthatták a harcművészeti ágak legalapvetőbb mozdulatait.

A sokadik éve megrendezett Nyelvpárádé lehetőséget kínált a tanulóknak, hogy minél több nyelvviskolával, oktatási intézménnyel és nyelvtanulási lehetőséggel találkozhassanak. Intézetünk

2014年，全球孔子学院一同庆祝孔子学院诞生十周年，我们也为“孔子日”设计了全天的大型庆祝活动，包括免费的汉语试听体验课程，中国摄影图片展，中国民族舞蹈课，中国传统小吃品尝，武术体验等文化活动项目。

在2014年秋季举办的语言展上，我们为学生们提供了了解开始汉语课程的学校、机构以及孔子学院的机会。通过开设汉语试听课，介绍我们的汉语教材等方法，力求吸引更多的学习者。

在由布达城堡儿童福利与社会服务中心和 Czakó 运动娱乐中心组织举办的一年一度的“年代日”活动上，各个年龄段的来访者都能够在我们的展台体验到适合他们的中国传统文化体验活动。

由罗兰大学文学院举办的一年两次的“开放日”活动上，我们向来访者们展示传统的中国文化体验项目，同时也宣传孔院开设的语言课程。

自1949年10月1日中华人民共和国成立以来，匈牙利即与中国建交，作为首先承认新中国身份的国家之一，匈牙利与中国的友好邦交关系距今已有65年。近年来，两国的贸易、文化往来更加密切，在此基础上，我们也组织了一次中匈文化交流会议，邀请了匈牙利最著名的汉学家前来讲学。

我们还受邀参加了在布达佩斯 Syma Hall 举办的反恐中心搏击运动会，这一武术界的盛会受到来自世界各国武术爱好者的欢迎。借此机会，我们通过一些列传统文化体验项目向来访者们展示及宣传了包括武术、书法、剪纸、中国结、茶艺在内的多种中国传统文化以及孔子学院的汉语教学。

在未来的一年中，我们的文化项目还会一如既往地举办下去，您可以在我们的网站

www.konfuciuszintezet.hu 及

www.facebook.com/konfuciuszintezet 了解到更多的活动信息。

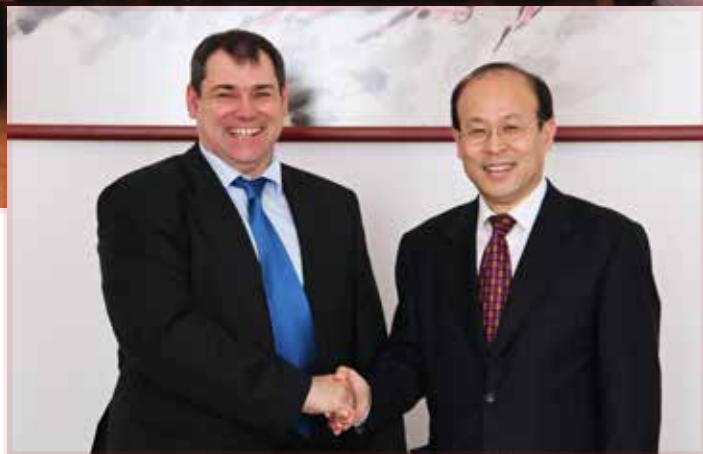
我们诚挚地欢迎您参与进我们的项目中来！

jóvoltából az érdeklődők felvilágosítást kaphattak a kínai nyelvtanulás alapjaival, tankönyveinkkel, tanfolyamaink és a nyelvtanulás menetével kapcsolatban, valamint kipróbálhatták a kínai kalligráfiát, papírkivágást és csomózást is.

A Budavári Gyermejkölési és Szociális Szolgáltató Központ, illetve a Czakó utcai Sport- és Szabadidőközpont minden évben megrendezi generációs napját. Mi is jelen voltunk a főként I. kerületi lakosok számára szervezett programon, ahol minden korosztály kipróbálhatta asztalunknál a legnépszerűbb kínai kézműves foglalkozásokat. A gyerekeknek arcfestéssel, az idősebbeknek *taiji* órával készültünk.

Az évente megrendezett ELTE Feszt az Eötvös Loránd Tudományegyetem bölcsészkarának nyílt napja. Az esemény során minél több tanszék, illetve az egyetemen működő intézetek igyekeznek megismertetni munkájukat és képzéseiket. Mi is jelen voltunk, hogy az ELTE leendő és meglévő hallgatóinak bemutassuk nyelvtanfolyamainkat és kulturális programjainkat.

A magyar–kínai diplomáciai kapcsolatok felvételének hatvanötödik évfordulója alkalmából rendezett ünnepi konferenciánkon Magyarország legnevesebb Kína-kutatóinak előadásait hallgathatták meg az érdeklődők. Hatvanöt éve, 1949 októberének elején vette fel egymással a diplomáciai kapcsolatot

Magyarország és az ekkor megalakult Kínai Népköztársaság. Hazánk az elsők között ismerte el az új államot. Azóta a két ország között hol lazább, hol szorosabb, de folyamatos a kapcsolat, s az utóbbi években a kínai–magyar viszony új virágkorát éli. Ennek a viszonyoknak a múltjáról, jelenéről, jövőbeli kilátásairól volt szó a rendezvényen.

A Terrorelhárítási Központ Syma csarnokban megrendezett küzdősport gálája mindig is nagyon népszerű volt a harcművészeteket kedvelők körében. Az ELTE Konfuciusz Intézet gondoskodott róla, hogy a rendezvényen ne csak a sport, de a kultúra és az oktatás is szerephez jusson. Asztalunknál megismerkedhettek a kalligráfia, a papírkivágás és a csomózás művészetével, valamint egy ismerkedő kínai nyelvórán is részt vehettek az érdeklődők.

Programjaink az újévben is folytatódhatnak, ezekről az intézetben átvehető, ingyenes programfüzetünkben, illetve a www.konfuciuszintezet.hu, illetve a www.facebook.com/konfuciuszintezet oldalon tájékozódhatnak.

Mindenkit szeretettel várunk rendezvényeinken!

Kuhár Klára

Térségi központ Budapesten

2014 novemberében megnyitotta kapuit az ELTE Konfuciusz Intézet Közép- és Kelet-Európai Regionális Tanárképző Központja, ami a fejlődés új lépcsőfokát jelenti intézetünk számára.

2013. november 13-án Dr. Mezey Barna, az ELTE rektora és Xu Lin, a Hanban (Kínai Nyelvtanítási Tanács) igazgatója Pekingben együttműködési megállapodást írt alá, amelynek értelmében az ELTE Konfuciusz Intézet öt éven át Közép- és Kelet-Európai Regionális Tanárképző Központként működik, és továbbképzéseket szervez a régió tizenhat országában oktató kínai nyelvtanároknak.

Az első képzés

A szak módszertani képzéseket neves sinológusok tartják, a tréningek mellett pedig színes kulturális programokon vehetnek részt a jelentkezők, és közelebbről is megismerkedhetnek Magyarország fővárosával és kultúrájával. A szerződés értelmében a képzések költségeit a Hanban állja, így a részvétel a kínai nyelvtanárok számára ingyenes. Mindez kiváló lehetőséget nyújt egymás és az új nyelvtanítási módszerek megismerésére, valamint a térségben működő intézetek kapcsolatainak szorosabbra fűzésére.

A központ 2014. június 4–8. között tartotta első továbbképzését. A programot hosszú hónapokon át tartó szakmai előkészítés és szervezői munka előzte meg, amelynek eredményeként a képzés nagy sikerrel zárult. Érkeztek vendégek többek között Szerbiából, Szlovéniából, Bulgáriából, Romániából, és természetesen Magyarországról is. A kínai nyelv oktatásáról Dr. Zhu Xiaonong, a Hongkongi Tudományos és Technológiai Egyetem professzora, Dr. Li Quan, a Kínai Népi Egyetem professzora, Dr. Li Hongyin, a Pekingi Egyetem professzora és Richard Trappl,

a bécsi Konfuciusz Intézet igazgatója; Kína külpolitikai stratégiájáról és puha erejéről pedig Dr. Salát Gergely, a PPKE és az ELTE Kínai Tanszékének docense tartott előadást.

Ünnepélyes megnyitó

A Központ hivatalos megnyitójára már az első képzés után, 2014. november 4-én került sor, ünnepélyes keretek között. Ezen részt vett Dr. Szabó László külgazdasági és külügyi államtitkár, Dr. Maruzsa Zoltán felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár, Dr. Mezey Barna, az ELTE rektora, Dr. Dezső Tamás, az ELTE Bölcsészettudományi Karának dékánja, Dr. Hudecz Ferenc, az ELTE volt rektora, a Hanban igazgatótanácsának tiszteletbeli tagja, valamint Xiao Qian, a Kínai Népköztársaság budapesti nagykövete. A megnyitó kedvéért Magyarországra látogatott Wang Yongli, a Hanban igazgatóhelyettese és Yan Guohua, a Pekingi Idegennyelvi Egyetem rektorhelyettese is. A megnyitó ünnepség keretében rövid műsort adott az ELTE BTK Zenei Tanszékének 70 fős kórusa és Tong Lange mongol énekes, a Sárkánypark Konfuciusz Egyesület pedig látványos kungfu-bemutatót tartott. A díszvendégek a vörös szalag átvágásával és a tábla leleplezésével hivatalosan is megnyitották az ELTE Konfuciusz Intézet Közép- és Kelet-Európai Regionális Tanárképző Központját.

A megnyitót a 2014. október 31.–november 4. között megrendezett második továbbképzés keretében tartottuk, amelyen előadást tartott Dr. Gao Shunquan és Dr. Peng Zengan, a Fudan Egyetem professzorai, Dr. Jiang Liping, a Pekingi Idegennyelvi Egyetem professzora és Dr. Sun Chao Fen, a Stanford Egyetem professzora.

Reméljük, hogy az első két továbbképzés sikerének hírére egyre többen vesznek majd részt a további tréningeken, és az ELTE Konfuciusz Intézet segítségével egyre magasabb színvonalon oktatják majd a tanárok Közép- és Kelet-Európában a kínai nyelvet.

Farkas Izabella

罗兰大学孔子学院中东欧汉语教师培训中心举办首次培训会议

2013年11月13日, 罗兰大学校长 Mezey Barna教授与中国汉办主任许琳女士签署了合作协议。据此, 罗兰大学孔子学院中东欧汉语教师培训中心将开办五年, 并致力于为来自十六个国家和地区的汉语教师提供知识和技能的培训课程。除了专业的培训, 参会的教师们还将有机会参与到丰富多彩的文化活动中来, 并且也能够增进对匈牙利的首都及本土文化的了解。协议还规定了培训经费将由汉办提供, 而参会的教师们将能够获得千载难逢的机会学习新的语言教学法。同时, 培训中心也为增进该地区孔子学院之间的合作与交流搭建了桥梁。

在经历了长达数月的精心筹备之后, 罗兰大学孔子学院中东欧汉语教师培训中心于2014年6月成功举办了首次教师培训。来自塞尔维亚, 斯洛文尼亚, 保加利亚, 罗马尼亚及匈牙利等国的汉语教师参加了本次培训。培训会议期间, 来自香港理工大学的朱晓农教授, 中国人民大学的李泉教授, 北京大学的李红印教授以及维也纳孔子学院院长 Richard Trappl 等受邀前来讲座。来自匈牙利天主教大学的高级讲师、罗兰大学中文系副教授绍莱特博士也就“中国外交政策的软实力”这一话题进行了讲座。

首次培训课程于2014年6月4日至8日期间举办, 而培训中心的正式揭牌仪式则于2014年11月4日举行。匈牙利对外经济与外交部副部长 Szabó László 博士, 匈牙利高等教育部副秘书长 Maruzsa Zoltán 博士, 罗兰大学校长 Mezey Barna 教授, 罗兰大学文学院院长 Dezső Tamás 教授, 罗兰大学前任校长、汉办理事会荣誉理事 Hudecz Ferenc 教授以及中国驻匈牙利大使肖千出席了揭牌仪式。此外, 孔子学院总部副总干事、国家汉办副主任王永利先生及北京外国语大学副校长闫国华教授也莅临了揭牌仪式。

在揭牌仪式上, 罗兰大学合唱团的70名成员呈现了一场精彩的演出, 蒙古歌手滕格拉以及龙腾功夫社也分别带来了精彩的民族歌曲以及功夫表演。节目展示后, 诸位嘉宾受邀剪彩, 标志着罗兰大学孔子学院中东欧汉语教师培训中心正式揭牌成立。10月31日至11月4日期间, 第二次培训会议也如期举行, 来自复旦大学的高顺全教授, 北京语言大学教授姜丽萍以及斯坦福大学孙朝奋教授等进行了精彩讲座。

通过两次培训的成功举办, 我们会有更多的汉语教师积极参与到培训中来。同时, 罗兰大学孔子学院也有志于为中东欧地区的汉语教育事业培养更多、更好的教师。

Kínaiul minden szinten

Az ELTE Konfuciusz Intézet oktatási tevékenysége

Az ELTE Konfuciusz Intézet megalakulása óta fő tevékenységének az oktatást tekinti, amelyen keresztül minél több embert megismertethet a kínai nyelvvel és kultúrával. Az elmúlt három évben kollégáink és tanáraink sokat dolgoztak azért, hogy ne csak Budapesten, hanem az ország különböző kis- és nagyvárosaiban is lehetővé tegyék a kínai nyelv elsajátítását.

Töretlen és folyamatos az érdeklődés ingyenes ismerkedő nyelvtanfolyamunk iránt, amelynek keretében kötelezettségek nélkül kóstolhatnak bele az érdeklődők a kínai nyelv tanulásába. Rendszeresen indulnak általános nyelvtanfolyamaink is, amelyeket alapfoktól egészen felsőfokig hirdetünk meg. Nagy örömeinkre szolgál, hogy egyre több diákunk vesz részt sikerrel a HSK-n, vagyis a Kínai Nyelvi Szintfelmérő Vizsgán, és egyre többen pályáznak Konfuciusz Ösztöndíjra is, hogy anyanyelvi környezetben fejlesszék nyelvtudásukat.

Középiszkolás fokon

Az ELTE Konfuciusz Intézet tanárai a kínai nyelvet második idegen nyelvként oktatják – az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium és a Madách Imre Gimnázium mellett – 2012 óta az egri Dobó István Gimnáziumban, a 2013–2014-es tanévtől kezdve pedig a miskolci Fényi Gyula Jezsuita Gimnáziumban és Kollégiumban, valamint a tokaji Tokaji Ferenc Gimnáziumban. Emellett 2012-ben beindítottuk a kínai nyelv oktatását Pécsen a Leőwey Klára Gimnáziumban, Győrben a Kazinczy Ferenc Gimnáziumban, a Czuczor Gergely Bencés Gimnáziumban és a Révai Miklós Gimnáziumban, Szolnokon pedig a Szolnoki Műszaki Szakközép- és Szakiskolában. 2013 őszétől Budapesten a Kőrösi Cso-

ma Sándor Két Tanítási Nyelvű Gimnáziumban, Nyíregyházán a Zrínyi Ilona Gimnáziumban és a Sipkay Barna Kereskedelmi, Vendéglátóipari, Idegenforgalmi Szakközép- és Szakiskolában is tanítunk kínait, s a 2014–2015-ös tanév során újabb intézményekkel bővül oktatási központjaink száma. Immár az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Gimnázium, a Fazekas Mihály Általános Iskola és Gimnázium, a II. Rákóczi Ferenc Gimnázium, a Német Nemzetiségi Gimnázium és a Kós Károly Általános Iskola diákjai is megismerkedhetnek szakkör keretében a kínai nyelv alapjaival. Kiemelkedő eredménynek számít az oktatás területén, hogy 2012-től az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium közreműködésével már osztályozóvizsgát és érettségi vizsgát is tehetnek a középiskolás diákok kínai nyelvből.

Az ELTE Konfuciusz Intézet nyelvtanárai oktatnak Budapesten a Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolában, a Lauder Javne Zsidó Közösségi Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Szakközépiszkola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény diákjainak, valamint Nyíregyházán a T.C.S. Stúdió Kft.-nél is.

Egyetemeken népszerűsége

Jelentősen bővült azon egyetemeken száma is, ahol az ELTE Konfuciusz Intézet oktatói tartanak kínai nyelvórákat, és azon vidéki nagyvárosok sora, ahol az ELTE Konfuciusz Intézet oktatási központot hozott létre. Ebben teljes mértékben élveztük a Hanban, vagyis a Konfuciusz Intézeteket fenntartó Kínai Nyelvtanítási Tanács támogatását, amely a 2014–2015-ös tanév őszi félévében már negyvenhárom tanárt delegált Magyarországra. Intézetünk oktatói évek óta jelen vannak az ELTE Bölcsészettudományi Karán, a Budapesti Corvinus Egyetemen, a Debreceni Tudományegyetemen, a 2012–2013-as tanévtől pedig a Pécsi Tudományegyetemen, a Miskolci Egyetemen, a Pannon

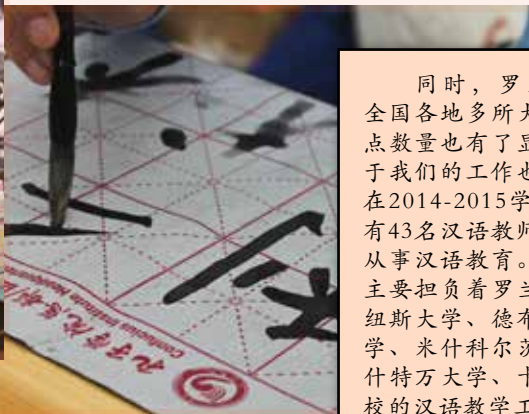
Egyetemen, a Széchenyi István Egyetemen, az Eszterházy Károly Főiskolán. A 2013–2014-es tanévtől kezdve oktatunk a Szent Ignác Jezsuita Szakkollégiumban, 2014 szeptemberétől pedig a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen is.

Az intézet munkatársai több kihelyezett kínai nyelvtanfolyamot is tartottak vezető kínai vállalatoknál, illetve kínai

罗兰大学孔子学院汉语教育情况简介

自成立以来, 罗兰大学孔子学院就致力于更好地办学, 帮助更多的人了解和学习汉语以及中国文化。在过去的三年中, 孔子学院的教职员工不仅只在布达佩斯从事汉语教学, 我们的教学工作还延伸到了匈牙利除首都外的多个城镇。在不是必修课的前提下, 越来越多的学生对汉语学习保持着持续及长久的兴趣, 从初级到高级的汉语课程学习人数都在不断增长。我们十分乐于见到孔子学院有越来越多的学生参加并通过了汉语水平考试。同时, 每年申请孔子奖学金, 选择去更好的语言环境中深造学习的学生人数也在不断增长。

来自孔子学院的汉语老师们教授着 Trefort Ágoston 中学及 Madách 中学的汉语课程, 在这两所高中, 汉语是最早被作为学生们的第二外语来学习的。自2012年起, 匈牙利历史名城艾格勒的 Dobo Istvan 高中, 2013–2014学年在米什科尔茨的 Fényi Gyula Jesuit 高中, 以及位于托卡伊的 Tokaji Ferenc 高中都陆续将汉语纳入第二外语课程体系。2012年至2013年期间, 我们与 Sipkay Barna 技术学校, 布达佩斯的 Csoma Sandor 双语高中, 尼赖吉哈佐的 Zrínyi Ilona 中学, 以及佩奇的 Leőwey Klára 高中, 久尔的 Kazinczy Ferenc 高中及 Czuczor Gergely 高中, 索尔诺克的 Révai Miklós 高中等学校合作, 在多所学校开设了汉语课程。2014至2015学年期间, 我们又增开了一些新的教学点, 如今 Radnóti Miklós 高中, Fazekas Mihály 小学, Rákóczi Ferenc 高中, 以及 Kós Karoly 小学的学生都有机会接受汉语教育。而2012年对于 Trefort Ágoston 高中的教育事业又是具有非凡意义的一年, 汉语被纳入规范的考试体系中, 从此该中学的学生将能够参加汉语课程的期末考试。

kapcsolatokkal rendelkező magyar cégeknek. Tanáraink tartottak kurzust többek között a nemzetközi sikereket is elérő NNG Kft., a VIII. kerületi rendőrkapitányság, az Asia Center, valamint a Bank of China munkatársai részére is.

Országszerte évente több mint 2500 diák számára tesszük lehetővé, hogy megismerkedjen a kínai nyelvvel. Szeretnénk, ha diákjaink száma tovább növekedne, és szeretnénk egyre magasabb színvonalra emelni az oktatás minőségét. Megkezdődött a Kínai nyelvkönyv magyaroknak című tankönyvsorozat alapján az egységes tanterv kidolgozása, valamint a modul tanfolyamok HSK nyelvvizsgálóhoz igazítása.

Vizsga és ösztöndíj

Az ELTE Konfuciusz Intézet a kínai állam – nemzetközileg is elfogadott – hivatalos nyelvvizsgájának, a HSK-nak a magyarországi nyelvvizsgaközpontja, ahol a jelentkezők minden szinten tehetnek mind szóbeli, mind írásbeli nyelvvizsgát. Évek óta minden évben két alkalommal

szervezünk HSK nyelvvizsgát, amelyen alkalomról alkalomra egyre több diák vesz részt.

Minden évben meghirdetjük a Konfuciusz Ösztöndíjat, amely szintén egyre nagyobb népszerűségnek örvend. Szerencsére nemcsak az érdeklődők száma emelkedik évről évre, hanem az ösztöndíjaké is. 2011-ben hatan, 2012-ben tizenhatan, 2013-ban harminchatan, 2014-ben pedig huszonhatan pályáztak sikerrel egy évre, egy egyetemi szemeszterre vagy teljes mesterképzésre szóló ösztöndíjra.

Az ELTE Konfuciusz Intézet minden évben tizenöt diákot delegálhat a You and Me in Beijing Summer Camp elnevezésű nyári táborba Pekingbe, ahol a résztvevők a nyelvtanulás mellett különböző kulturális programokon vesznek részt, és élőben is megnézhetik Peking nevezetességeit.

A jövőben még több diák számára szeretnénk lehetővé tenni, hogy megismerkedjen a kínai nyelvvel, és élni tudjon a Hanban által kínált lehetőségekkel.

Farkas Izabella

同时, 罗兰大学孔子学院在全国各地多所大学设立的汉语教学点数量也有了显著的增长。汉办对于我们的工作也提供了大力支持, 在2014-2015学年的秋季学期, 共有43名汉语教师从中国来到匈牙利从事汉语教育。孔院的汉语教师们主要担负着罗兰大学文学院、考文纽斯大学、德布勒森大学、佩奇大学、米什科尔茨大学、赛切尼·伊什特万大学、卡洛伊学院等高等院校的汉语教学工作。2013-2014学年起, 圣伊格纳茨学院也成为了我们的教学点之一。

纵观匈牙利全国的汉语教学事业, 我们成功地达成了每年拥有超过2500名学生学习汉语这一成果。我们还在不断努力, 争取今后每年能有更多地学生学习汉语, 同时我们也致力于不断提升我们的教学质量, 力求通过我们的努力将《匈牙利汉语课本》纳入规范的教学体系中, 并配合汉语水平考试建立起一个通用、完善的课程规范。

在匈牙利考区, 考生们可以参加所有级别的孔子学院总部汉语水平标准考试(HSK考试), 包括口试及笔试两种。自2012年起, 孔子学院每年均组织举办两次汉语水平考试, 据统计, 考生人数每年都在不断增长。孔子学院还在一些中国公司开设了汉语课程, 密切了与在匈的中国企业间的联系。此外, 我们的老师也为国际知名的NNG公司、布达佩斯八区警察局、亚洲中心以及中国银行等单位的员工教授汉语课程。

每年我们都会进行孔子奖学金的宣传及报名工作, 该奖学金目前也越来越受到学生的欢迎, 申请人数逐年增加。从奖学金授予结果看, 每年获得奖学金的人数也在同比增长。2014年, 共有26名学生成功地获得了本科及硕士研究生的一年奖学金。2015年启动的为期四周的奖学金也受到越来越多学生的青睐。

孔子学院每年夏季还会组织10至15名学生赴北京参加“我和你”夏令营, 参与者们不仅能够亲赴中国学习汉语, 还能参加丰富多彩的文化体验活动以及参观北京的名胜古迹。

2015-2016学年将有更多的学生渴望获得汉办所提供的宝贵的学习机会, 加入到孔子学院的汉语学习中来。

Mo Yan, a hallucinatorikus realista

Interjú Zombory Klára műfordítóval

Amióta 2012-ben első kínai állampolgárságú íróként Mo Yan kapta meg az irodalmi Nobel-díjat, több írása is megjelent magyarul. Legutóbb Békák című regénye látott napvilágot a Noran Libro Kiadónál. Ennek fordítójával, a Magyar-Kínai Baráti Társaság elnökével, Zombory Klárával beszélgettünk a külföldön legismertebb kortárs kínai íróról.

– Mit kell tudnia Mo Yanról annak, aki először hall róla, vagy esetleg csak annyit tud, hogy megnyerte az irodalmi Nobel-díjat?

– A Nobel-díjnak és az azóta eltelt több mint két évnek hála most már sokaknak Magyarországon sem cseng ismeretlenül Mo Yan neve, ami a díj odaítélésakor még nem volt jellemző, és ami más kortárs kínai szerzőről sajnos a mai napig nemigen mondható el. Életéről, alkotói pályájáról rengeteg cikk és elemzés jelent meg azóta, s a politikai hovatartozását, állásfoglalását, társadalmi szerepvállalását boncolgató írásokból, sőt bulvárhírekből is akad bőven. A Nobel-díj óta két regénye – a Szeszföld és a Békák – jelent meg magyarul, és még néhány írása olvasható, leginkább a Nagyvilágban.

Ha csupán néhány címszót említhetnék meg Mo Yannel kapcsolatban, ezek volnának: Vörös cirokmező és A vörös cirok nemzetsége. „Ne beszélj!” Gaomi. „Gyökérkeresők” és „hallucinatorikus realizmus”. Szeszföld és Békák. A „nagy mesemondó”. És persze a 2012-es Nobel-díj.

– Hogyan alakult Mo Yan karrierje, mielőtt feljutott volna a csúcsra?

– 1955-ben Guan Moye néven látta meg a napvilágot a Shandong tartományban található 800–900 főt számláló Gaomiban, amely számos regényének, például a Békáknak is színteréül szolgál. Szereplőinek és témáinak jelentős része

is ehhez a térséghez köthető. Itt szintén megemlíteném a Békákat, amelynek főhősét a saját nagynénjéről mintázta, bár hangsúlyozta, hogy a két személy nem egy és ugyanaz. A Mo Yan a Moye adott névhez hangzásban közel álló írói álnév, aminek jelentése: „Ne beszélj!” Egyfajta öniróniával választotta magának ezt a nevet, emlékeztetőül szánta a beszédes, történetek befogadására és mesélésre már gyerekként is igen fogékony embernek, későbbi írónak, akit már a szülei is gyakran óva intettek a fölösleges beszédétől, fecsegéstől.

Szegénységben, gyakori nélkülözések és éhezések közepette nőtt fel – ez is számos írásában megjelenik, a Békák kezdőjelenetében például a gyerekek szemet esznek –, húszéves koráig legtávolabb a közeli nagyvárosig, Qingdaóig jutott el, mégis nyilatkozataiban inkább nosztalgiával, semmint keserűséggel emlékezik erre az időszakra. Bár világéletében szeretett olvasni, az iskolából tizenegy éves korában kényszerűségből kimaradt, ezt követően fizikai munkát végzett. Csak 1976 után volt lehetősége folytatni tanulmányait és lediplomázni, amikor is behívták a Népi Felszabadító Hadseregbe. A seregben figyeltek fel írói tehetségére is, s ekkor kezdett publikálni. Felnőtt fejjel diplomát szerzett a Pekingi Tanárképző Egyetemen is. Ma a Kínai Írószövetség alnöke, a Pekingi Tanárképző Egyetem professzora, a Nemzetközi Íróközpont elnöke, és még számos más tisztséget tölt be.

– A művei köthetők valamilyen „izmus-hoz” vagy irányzathoz?

– Mo Yan kapcsán kerültek be a köztudatba „új” esztétikai és irodalomelméleti kifejezések is, mint például a „hallucinatorikus realizmus” – a mágikus realizmus kínai változata, a népmeséket, legendákat, történelmet és a jelent egymásra vetítő, az idősíkokkal játszó, egyéni és újszerű narráció –, amellyel a Svéd Akadémia műveinek stílusát jellemezte. Kötik hozzá a nyolcvanas

években Kínában felbukkanó „gyökérkeresők” irányzatát is – amelynek képviselői a nép, az ország és a kultúra „gyökereihez” visszanyúlva igyekeztek magyarázatot találni a jelen kérdéseire –, ide Mo Yan korai műveit szokták sorolni.

– A Nobel-díj előtt mennyire volt ismert Mo Yan külföldön?

– Talán a Magyarországon is bemutatott, a rendező Zhang Yimou és a főszereplő Gong Li nevével fémjelzett, Arany Medve-díjas gyönyörű képi megjelenítésű film, a Vörös cirokmező jutott el a legtöbb emberhez, amely Mo Yan monumentális családregényének, A vörös cirok nemzetsége filmadaptációja. Számos más írását is megfilmesítették.

Mo Yan már a Nobel-díj előtt is idegen nyelveken az egyik legjobban reprezentált kínai szerző volt. (Itt csak zárójelben jegyzem meg, hogy az író még a Nobel-díjkiosztóra is elhívta néhány fordítóját, és a banketten tartott beszédében is köszönetet mondott nekik.) Azóta természetesen csak tovább emelkedett a fordításban is elérhető írásainak a száma, így véleményem szerint Mo Yan legjobb megismeréséhez az a legjobb, ha kezünkbe veszünk egy könyvét, vagy elolvassuk a Svéd Akadémián mondott beszédét. Ahogy az író maga

Mo Yan magyarul megjelent művei

Regények:

- Békák (regény, Zombory Klára fordítása), Noran Libro, 2014.
- Szeszföld (regény, Kalmár Éva fordítása), Noran Libro, 2013.

Novellák, esszék, regényrészletek:

- Vergődés hüvelykbéklyóban (Kalmár Éva fordítása), Nagyvilág, 2015. február
- Telt keblek és széles csipők (regényrészlet, Kiss Marcell fordítása), FÉLonline, 2014. augusztus
- Őszi víz (novella, Zombory Klára fordítása), Nagyvilág, 2013. február
- Húsgyermek (részlet a Szeszföld című regényből, Kalmár Éva fordítása), Nagyvilág, 2012. december
- Öreganyám metszőfoga (novella, Major Kornélia fordítása), Nagyvilág, 2013. február
- Piros kanapé (novella, Barta Erika fordítása), Nagyvilág, 2013. február
- A víz a jó ital lelke (esszé, Kalmár Éva fordítása) Litera online irodalmi portál, 2012. október 19.

is vallotta: „Minden, amit el kell mondanom, megtalálható az írásaimban.”

– *Hol helyezkedik el az ön által fordított Békák Mo Yan munkásságában?*

– Mo Yan eddig megjelent utolsó regényéről beszélünk, ami saját elmondása szerint tíz éven keresztül érlelődött, 2009-ben jelent meg, és 2011-ben elnyerte a Kínában legrangosabbnak számító Mao Dun-díjat. Témáját tekintve beleilleszkedik a korábbi regények sorába, azaz egy szűk közösségen keresztül – jelen esetben Gaomi lakosai ezek, akiknek a születésénél szinte kivétel nélkül a főhős néni keze segédkezett – világít rá nagyobb társadalmi, mi több, univerzális problémákra. A konkrét témaválasztást tekintve merész, hiszen Kína „egykepolitikáját” veszi górcső alá, amely az enyhítések ellenére máig kiható az átlag kínai család életére, sőt kétségkívül az egész kínai társadalomra. Hol kíméletlenül naturalista, hol abszurd, hol szentimentális, hol misztikus irányból közelíti meg ezt a kérdéskört. Mint már említettem korábban Gaomival kapcsolatban, a szülőföldjéből merített inspiráció tekintetében is követi sok más regényét. Amiben újszerű, az a narráció nyelve, amely sokkal direkter, kevésbé körmondatos, allegorikus és képekkel teletűzdelt, mint amit az olvasó Mo Yantól korábban megszokhatott. Elég, ha csak a Szeszfölddel hasonlítjuk össze. A regény szerkezete is különleges, ugyanis levéregényről, pontosabban négy hosszú levélről van szó – a narrátor, a főhős néni keze unokaöccse, Ebihal írja ezeket japán barátjának, mesterének –, amelyet szokatlan módon egy leginkább abszurd drámához hasonlítható színdarab zár le.

– *Könnyebb volt úgy fordítani a könyvet, hogy már megjelent az író egy másik könyvének magyar fordítása?*

– Bár nagyon nagy élvezettel olvastam a Szeszföldnek még a kéziratát, de könnyebbséget nem igazán éreztem, stílusában, nyelvezetében annyira eltér

egymástól a két mű. Felelősséget viszont annál inkább, hogy „méltó legyen” ez a fordítás az „elődjéhez”. A Szeszföldet, Mo Yan talán legszofisztikáltabb szatírját, Kalmár Éva rendkívül izgalmasan és fordulatosan ültette át magyar nyelvre, és valódi nyelvi leleményességről tanúbizonyságot téve adja vissza a regény tapintható, szagolható, képekben és áthallásokban, szólásokban és szójátékokban gazdag, több stílusban íródott világát.

– *Milyen visszajelzések érkeztek a magyar olvasóktól a Békákról, illetve Mo Yanról általában?*

– Az olvasók részéről talán a legáltalánosabb reakció a döbbenet, amit az egykepolitika kíméletlen, mindenáron történő véghezvitelének a leírásai váltanak ki az emberekből. Vannak, akiket a történelmi háttér, a különböző korok leírásai ragadtak meg leginkább, ahogy a születésszabályozás és a sors témája köré felépítve végigkísérheti az olvasó a kínai társadalom részének, egészének a változásait az 1950-es évektől kiindulva – bár utalások még ennél korábbi időkre is vannak –, különböző politikai kampányokon át, egészen napjainkig, a piacgazdaság egyre komolyabb térhódításának az időszakáig. Kína elmúlt évtizedeinek egyfajta korrajzaként is értelmezhető ez a regény. Voltak, akiket a Mo Yanre jellemző „sztorizás”, „mesélés” ejtett leginkább rabul – érdekes mellékszálak tarkítják a regényt –, megint másoknak épp a földtől elrugaszkodottabb, szellemi síkokra vezető részek tettek jobban. Nehéz volna általánosítani. És természetesen vannak olyanok is, akiknek túl távoli és értelmezhetetlen ez a világ, illetve Mo Yan néhol nem egykönnyen befogadható nyelvezete. Számomra mindenestre nagyon nagy örömet jelentett egy kritikus zárómondata, amelyben valahogy így fogalmazott: a Békák győzte meg végérvényesen arról, hogy Mo Yan igazán jelentős író, akit minél szélesebb köröknek kellene olvasniuk. A Molyon írta valaki, hogy kár, hogy nem az ilyen könyveket reklámozzák jobban.

– *Várható-e az író másik könyvének megjelenése magyarul, és ha ön választhatna, melyiket fordítaná le legszívesebben?*

– A Noran Libro Kiadó első körben erre a két műre szerezte meg a kiadás jogát, de a kezdeti tárgyalásokkor szóba került egy esetleges Mo Yan-sorozat is, amely kapcsán egy regény és egy kisregény-válogatás került még képbe. Az eddig megjelent regények borítói szintén a folytonosságot hivatottak közvetíteni. Természetesen sok tényező befolyásolja, hogy végül is lesz-e folytatás, vagy sem, és erre ebben a pillanatban nem tudnék választ adni. És hogy melyik regényét fordítanám le szívesen Mo Yannek? Ha venném rá a bátorságot, talán A vörös cirok nemzetsége vagy a Dús keblek, kövér fenekék című könyvei közül választanám valamelyiket, bár terjedelmét és tartalmát tekintve egyik sem ígérkezik éppenséggel kis munkának. Amúgy sajnos nem túl gyakori, hogy egy műfordító maga válasszon fordítandó művet – a Békák épp egy szerencsés kivétel –, általában a kiadók keresnek meg az ötleteikkel. Természetesen Mo Yan mellett sok más szerző könyvét nagyon szívesen lefordítanám, a fejem tele van tervekkel, csak hát a műfordítás nagyon időigényes, sziszifuszi munka... Így a valóság az, hogy a leggyakrabban azt csinálom, amire felkérnek. A tervek szerint a közeljövőben jelenik meg egy fiatal sichuani író, Yan Ge regénye az Európa Könyvkiadónál, és a napokban Liu Zhenyunnek, a '80-as évekből ú. „neorealista” irányzat egyik legjelentősebb képviselőjének néhány évvel ezelőtt megjelent regényét kezdem lefordítani.

Marácz Fanni

A kínai nyelv és írásrendszer hatása Ázsiában

A kínai kultúra és nyelv épp olyan meghatározó szerepet játszott Kelet-Ázsiában, mint az ókori Róma és a latin nyelv Európában. Számos környező ország vette át Kína politikai és ezzel együtt írásrendszerét, a kínai jövevényszavak pedig máig jelentős részét képezik a koreai, japán és vietnami szókincsnek.

A kínai írás igen hosszú múltra tekint vissza, a legrégebbi írott feljegyzéseket több mint háromezer éves jóslócsontokon találták, bár ezek természetesen eltérnek a mai írásjegyektől. Az, hogy a kínaiak már ilyen korán írásrendszerrel rendelkeztek, nemcsak a történelem feljegyzését tette lehetővé, hanem a környező országokban is jelentős befolyásra tettek szert általa: Korea, Japán és Vietnam is elkezdte tanulmányozni az írásjegyeiket, és ezáltal magát a kínai nyelvet is. Később mindegyikük megalkotta saját írásrendszerét, mind a maga sajátos módján, de a közös eredet nyomait máig is megfigyelhetjük.

A kínai szavak útját például így követhetjük nyomon: az 'idő' mandarin kínaiul *shíjiān* (时间/時間), melynek kantoni kiejtése *si4gaan1*, ebből alakult ki a koreai *sgan*, de ezt már s-sel ejtjük, ez pedig a japán *jikan* (*dzsikan*) szóvá fejlődött át.

A kínai nyelv háromféleképpen terjedhetett el Ázsiában: Kína területi terjeszkedésével, melynek során a kínaiak eljutottak Vietnam és Korea északi részeire. A buddhizmus terjedése által, ami növekvő népszerűsége miatt kínai közvetítéssel eljutott Koreába, majd Koreán keresztül Japánba is. A kínai nyelv népszerűségének harmadik oka pedig az, hogy ezek az országok kínai mintára alakították ki kormányrendszerüket, melynek hivatalos írott nyelve a klasszikus kínai lett. Emellett pedig a buddhizmus terjedésének hatására igen nagy mennyiségű kínai írott szöveg

jutott el más országokba; például a *Tripitaka Koreana* több mint 80 ezer szöveget foglal magába.

Korea

A Koreában használt kínai eredetű írásjegyeket *hanjakk*knak hívják (ejtsd: *handzsa*). Manapság a Nagy Sejong (Szedzsong) király által bevezetett *hangul* írást használják, de Dél-Koreában néha még ma is kiegészítik a szövegeket *hanjakk*kal. Erre azért van szükség, mert ahogy a kínaiakban, úgy a koreai nyelvben is nagyon sok a homofon, vagyis azonos kiejtésű szó. Ezek egyértelműsítésének érdekében a hangul jelekkel leírt szó mellé a kínai írásjegyeket is beillesztik, bár ez a fiatalabb generációk körében ritkább.

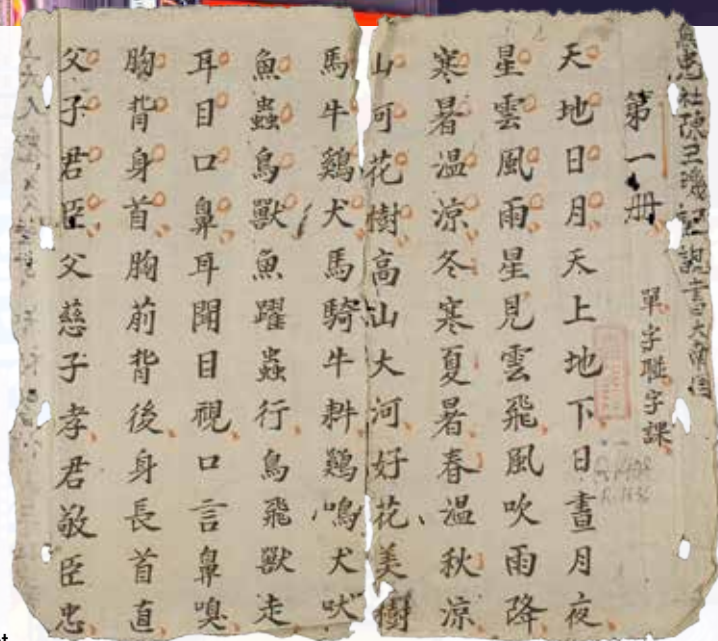
Koreában egyedi még a számrendszer is, mivel az eredeti koreai számok mellett a kínai-koreai számokat is rendszeresen használják, így ugyanazon a nyelven kétféleképpen tudnak számolni. A koreai számokat az életkor és a tárgyak számolásához, míg a kínai eredetű számokat többek közt pénzüsszeg vagy dátum esetében használják.

Japán

A koreaihoz hasonlóan a japán nyelv-tana is gyökeresen eltér a kínaiétól, ennek ellenére írásában máig megőrizte a kínai karaktereket. Kezdetben csak ezeket az írásjegyeket, japánul *kanjik*at (*kandzsi*) használták, ez viszont nehézségekbe ütközött, mivel így a kínaiakban nem létező ragokat és a japán eredetű szavakat nem tudták leírni. Egyfajta megoldást a karakterek hangzás szerinti használatában fedeztek fel, ez viszont a mai napig fejtörést okoz azoknak,

akik az ilyen módszerrel írt szövegeket akarják megfejteni. Ebben a korszakban ugyanis az írásjegyeket hol értelmük szerint, hol a japán szavak fonetikus leírására használták, még hozzá anélkül, hogy ezt a különbséget bármivel jelölték volna. Ezt hívták *man'yōganának*. A későbbiekben a kínai karakterek kaligrafikus verzióiból kifejlesztettek egy fonetikus írásrendszert, a *hiraganát*, így lett például az 安 írásjegyből あ, a 由-ból pedig ゆ. Ezt a két írásrendszert, illetve a későbbi – idegen szavak átírására használt – *katakanákat* együtt használják a szövegekben. Ezáltal a japán nyelv megőrizte a Kínából átvett írásjegyeket, de kiegészítette őket, hogy jobban illeszkedjenek a nyelv sajátosságaihoz.

Mivel a *kanjik* által rengeteg kínai jövevényszó áramlott be Japánba – melyek közül sokra a japánoknak is volt már saját szavuk –, ezért sok írásjegynek japánul több olvasata is van. Egyik az eredeti japán, a másik pedig a kínai kiejtésen alapuló olvasat. Mivel az írásjegyeket néha egy-egy egész, azonos jelentésű japán szónak feleltették meg, ezért egy karakter nem feltétlen egy szótag, mint ahogyan azt a kínaiakban

Kínai rokonság

Bár gyakran találkozunk a „kínai nyelv” (*hanyu*) fogalmával, valójában egységes kínai nyelv nem létezik, inkább kínai nyelvekről beszélhetünk. A *hanyu* a Kína népességének több mint 90%-át kitevő han nemzetiség által beszélt nyelvek összessége, amelyek mind időben, mind térben óriási változatosságot mutatnak. Az idők folyamán a kínai nyelv, különösen a beszélt nyelv sokat változott, ezer, kétezer, háromezer évvel ezelőtt másként beszéltek, mint most. A korábbi nyelvállapotot a nyelvészek sokszor éppen a környező népek szóátvételei alapján rekonstruálják, hiszen például egy Tang-korban a japánba átvett kínai szó – amit ma már Kínában máshogy ejtenek – a japánban a Tang-kori kiejtést tükrözheti.

A kínai nyelv(ek) nemcsak időben változatos(ak): egy adott időpillanatban is igen eltérő az ország különböző tájain élő han nemzetiségű emberek nyelve. Például egy pekingi és egy kantoni, ha mindkettő csak a saját „anyanyelvén” beszél, nem érti meg egymást. Kínában ma hét nagyobb nyelvjárást különböztetnek meg, ezek egymás számára érthetetlenek, így tulajdonképpen nem a szó európai értelmében vett nyelvjárások, hanem inkább önálló nyelvek. Hogy mégis beszélhetünk egyáltalán kínai nyelvről, az a kínai írásnak köszönhető: ez időben is igen keveset változott, térben pedig egységes, a kantoni ugyanazokat az írásjegyeket használja, mint a pekingi (bár a szóhasználatban és a szórendben itt is vannak különbségek). Másrészt ma már közös kínai nyelvnek tekinthető a hivatalos köznyelv, a *putonghua* (vagyis a mandarin), amelyet a népesség 70%-a által beszélt észak-kínai nyelvjárás alapján hoztak létre, s amelyet az oktatás és a média révén elvileg minden kínai elsajátít.

A kínai nyelvváltozatok az úgynevezett sino-tibeti nyelvcsaládba tartoznak. A pontos kapcsolat a nyelvcsalád tagjai között még nincs feltárva, de az biztos, hogy a kínainak közeli nyelvrokoni nincsenek. A legközelebb a – szintén nem egységes – tibeti nyelvek állnak hozzá, s a kínai távoli kapcsolatban van a Burmában beszélt egyes nyelvekkel. A közhiedelemmel ellentétben sem a japán, sem a koreai, sem a vietnami nem rokona a kínai nyelvnek, bár a történelem folyamán mindhárom nyelvbe számos kínai jövevényszó került, illetve mindhárom országnak hosszabb-rövidebb ideig a klasszikus kínai volt hivatalos írott nyelve.

S. G.

megszokhattuk. Például az 'ember' jelentésű *ren* 人 karakter kínaias olvasata *jin*, de olvasata lehet *hito* is, amely az eredeti japán 'ember' szón alapul.

előtti korszakból nagyon kevés forrás maradt fenn. Végül a hivatalos írott nyelv továbbra is a kínai maradt, egészen a francia fennhatóság idejéig, amikor

Mindemellett a japánban ma is használatos írásjegyek megőrizték régi jelentésüket, amit a klasszikus kínaiból vettek át, ezzel is tükrözve azt a korszakot, amikor ezek a szavak megérkeztek a szigetországba. Így tehát a *zǒu* 走, melynek egyik régi kínai jelentése 'futni', Japánban megőrizte ezt a jelentést, míg a modern kínaiban már csak 'menni, sétálni' értelemben használják.

Vietnam

A kínai uralom idejétől kezdve, Kr. e. 111-től Vietnamban is a kínai volt a hivatalos szövegek nyelve, de saját szavaikat a vietnamiak nem tudták ezekkel a karakterekkel lejegyezni, ezért jött létre a *chữ nôm* írás, mely módosított kínai írásjegyekből állt. Ez az írásfajta főként az irodalom nyelve volt, ám a Ming-dinasztia korában sok ilyen típusú írott szöveget elpusztítottak, így az ez

teljesen áttértek a latin betűk használatára, és megalkották a vietnami ábécét. Ebben segítségükre volt, hogy portugál misszionáriusok a hitterjesztés érdekében már ezelőtt is próbálkoztak a vietnami nyelv fonetikus átírásával. Hasonlóan a kínai nyelv kiejtését leíró *pinyin*hez, a vietnami ábécé is jelöli a hangsúlyokat, melyek a vietnami nyelvben is jelentésmódosító szerepet töltenek be.

Összességében, a kínai nyelvet alapul véve, a felsorolt országok mindegyike olyan írásrendszert alakított ki, amely megfelel nyelve sajátosságainak. Szókincsük jelentős része közös gyökerekről árukkodik, mégis egyedi módon építették be a kínai hatásokat saját nyelveikbe.

Alföldi László

A fehértől a feketéig Kis kínai teakalauz

Mindenki tudja, hogy a kínaiak rengeteg teát fogyasztanak, és teszik ezt a nap minden szakában. Míg azonban az európai ember sokszor csak a fekete és a zöld teát ismeri, a kínaiak számára számtalan egyéb fajta is több mint egy évezrede része a táplálkozásnak.

nek, segíthet a daganatos megbetegedések megelőzésében, és egyes kutatások fogyasztó hatását is igazolni vélték.

A teacserje

A legenda szerint a teaivást Shennong császár, az „Isteni Földműves” találta fel mintegy ötezer évvel ezelőtt. A császár higiéniai okokból kizárólag forralt vizet ivott, és amikor egyszer szolgálója vízzel kínálta, abba véletlenül egy bokorból belepottyant egy tealevél. Az uralkodónak nagyon megízlett az ital, felismerte annak jótékony hatásait, és ezzel el is terjedt a teaivás szokása. Írott forrásban először a Kr. e. harmadik században említenek levelek áztatásával készülő forró italt, a Han-dinasztia idején (Kr. e. 3. sz.–Kr. u. 3. sz.) a feljegyzések szerint a főzetet gyógyszerként használták. Mindennapi fogyasztása a Tang-korban (7–10. század) terjedt el. Népszerűvé válásában nagy szerepet játszottak a buddhista szerzetesek, akik teával igyekeztek megelőzni, hogy meditáció közben elbóbiskoljanak.

Minden tea ugyanabból a trópusi vagy szubtrópusi területeken termő teacserjéből (*Camelia sinensis*) készül, az egyes tea-fajtákat feldolgozási módjuk különbözteti meg. A teanövény akár tizenhat méteresre is megnőhet, de hogy a leveleket könnyebb legyen leszedni, általában derékmagasságú bokorrá metszik. A tea örökzöld, évelő növény, a savanyú, mészmentes, sok

szerves anyagot tartalmazó talajt kedveli. Egy teanövény átlagosan ötven évig él, s rendszerint négy év alatt fordul termőre. A legjobb minőségű teát a hajtások csúcsa környékéről szüretelt levelekből készítik.

Feldolgozási módjuk szerint Kínában hatféle teát különböztetnek meg, ezek a fehér, sárga, zöld, oolong, vörös és fekete teák. A tealeveleket leszedést követően fonnyasztják, sodorják, erjesztik (fermentálják) és szárítják, a különböző fajták különböző szakaszokon mennek át, egyes teáknál egyes műveletek elmaradnak. A fehér, zöld és sárga teákat viszonylag kevés folyamatnak vetik alá, nem vagy alig fermentálják őket, egyes fajták szüret után pár nap múlva már fogyaszthatóak. Ezek a teák frissen jók, nem állnak el éveikig. A vörös, oolong és fekete teákat ezzel szemben hosszabb ideig érlelik, így raktározhatóak. A különböző fajták színükben, ízükben, koffeintartalmukban és egészségre gyakorolt hatásukban mind nagyon eltérnek.

Zöld-sárga

A fehér teát egyáltalán nem hagyják oxidálódni, s csak a teacserjének a legzsebébb leveleit és bimbóit használják fel elkészítéséhez. Míg koffeintartalma minimális, antioxidánsokban igen gazdag. A zöld tea Kínában a legkedveltebb tea-fajta. Úgy készül, hogy nem sokkal szüret után gőzöléssel vagy melegítéssel megállítják az erjedési

A kínaiak számára a tea-fogyasztás részben a folyadékbevitel egyik módja, másrészt azonban számos egészségjavító hatást tulajdonítanak az italnak. Amellett, hogy élénkít, úgy tartják, jót tesz az emésztésnek, a fogak egészségé-

A tea nyugaton

Eleinte a kínai és indiai teák a Közel-Keleten keresztül jutottak el Törökországba és Nyugat-Európába. Franciaországban, majd Angliában a 17. században jelent meg a kínai tea, s az első időszakban csak az arisztokrácia körében terjedt el a fogyasztása. Az importvámok, teaadók, kereskedelmi útvonalak, szállítási költségek, valamint az importálási jogok zavaros útvesztői miatt végül Franciaországban a kávé, Angliában a tea terjedt el.

Az idővel intézményesülő teakereskedelem Kantonból indult, s két monopóliumnak volt alávetve: kínai részről a hongok (kereskedő társaságok), brit részről a Brit Kelet-indiai Társaság rendelkezett a forgalom ellenőrzésének jogával. A 19. századi ópiumháborúk káoszát kihasználva a britek számos teacserjét csempészték ki Kínából, és telepítettek át indiai gyarmataikra (Ceylon, Asszám, Darjeeling). Mivel a kínai teatermesztőket közvetlenül nem ismerték, hanem a hongok közvetítésével jutottak hozzá az áruhoz, így nem is ismerték a tea pontos fermentációs eljárásait és elkészítési módját sem. Ezért az indiai szokásokat vették alapul, és citromot adtak a teához. A citrom keserűvé tette az italt, így később cukorral és tejjel kezdték ízesíteni. (A kínaiak semmit nem tesznek a teába.)

Az angoloknál többféle teázás is létezik. Megkülönböztetik a délutáni teázást (afternoon tea) és az úgynevezett magas teázást (high tea). A délutáni teázás délután négy és hat óra közötti, könnyű étkezéssel összekötött teázást jelent. A teát tejjel és cukorral ízesítik, valamint lekváros-tejfölös pogácsát, szendvicseket, süteményeket szolgálnak fel hozzá. A magas teázás vagy „húsos teázás” (meat tea) a munkásosztály körében alakult ki, és este öt és hét óra között esedékes. Ezen teázás során találkozhatunk egy főétellel, amelyet kenyér, vaj, lekvár és tortaszeletek követnek.

Szigethy Balázs

és a fekete tea között helyezkedik el. Az oxidáció mértéke a különböző oolong fajták szerint nagyon változó, így eltér az ízük is. Jellegzetes mozzanata az előkészítésnek a levelek összepödrése vagy golyókká formálása. Ezek a kis levélcsomók a forró vízben teljes levelekké bomlanak szét. Leginkább Dél-Kínában népszerű, Fujian tartomány számos híres oolong teafajtaival büszkélkedhet. Nyugaton az utóbbi években kezd népszerűvé válni, egyes kutatások kimutatták, hogy az egészségre gyakorolt előnyös hatásairól ismert zöld teánál is hatékonyabb lehet a karcsú alak megőrzésében.

Vörös és fekete

folyamatot, majd a leveleket formázzák és kiszáritják. A híres zöldteafajták közé tartozik például a *longjing* (sárkánykút), amely Hangzhouból származik. Gyakran hamisítják. A sárga tea tulajdonképpen a zöld teának egy ritka, értékes változata. A tealeveleket nagyon kíméletesen erjesztik, amíg sárgássá válnak.

A nyugaton oolong néven ismertté vált *wulong* (fekete sárkány) a fermentációt tekintve a zöld

Amit mi fekete teának nevezünk, azt Ázsiában vörös teának hívják. Ennek a teljesen megerjesztett teának a legmagasabb az összes közül a koffeintartalma, a fermentáció során azonban minimálisra csökken benne az antioxidánsok mennyisége. A nyugati világban legnépszerűbb teafajta az angoloknak köszönhetően érkezett meg Európába, akik Indiában természetették a teacserje nagyobb levelű változatát. A vörös teát gyakran ízesítik más növényekkel, a mindenki által ismert Earl Grey fajtát például bergamot olajjal keverik.

A délnyugati Yunnan tartomány specialitása a *puer* tea, ez a kínaiak

által fekete teának nevezett típusok közül a leghíresebb. A puer jellemzően hosszú fermentáción megy keresztül, és akár évtizedekig eláll. Kisebbszámú formába préselik, és így tárolják. Ez a teafajta a borokhoz hasonlóan az idő múlásával egyre értékesebbé válik.

A kínaiak előszeretettel fogyasztanak még jázmin- vagy krizantémteát is, ezek általában valójában zöld teák, amelyeket virágszirmokkal ízesítenek. A jázmin tea nyugtató hatásáról ismert, sokszor lefekvés előtt kortyolgatják.

Marácz Fanni

Télen hernyó, nyáron fű

Yarsagumba, az ázsiai csodagomba

Kínában növénynek is, állatnak is tartják azt a Tibetben és Nepálban honos gombafajt, amelyet a kínai gyógyászatban afféle mindent gyógyító csodaszernek és minden körülmények között ható afrodisziákumnak tartanak. De mi is az a yarsagumba, amelynek kilójáért több tízezer dollárt is megadnak?

A yarsagumba egy Tibeti-fennsíkon honos gombafaj, mely – miután Ázsiában évszázadok óta fogyasztották egészségre jótékony hatása miatt – a tizenhetedik században Európába is eljutott. Különlegességét az adja, hogy a gomba egy lepkefaj bábján élőszködik, vagyis gyógyító ereje egyfajta gombaállat együttélés eredményeként alakul ki. A számos egészségjavító hatással bíró gomba keresettsége és ára fellelhetőségének nehézségével arányosan növekszik.

Élénk jakok

A yarsagumba (*Cordyceps sinensis*), magyar nevén a kínai hernyógomba a tömlősgombák családjába tartozik, és a mintegy négyszáz tagot számláló *Cordyceps* nemzetség gyógyászati szempontból kiemelt jelentőségű tagja. Kínában a Tibeti Autonóm Nemzetiségi Terület háromezer méterrel a tengerszint felett fekvő hideg, havas és mocsaras területein tenyészik. E gomba ismerete és használata a tibeti gyógyászatból került át a hagyományos kínai gyógyászatba. A különböző irodalmi források nagyon eltérnek abban, hogy mióta is használják Kínában, azt azonban mindenképpen el lehet fogadni, hogy fogyasztása több mint ezer évvel ezelőttre nyúlik vissza.

Egyes források szerint mintegy 1500 évvel ezelőtt a Himalája hegyei között jakpásztorok megfigyelték, hogy ha az állatok bizonyos helyeken legelnek, akkor sokkal energikusabbá és erősebbé válnak. A változás annyira szembetűnő volt, hogy elkezdték vizsgálni, mi okozhatta a jakok egészségének, erejének és termékenységének növekedését. Ekkor fedezték fel a sűrű aljnövényzetben rejlő apró kis gombákat, amelyekből ezek

után maguk számára is gyűjteni kezdtek. Miután megtapasztalták a szer jótékony hatását, fogyasztását elkezdték ajánlani a törzs többi tagjának is. Később megismertették a buddhista szerzetesekkel is, akik tudásukat szintén tovább adták, így rövidesen a yarsagumba híre eljutott Belső-Kínába is. A furcsa lény kínaiul – a tibeti elnevezés lefordításával – a *dong chong xia cao* nevet kapta, ami annyit tesz: „télen hernyó, nyáron fű”.

Császárok kincse

A gomba első írásos említése a Tang-dinasztia idejéből, 620 körülről származik, ahol már életerő-fokozó és élettartam-növelő gyógyhatású növényként írnak róla. Az első gyógyszerészeti szempontból értékelhető kínai feljegyzés azonban csak a 17. századra tehető: Wang Ang 1694-ben állította össze *Bencao beiyao* című gyűjteményét, melyben először ír részletesebben a gombafajtáról.

Amikor a császár orvosa is kapott belőle, úgy határozott, hogy ezentúl ebből a különleges gombából csak a császári palota falain belül élők fogyaszthatnak. Mindenki, aki rátalált egy példányra, köteles volt azt beszovaltatni. Az évszázadok alatt a yarsagumba fogyasztása a kínai császárok és előkelőségek kiváltsága lett. A betakarítás nehézsége és a gomba ritkasága miatt csak nagyon nehezen lehetett hozzájutni, ami tovább fokozta a körülötte kialakult misztikumot.

Európába a tizenhetedik században egy jezsuita pap, Jean Baptiste du Halde által jutott el. A szerzetes utazásai során a kínai császárnál tett látogatásai alkalmával találkozott a *cordyceps*szel, és annyira jó hatással volt rá, hogy a császár engedélyével vitt magával belőle Párizsba is. Nem sokkal ezután orvosi körökben is elterjedt a yarsagumba ki-

A yarsagumba hatásai

A kínai hernyógomba állatkísérletekben és humán vizsgálatokban igazolt legfontosabb hatásai az alábbiakban foglalhatók össze:

- elősegíti a vesekiválasztó folyamatokat, kóros esetben csökkenti a vér- és fehérvérsejtet;
- serkenti a máj működését, erősíti méregtelenítő funkcióját;
- csökkenti a fájdalomérzetet, fokozza a szervezet oxigén-felhasználását;
- kedvezően hat az immunrendszer aktivitására;
- egyes esetekben – feltehetően kedvező immunbiológiai hatása miatt – lassítja, megállítja a tumorok képződését, hozzájárulva a dagados betegek immunvédekezésének helyreállításához, ezáltal növelve a betegek túlélési esélyeit;
- csökkenti a kórosan magas vérzsír-értékeket, főként a koleszterin- és triglicerid-szintet, emellett egyéb tulajdonságai miatt is kedvezően hat a szívre;
- jótékony hatással van a szénhidrát-lebontási folyamatokra, mérsékli a vércukorszintet;
- könnyíti a légzést, hozzájárul a szervezet antioxidáns-kapacitásához;
- gátolja egyes gombák és baktériumok szaporodását;
- oldja a stresszt és a szorongást.

váló hatásának híre, és 1775-ben gyógyhatású növényként bekerült a *Materia Medica*-ba. A nyugati világban a mai napig legalább háromszáz klinikai vizsgálat bizonyította hatásosságát.

Paraziták és gazdatestek

A *Cordyceps*-fajok olyan rovarokat megfertőző gombák, amelyek elhullott vagy élő rovarlárvaikon, bábokon élőszködnek, ezen gombák egyike a gyógyhatású *Cordyceps sinensis*. A gomba gazdaállatai különféle lepkék, elsősorban a denevérpille. Ősszel vagy legkésőbb a tél elején a lárva, báb vagy imágó fejlődési szakaszban lévő rovar testét a gombák spórái beborítják, és bejutnak a gazdatestbe. Ezután gombafonalakat növesztve egy úgynevezett micéliumot hoznak létre, mely már nem tartalmazza a termőtestet. Innentől kezdve tulajdonképpen egy hernyótestű gombáról beszélünk. A gazdatestnek csak a külső vázát hagyják épen, majd a gazdaállat

Aranyárban

A yarsagumba Kínában rendkívüli népszerűségnek örvend. A hagyományos kínai orvostudomány tapasztalatai szerint a hernyógomba akaratot, erőt, kitarást kölcsönöz, nem utolsósorban a szexuális életben is. Ezért a gombát „himalájai Viagraként” is emlegetik. Fogyasztásának csupán egy akadályja van, ez pedig az ára. A vadon termő hernyógomba ára az aranyéval vetekszik. Ezt tovább fokozza a tény, hogy a túlzott betakarítás miatt egyre kevesebbet találni belőle, és a begyűjtését szabályozó rendeletek is teljes mértékben hiányoznak. Minden évben május és június között emberek ezrei indulnak meg, hogy – akár életük kockázatásával is – yarsagumbát gyűjtsenek Nepál és Kína tibeti régiójának határán. A teherhordók bepakolják ruháikat a *dokába* – ez egy hagyományos nepáli fonott kosár, amit a homlokukon hordanak –, a családok pedig felkészülnek a szüreti szezon beköszöntére. Egy falusi akár napi 35 amerikai dollárt is megkereshet, ami egy átlagos nepáli háztartás havi kiadása. Dolpa – Nyugat-Nepál magasan fekvő völgyeinek egy távoli, száraz klímájú területe – a legkiválóbb hely a gomba begyűjtésére. A piacra kerülő természetes yarsagumba éves mennyiségének közel fele erről a területről származik. Nemcsak a felnőttek dolgoznak itt, hanem a szülők iskolás gyerekei is gombakereséssel töltik nem hivatalos „nyaralásukat”.

A yarsagumba gyűjtése 2001-ig tilos volt Nepálban. Az egyre nagyobb népszerűség és különböző szervezetek lobbitevékenységének hatására azonban a kormányzat feloldotta a tiltást, a kitermelési járadék mértékét viszont húszezer rúpiában (280 USD) határozta meg kilónként. Míg 1992-ben egy kiló yarsagumba 315 rúpiába került (kb. 5 USD), ez 2002-re már 105 000

feji részéből bújik ki a 4–11 cm hosszú gomba tuskó vagy ujj alakú, élénk narancsvörös színű termőteste. A gomba teljes fejlődési ciklusa öt-hat évig tart. Ezen sajátos fejlődési ciklusa miatt a kínaiak úgy tartják, hogy ez a gomba nyáron inkább növény, télen inkább állat. A természetben az elpusztult hernyó vázával együtt gyűjtik be a termőtesteket, melyeket megszárazítanak, majd vékony faágakra vagy drótra feltűzve hoznak forgalomba. A yarsagumba fő termőterülete a Tibeti-fennsík. A legjobb minőségű szállítmányok Qinghai tartományból és a tibeti régióból származnak. Az itt élő vidéki lakosság bevételeinek közel felét ez a gombafajta szolgáltatja.

A természetben egyre ritkábban előforduló gombát manapság már mesterségesen is elő tudják állítani. Olyan eljárást fejlesztettek ki, amelynek során a természetben begyűjtött gombával közel azonos biológiai értékű, állandó összetételű, magas tápértékű anyagot nyerhetnek ki. Több ázsiai országban – köztük Kínában, Koreában és Japánban is – hatalmas telepeket hoztak létre micéliumok előállítására. Ezeknek az alapanyaga legtöbbször rizs, cirok, gabona, szójabab, különböző őrölt magvak, amelyek tökéletes táptalajt jelentenek a gombafonalak szaporításához. Manapság a micéliumok folyékony tápoldatban történő tenyésztése is egyre inkább teret hódít.

rúpiára (1435 USD) emelkedett, 2011-ben pedig már 2 033 280 rúpiát (28 240 USD) adtak a gombáért a világpiacon. Évente egyre több ember mássza meg mind Nepálban, mind Tibetben a Himaláját, hogy próbára tegye szerencsésjét, de sokan áldozatul esnek a mostoha körülményeknek. Sok errefelé a rabló – akik szerencsés esetben nem ölik meg az illetőt –, jó néhányan saját figyelmenlenségük miatt zuhannak szakadékba, és nem kevesen fagyhalált halnak megfelelő felszerelés híján. De a legtöbb embert még ezek sem tántorítják el, és évről évre nekivágnak a hegyeknek, mert az összeg, amit kereshetnek, akár egy egész évig is eltarthatja a családot. Ugyanakkor óriási különbségek vannak a helyi és nemzetközi piaci árak között, ami egyúttal azt is jelenti, hogy aki begyűjti a gombákat, az részesedik legkevésbé a haszonból. Nepálban például a helyi felvásárló 23 ezer dollárért vásárol meg egy kilót a begyűjtőtől, s ugyanezt 42 ezerért adja el a nepáli főváros, Katmandu piacán. Mire a yarsagumba eléri Shanghait, az ára akár 100 dollár is lehet grammonként!

Kilátások

A tudósok figyelmeztetnek: a piaci igények óriási mértékű megnövekedésével a lelőhelyek túlzott kiaknázása elkerülhetetlen lesz. A *Biological Conservation* tavaly közzétett tanulmánya azt szemlélteti, hogy a rohamosan növekvő kínai gazdaság milyen hatással volt a yarsagumba nemzetközi piaci értékére, amelynek éves forgalma Kínában már most öt- és tizenegy milliárd USD között van. Egy tudományos kutatás arról számolt be a *Nature* magazinban, hogy a folyamatosan növekvő igények mellett csökkent a betakarítás mennyisége, amit részben a hiányzó szabályozás számlájára is írnak. A tudósok arra is felhívják a figyelmet, hogy az ellenőrzés nélküli yarsagumba-betakarítással pusztító változásokat indíthatunk el a törékeny hegyvidéki ökoszisztémában. A legtöbb vidéki lakos azonban ezzel mit sem törődik, számukra gyakorlatilag ez az egyetlen bevételi forrás, amiből ételt tehetnek az asztalra és a gyermekeiket taníttathatják. Amíg államilag újra nem szabályozzák a betakarítás mértékét, addig javulásra sajnos nincs sok esély.

Lukucz Gábor

Wu Zetian

Egy kínai császárnő legendája

Kína számos nagyszerű és kivételes történelmi nőalak-kal büszkélkedhet, legyen az történész, költő, vagy szépséges ágyas. Az már kevesek számára ismeretes, hogy a Középső Birodalomnak volt egy császárnője is.

Wu Zetian (624–705), azaz lánykori nevén Wu Zhao gazdag családba született a Tang-dinasztia alatt. Édesapja a fafeldolgozó iparnak köszönhetően jól szituált volt, míg édesanyja a tehetős Yang családból származott. Minden kívánságát szolgál hada leste, így hát a kislánynak nem igazán kellett a ház körüli teendőkből kivennie a részét.

Céltudatos lány

Helyette falta az olvasmányokat, s édesapja szerető támogatása mellett a kis Wu Zhaóból művelt fiatal lány lett. Abban a korban a lányokat még nem tanították tudományra, csak későbbi feladatokra, napközben hímeztek, teázgattak. Wu Zhao nem így tett, kormányzásról és politikáról olvasott, zenélni és számolni tanult. Tizennégy éves korában meghívták a palotába, hogy császári ágyas legyen. Búcsúzáskor édesanyja könnyek közt köszönt el tőle, ám ő megvigasztalta, mondván, lehet, hogy ez lesz élete lehetősége. Wu Zhao már fiatal korában is céltudatos volt, és ez egész élete során így maradt. A palotába érkezve sem kellett lemondania a tanulásról, mai értelemben véve titkárnői feladatokat is ellátott, így alkalmá nyílt folytatni tanulmányait.

A lány Tang Taizong császár ágyasa lett, a császári ágyasok számára kialakított kilencfokozatú rangsor középmezőnyében helyezkedett el, innen indult el a ranglétrán felfelé – egészen a trónig. Bár egyes állítások szerint nem került személyesen kiválasztásra, Wu Zetian később egy hivatalnok számonkérésekor mesélte el, miképpen nyerte el Taizong császár csodálatát. A császárnak volt egy Oroszláncsikó névre

hallgató megzabolázhatatlan lova. Wu Zhao felajánlotta, hogy betöri, csupán három dologra van hozzá szüksége: egy ostorra, egy vaskalapácsra és egy éles törre. A lovat megostorozza, s ha ennek ellenére nem hallgat rá, hát betöri a koponyáját a kalapáccsal, és ha még mindig nem hajlik meg előtte, hát leszúrja a törrel.

Az ágyas felemelkedése

Taizong császár halála után kedvenc ágyasától született fia került a trónra, Gaozong néven. A császár halálával ágyasaira szomorú sors várt: életük a palotában véget ért, fejüket leborotválták, s egy kolostorban buddhista apácaként tengethették tovább hátralévő napjaikat. A pletykák szerint a lány még a császár halála előtt a fia, Li Zhi szeretője lett, aki meglátogatta a kolostorban, s szebbnek és vonzóbbnak látta, mint valaha, így hát visszavitte magával a palotába saját ágyasaként. A süldőlányként a palotába került Wu Zhao virága teljébe borult, miközben alkalmá nyílt figyelni és megtanulni, hogy miként tudja irányítani azokat, akik hagyták volna őt egy kolostorban elsorvadni.

Wu első nagy küzdelme Wang császárné ellen folyt, aki megérezte, hogy Wu milyen intelligens és hataloméhes. Miután megszületett első fiúgyermeké, Wu átvette Xiao ágyas helyét a császár

kedvenceként. A kegyvesztett ágyas szövetekezett a császárnéval Wu ellen, ámde sikertelenül. Wu lánygyermeké születésekor szörnyű tragédia történt, állítása szerint a császárné megölte az újszülött gyermeket (egyesekek szerint pedig maga Wu vette el a saját gyermeke életét). Az eset után sikeresen megszabadult vetélytársnőitől, s tovább haladt felfelé a hatalom létráján.

Gaozong császár végül a császárné címet adományozta Wunak, vagyis főfeleségévé tette. A császár kora előre haladtával komoly egészségügyi problémákkal küzdött, s Wu egyre nagyobb szerepet tudott vállalni fontos döntésekben, mígnem régensi rangra emelkedett. A hatalmi harcok viharában saját fiát, Li Hongot is eltette láb alól, megmérgezte. A császár halála után másik fia emelkedett a trónra, Wu pedig anyacsászárné és régens lett. De a fiú ellene szegült, így uralkodása nem volt hosszú életű. Végül Wu Zetian legkisebb fia lett a császár Ruizong néven. Bábcászár volt csupán, Wu egy függöny mögül suttogta neki a kihirdetésre szánt törvényeket és egyebeket. Később már ez sem volt elég neki, megszabadult Ruizongtól is, és *huangdinak*, azaz császárnak kiáltotta ki magát – egyetlen nőként a kínai történelemben –, egyben kihirdette, hogy a Tang-házat az ő Zhou-dinasztiája váltja.

Nő a trónon

Wu Zetian uralkodása során kiváló érzéssel választotta ki a tehetséges hivatalnokokat. Bár számos csatlósának adományozott címet, amint kiderült,

Nagyhatalmú asszonyok

Bár Wu Zetian volt az egyetlen kínai nő, aki elfoglalta a sárkánytrónt, nem ő volt az egyetlen asszony a kínai történelemben, aki komoly politikai hatalomra tett szert. Számos alkalommal előfordult ugyanis, hogy gyengekező férjük vagy fiuk helyett tehetséges és hataloméhes császárnék hozták meg a döntéseket a birodalom ügyeiben. Olyan nőkről is tudunk, akik bölcs tanácsokkal segítették az uralkodót, így tettek szert befolyásra.

Az egyik legismertebb császárné Lü Zhi volt (Kr. e. 241–180), aki a nagy Handinasztia alapítójának, Han Gaozunak a felesége volt. Férje halála után kiskorú gyermekei helyett régensként tizenöt évig irányította az országot, hosszabb ideig, mint férje. Bár a történétírók elsősorban kegyetlen tetteit ecsetelik nagy részletességgel, az a tény, hogy a frissen megalakult birodalmat egyben tartotta, és uralmát Kína egyik virágkora követte, jelzi, hogy igencsak tehetséges vezető volt.

Zhangsun császárné (601–636) a Tang-dinasztiát megszilárdító Tang Taizong felesége volt (a császár ágyasa lett később Wu Zetian). Az asszonynak is köszönhető volt, hogy valamely fivére helyett férje lett a császár, majd Taizong hibás döntéseinek korrigálásában is fontos szerepet játszott, s ha szükség volt rá, az udvarban kiállt a hűséges főhivatalnokok mellett. Az, hogy Taizong uralkodásának időszakát aranykornak tartják, Zhangsun asszonynak is köszönhető.

A Song-kori Gao császárné (1032–1093) elsőször császári feleségként, majd anyacsászárnéként, végül császári nagyanyaként három császárt segített az uralkodásban, unokája helyett kilenc évig régensként kormányzott. Ezalatt az udvart a béke és stabilitás jellemezte, ami a befolyásos nőket általában nem szívelő (férfi) történétírók szerint is nagyban a császárnénak volt köszönhető.

Kemény asszony volt Ma császárné (1333–1382), aki a Ming-dinasztia alapítójának, Zhu Yuanzhangnak a feleségeként végigküzdötte férjével a mongolok és a rivális felkelők elleni háborúkat, s ha úgy hozta a sors, ruhákat és cipőket varrt ura katonáinak. Császárnéként okos tanácsokkal látta el Zhut, például ő vette rá, hogy ne mészárolja le tehetséges tábornokait. A palotában is puritán életmódot folytatott, idejét hímzéssel töltötte, egyszerűen étkezett, amiért később példaképként állították a mindenkori császárnék elé.

Xiaozhuang Wen császárné (1613–1688) a mongol Bordzsigid nemzetségből származott. A mandzsu Huang Taiji feleségeként, majd két további Qing-házi császár tanácsadójaként egy rendkívül fontos időszakban segített elsimítani az udvaron belüli konfliktusokat, megőrizni a dinasztia egységét, s kulcsszerepe volt abban, hogy a mandzsuoknak sikerült elfoglalniuk egész Kínát, majd megszilárdítani a hatalmukat.

A hírhedt Cixi anyacsászárné (1835–1908) csaknem fél évszázadon keresztül volt Kína legbefolyásosabb embere, először férje, majd fia, végül unokaöccse helyett kormányozta az országot. Uralma egybeesett Kína történetének legnagyobb válságával, aminek során nemcsak a Qing-dinasztia, hanem a császárság intézménye is végletesen meggyengült. Cixi nem ismerte fel, hogy Kínának gyökeres reformokra lenne szüksége, s minden újítást megakadályozott. Sokak szerint nagy a felelőssége abban, hogy halála után három évvel a kínai császárság megbukott.

hogyan az illető nem alkalmas a feladatra, azonnal menesztette. Titkosrendőrséggel tartotta rettegésben a palota népét. Viszonyt folytatott a Huaiyi nevű buddhista szerzetessel, akit egyre nagyobb kiváltságokban részesített. Kegyetlenül megszabadult ellenségeitől, ugyanakkor kompetens, bölcs és kiváló vezetői képességekkel megáldott uralkodó volt. A taoizmus helyett a buddhizmust tette meg államvallássá, virágoztak alatta a buddhista kolostorok és iskolák. Növelte a versenyvizsgák szerepét a hivatalnok kiválasztásában, alatta kezdtek felemelkedni a dél-kínai írástudók, akik idővel kiszorították a hatalomból a nagy földbirtokkal rendelkező északnyugati előkelőségeket.

Wu Zetian öregkorára számos viszály és hatalmi harc közepette visszaállították a Tang-dinasztiát a Zhou-dinasztia helyett, de így is magas címet adományoztak neki. Tizenhat évig ült a trónon, s összességében negyvenhét éven keresztül irányította Kínát. Bár számos császárnét ismerünk a kínai történelemből, Wu Zetian azért olyan különleges, mert ő nem egyszerűen császárné – vagyis egy császár főfelesége – volt, hanem elnyerte a *huangdi* címet, azaz császárnő lett, saját jogán uralkodott.

Wu Zetian történetét sok film, regény, festmény és egyéb alkotás örökítette meg, legutóbbi feldolgozása a *Kína császárnője* című sorozat, mely minden idők egyik legnagyobb költségvetésű kínai TV-sorozata lett, Fan Bingbinggel a főszerepben.

Muszka Katalin

S. G.

Hét tenger hajója

Zheng He utazásai a nyugati tengereken

Kína leghíresebb hajója egy muszlim eunuch volt. Zheng He a tizenötödik századi Kínából az akkori világ leghatalmasabb hajóival harminc éven át uralta az Indiai-óceánt, és hét nagy utazása során egészen Afrikáig hajózott.

A nagy admirális – Ma He néven – 1371-ben született Yunnanban, a Himalája lábainál, Kína belsejében, messze a tengerektől. Apja és nagyapja a mongol dinasztia hadvezéreiként szolgáltak, a család azonban perzsa származású volt. Három évvel Zheng He születése előtt a kínaiak Zhu Yuanzang vezetésével visszaszerezték a hatalmat, és megalakult a Ming-dinasztia. Ma He tízéves volt, amikor a Ming sereg megszállta Yunnant, a katonák lemészárolták apját, őt pedig magukkal vitték. Akkori szokás szerint a fiatal foglyot kasztrálták, és eladták szolgának. A gyerek Zhu Di hercegnek – a Ming császár negyedik fiának – udvarába került, Pekingbe.

Yongle szolgálatában

A nála csak tizenegy évvel idősebb Zhu Di szolgáló Zheng He magas termetű, bátor katonává növekedett, katonai teljesítményével kiemelkedett a mongolok ellen vívott harcokban. Nevét is a hercegtől kapta elismerése jeléül.

1402-ben Zhu Di erőszakkal magához ragadta a trónt, és Yongle – „Örök Boldogság” – néven huszonkét éven át uralkodott. Nagy hódítóként egy ideig képes volt Kínához csatolni Vietnámot, és Japán meghódításán is dolgozott. A birodalom fővárosát Nanjingból áthelyezte Pekingbe, megépítette a Tiltott Várost, meghosszabbította a Nagy Falat. Eltökélt célja volt az Indiai-óceán kereskedelmének felügyelete. Egyik első intézkedéseként elrendelte egy 3500 hajóból álló flotta felépítését, melynek vezetésével Zheng He-t bízta meg.

A hajóssá vált katona ugyan muszlim származású volt, de valószínűleg

buddhistaként élt, és a hajósok védőszentjeként tisztelt Tianfei istennőnek is rendszeresen mutatott be áldozatokat. Talán több belső-ázsiai nyelvet is beszélt. Színes vallási és etnikai háttere alkalmassá tette a külföldi utakra induló flotta irányítására. Magas, erős testalkatú férfi volt, akiről azt mondták, mélyre hatoló tekintete volt, és úgy járt, akár egy tigris. Ugyan céljait igyekezett diplomáciai úton rendezni, de nem riadt vissza az erőszak alkalmazásától sem.

A világ legnagyobb hajói

Az expedíciókhoz szükséges hajókat a Jangce mentén építették, a különböző nemzetiségű legénységet part menti területekről toborozták, főleg Fujian tartományból. A kor legnépszerűbb óceánjárói az úgynevezett *shachuanok*, azaz „homokhajók” voltak. Ezeknek a lapos hasa lehetővé tette a part menti sekély vizeken való hajózást, azonban a nagyobb távok megtételéhez némileg átalakították őket. A flotta egyes hajói az akkori világ legnagyobbjainak számítottak, ilyenek voltak például a „kincses hajók”, ezeken szállították vissza Kínába a tömérdek hűbéri ajándékot, amelyet a távoli uralkodók a császár udvarába küldtek. A tizenkét selyemvitorlával felszerelt óriások csaknem ötször akkorák voltak, mint Kolumbusz Santa Mariája. A négyzetes, akár ötszáz vagy ezerfős legénységgel közlekedő hajókat ágyúkkal is felszerelték.

Mire Zheng He és háromszáz hajóból álló flottája elindult első utazására, már újabb ezerkétszáz hajó elkészítését adták parancsba. A legnagyobb hajókat azonban valószínűleg nem a messzi utakra, hanem a császár part menti városokba tett látogatásaira készítették. Amennyiben a forrásokban szereplő méretek megbízhatónak tekinthetőek, soha fából nagyobb hajót nem készítettek sem korábban, sem később. Az óriási ha-

jókról szóló feljegyzésekben leírt méreteket sokáig vitatták a történészek, míg 1962-ben régészek a Jangce mélyén fel nem fedeztek egy hatszáz évesre datált kormánylapátot, amely hatalmas méretét tekintve alkalmas lett volna a gígaszi méretű hajók irányítására.

Utazások

Nem Zheng He volt az első eunuch, akit hajós felfedező utakra küldtek. Yongle császár tudatos terjeszkedésének részeként mind az úgynevezett Kelet-tengereken – azaz a mai Fülöp-szigetek irányába –, mind pedig nyugati irányba indultak expedíciók. Eunuch admirálisoként önmagában tehát Zheng He még nem volt egyedülálló, azonban mégis ő az egyetlen, aki nyugaton is ismertté vált.

Hagyományosan hét, Zheng He által vezetett utazásról szokás beszélni, de vita tárgyát képezik ezek pontos időpontjai. Az első utazást 1405 és 1407 között tették meg. A hatvankét hatalmas hajót több mint kétszáz – lovakat, ellátmányt és a korszak legmodernebb fegyvereivel felszerelt 28 ezer fős sereget szállító – kisebb követte.

Az első út az indiai Kalkuttáig vezetett, ennek és az ezt köve-

tő hat expedíciónak a célja valószínűleg az uralkodókkal való kapcsolatfelvétel, követajándékok gyűjtése és nem utolsósorban – a trónt erőszakkal megszerző – császár hatalmának legitimálása volt. Az utak során egyre több ország fogadta el a kínai császár felsőbbrendűségét, amit hűbérajándék küldésével adtak a pekingi udvar tudomására. Az ajándékok küldése bevett és gyümölcsöző módja volt a diplomáciai kapcsolatok fenntartásának, a császár nagyságának elismeréséért cserébe rendkívül gazdag ajándékokra számíthattak az „alattvalók”.

Ugyan a kínaiak nem kimondottan hódító céllal érkeztek, de a velük utazó hadsereg biztosította, hogy tiszteletteljes fogadtatásban részesüljenek. Zheng He flottájának mérete egyedülálló volt, de a megtett úton már legalább a Hándinasztia ideje óta hajóztak az Arab-félszigettel kereskedő kínaiak, és pontos térképekkel is rendelkeztek a területekről. Ha alapvetően békés szándék vezérelte is őket, egyértelműen cél volt Kína erejének fitogtatása, befolyásának növelése. Az utazások során több alkalommal kalózokba akadtak, azokat azonban könnyűszerrel legyőzték Zheng He katonái, legendás vezetőjüket, Chen Zuyit pedig az első utazás alkalmával elfogták, majd Kínába visszazállítva kivégezték. Az utazások tehát a tengeri útvonalak biztonságosabbá tételében is fontos szerepet játszottak. Az utazásokhoz szükség volt az útvonal mentén telepek működtetésére, például a stratégiai fontosságú Malaka-szorosban.

Zsiráf ajándékba

Az expedíciók során egészen Afrika keleti partjáig elhajóztak, az egyik utazásból hazatérve a szudáni udvar ajándékaként zsiráfokat, zebákat, rinocéroszokat, struccokat és leopárdokat vittek haza, olyan állatokat, amelyekről a kínai császár még csak nem is hallott soha. Ahhoz, hogy a zsiráfot behozhassák a fővárosba, állítólag meg kellett növelni annak kapuit. Yongle császár állatkertet épített az egzotikus állatok elszállítására.

Zheng He személye a történelmi emlékezetben békés felfedezőként él, azonban több alkalommal is sor került fegyveres összecsapásra a flotta és az egyes területek uralkodói között. 1411-ben például az admirális seregével lerohanta Sri Lankát, a királyi családot elrabolták és Kínába szállították, majd báburalkodót ültek a trónra. A visszatérő katonákat dicső hódítókként ünnepelték, ez is árulkodik a támadás valódi céljáról, a terjeszkedési szándékról. Más esetben pedig Szumátrán avatkoztak bele az országban dúló polgárháborúba, a Ming császárhoz közelebb álló fél oldalán. Ezek az összecsapások jelzik, hogy az expedícióknak egyértelműen céljuk volt a kínai dominancia kialakítása a térségben. A flotta lenyűgöző nagysága, a fegyveres felszereltsége és általánosságban a kínaiak erőfölénye a legtöbb esetben elegendő volt ahhoz, hogy a Ming Birodalom felsőbbségét elismerjék, ritkán került csak sor valós harcokra. Egyes kutatók szerint a Hándinasztia egyértelműen fennhatóságának kiterjesztése érdekében indította útjára a hatalmas flottát, s a területeket csak a hajózás tilalmának későbbi újbóli bevezetése miatt nem gyarmatosították a szó klasszikus értelmében.

Kulturális hatás

A mintegy negyven különböző uralkodó országába eljutó admirális nyomát ma is templomok, utazásait leíró oszlopfeliratok és az egyes országokra gyakorolt kínai hatások őrzik. A délkelet-ázsiai kínai diaszpóra körében Zheng He személyét kultikus tisztelet vette körül, templomokat emeltek neki,

Indiában pedig régészek megtalálták a szobrát.

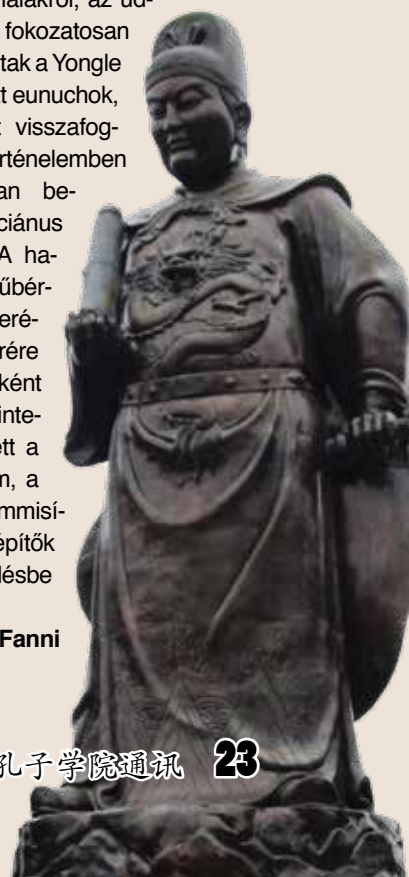
Indonéziában az iszlám elterjedését a személyéhez kötik, nyomában muszlim kolóniák jöttek létre. Ezek a közösségek a hagyomány szerint a kínai nyelvű Hanafi iskola követői voltak, míg végül a Kínával való kapcsolatuk meg nem szakadt, és be nem olvadtak más közösségekbe.

Zheng He-t utolsó utazásán, a tengeren érte a halál, Nanjingban épített sírjában csak a ruháit temették el, teste az óceánban nyugszik.

Zheng He utazásaival a huszadik század elejéig szinte alig foglalkoztak, ez azonban megváltozott Liang Qichao – az admirális életét bemutató – művének 1904-es megjelenésével. Azóta a Kínát kutató történészek egyik kedvenc témájává vált, a kínaiak számára pedig történelmük egyik legendás alakja lett. Mint Yongle császár követe, aki egészen Afrikáig vitte Kína nagyságának hírért, s békés és barátságos úton fejlesztette a birodalom kapcsolatait, valóságos büszkesége a kínai népnek. Hajóinak mérete és technológiai fejlettsége lehetővé tette volna, hogy a kínaiak Kolumbusz Kristótot nyolcvan évvel megelőzve akár Amerikáig elhajózhassanak. Talán el is jutottak odáig.

Az eunuch halála után azonban bezárultak Kínai kapui. Az egyre gyakoribb mongol támadások Kína északi határai mentén elvonták az udvar figyelmét a tengeri útvonalokról, az udvarban pedig fokozatosan háttérbe szorultak a Yongle által támogatott eunuchok, hogy helyüket visszafoglalják a kínai történelemben hagyományosan befolyásos konfuciánus hivatalnokok. A hajózásra és a hűbérajándékok cseréjének rendszerére is pazarlasként kezdtek tekinteni, életbe lépett a hajózási tilalom, a flottát megsemmisítették, a hajóépítők fortélyai feledésbe merültek.

Maráczai Fanni

Kisebbségek nagy öröksége

Mongol és tibeti hagyományok az UNESCO listáján

Közismert, hogy a han nemzetiség hagyományai – például a pekingi opera, a selyemkészítés vagy a sárkányhajó-fesztivál – jó ideje szerepelnek az UNESCO szellemi kulturális örökséget felsoroló listáján. Kevésbé köztudott, hogy e listán Kína nemzeti kisebbségei is képviselve vannak. A világörökség részeként helyett kapott itt több mongol és tibeti művészeti ág is, például a torokéneklés, a mongol hosszú dal vagy a tibetiek *Geszzer-eposza*.

Az UNESCO közgyűlése 32. ülészakán, 2003. október 17-én fogadta el azt a nemzetközi egyezményt, melyben a tagországok vállalták, hogy egyetemes keretekben jelentős lépéseket tesznek az országuk területén található szellemi kulturális örökség megóvására. A nemzetközi konvenció a részt vevő tagországok számára előírja egy megfelelő nemzeti intézményrendszer kiépítését és egy kormányközi bizottság felállítását is, mely együttműködik a tagországok hasonló intézményeivel a szellemi kulturális örökség védelme érdekében.

Szellemi örökség

A konvenció rögzítette a szellemi kulturális örökség fogalmát is, mely szerint az egyezmény hatályba lépését követően a szájhagyomány útján terjedő tradíciók, a társadalmi gyakorlatok, ünnepek, népszokások, rituálék, a kulturális hagyományt továbbvivő

előadóművészek tevékenysége, ezek védelme és megőrzése a nemzeti bizottságok feladata.

Kína az elsők között, 2004. december 12-én ratifikálta az egyezményt. A kínai Szellemi Kulturális Örökség Igazgatósága felállítása óta összesen 38 elemet rögzített a nemzeti reprezentatív listán. A jelölt elemeknek szigorú, az egyezményben rögzített minősítési folyamaton kell átesniük, mielőtt a nemzeti lista részeivé válhatnak. Kína téma iránti elkötelezettségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy igen jelentős anyagi ráfordítással olyan rendszert hozott létre, mely pályázati formában biztosít forrásokat a kutatóknak azon kulturális jelenségek leírására, amelyek méltók lehetnek a nemzeti listára kerülésre.

Kína soknemzetiségű ország. Kulturális hagyományát gazdagítják – a hanok mellett – az 55 elismert nemzeti kisebbség szokásai, ünnepei, az ezekhez köthető társadalmi gyakorlatok és hagyományai. A mai kínai kultúrpolitikai irányelveknek megfelelően a nemzeti bizottság tevékenysége a nemzeti kisebbségek jelentős kulturális hagyományának megőrzését is célozza. Jellemző adat, hogy a Belső-Mongol Nemzetiségi Autonóm Terület fővárosában, Hohhotban jelenleg egy 18 főből álló kutatói közösség foglalkozik azzal, hogy felmérje és dokumentálja a mongol kisebbség kulturális hagyományát, különös tekintettel olyan elemekre, amelyek később a kínai szellemi kulturális örökség reprezentatív listájára kerülhetnek.

A kínai lista olyan emblematikus elemeket tartalmaz, mint például a pekingi opera, a selyem készítésének mestersege, a sárkányhajó-fesztivál, a kínai papírkivágás művészete, vagy éppen a kínai kalligráfia, melyekről a világ minden táján tudják, hogy a kínai kul-

túra részét képezik. Vannak azonban olyan elemek, illetve hozzájuk kapcsolódó hagyományok is, melyek első pillantásra nem, vagy nem csak Kínával hozhatóak összefüggésbe. E cikkben három ilyen mutatunk be.

Mongolok a listán

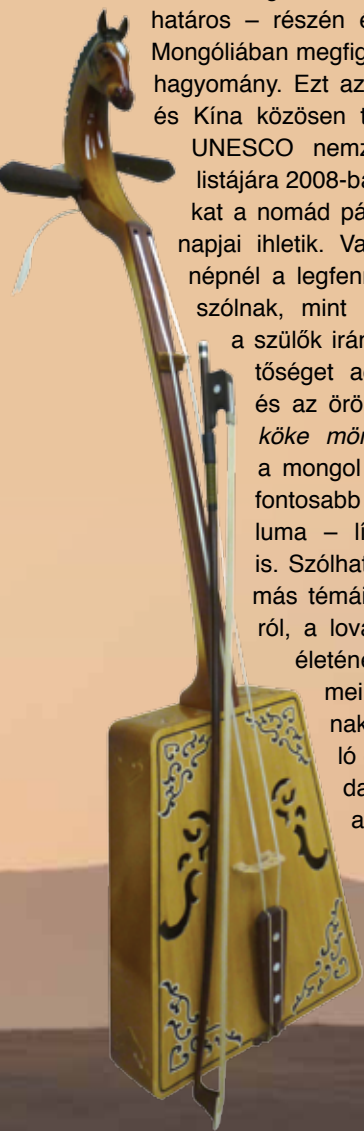
A *hőőmei*, a mongol torokéneklés művészetének hagyománya 2009 óta része a kínai örökségi listának. A hagyomány fontosságát és „nemzetköziségét” jól jelzi, hogy alig egy évvel később a mongol listára is felkerült. A torokéneklés a Belső-Ázsiában élő török és mongol nyelvű népek körében elterjedt hagyomány. Mind a mai napig megtaláljuk az Altaj-, Tangnu- és Szaján-hegységek körül élő népeknél. Az altajiak és a Mongólia nyugati területein, illetve a kínai Belső-Mongol Autonóm Nemzetiségi Terület nyugati felében élő ojrátok, vagy az altajiak és hakaszok az epikus szájhagyományuk előadására használják, az északabbra élő tuva és urjanhaj népességnél azonban elsősorban a népzenei hagyomány része. Nem sámanénekek vagy eposzok kíséretet, éneklésekor használják, hanem e népdalok a hagyományos nomád dalok témáit hozzák, a szeretett szülőföld vagy a kedves szépségének megéneklése a céljuk. Az említett tuva és urjanhaj csoportok három különböző technikát – *hőőmei*, *sygyt* és *harhira* – is megkülönböztetnek. A torokének mára az egyik legismertebb belső-ázsiai zenei

előadásmódként lett világhírűvé. Számos modern hagyományőrző csoport, együttes is beemelte repertoárjába, de gyakran modern zeneszámok, esetenként archaizáló műdalok, de akár rockzenei szerzemények alkotó elemévé is vált.

Egy másik, szintén a Kínában élő mongol kisebbség zenei kultúrájához köthető szellemi kulturális örökség az *urtiin duu*, a mongol hosszú dal. Ennek kínai elnevezése is van: *changdiao*. Belső-Mongólia északi – Mongóliával határos – részén és természetesen Mongóliában megfigyelhető, élő zenei hagyomány. Ezt az elemet Mongólia és Kína közösen terjesztette fel az UNESCO nemzeti reprezentatív listájára 2008-ban. A hosszú dalokat a nomád pásztornép mindennapjai ihletik. Valamennyi mongol népnél a legfennköltebb témákról szólnak, mint a szülőföld vagy a szülők iránti szeretet. Lehetőséget adnak a sztyeppe és az örökkévaló kék ég – *köke möngke tengri*, mint a mongol népek egyik legfontosabb szakrális szimbóluma – lírai bemutatására is. Szólhatnak a pásztorélet más témáiról, így a pusztáról, a lovakról, a nomádok életének különböző elemeiről, de ide tartoznak a kedvesről szóló gyakran borongós dalok, sőt a vallás, a buddhizmus ihlette szerze-

mények is. A műfaj legfőbb sajátossága, hogy hosszú, elnyújtott hangokon éneklük, a szöveg egy-egy szótagját hosszú nyújtások díszítik. A dalok szövege általában rövid, kevés szóból áll. Előadására emelkedettség, magasztosság, pátosz jellemző. Ahogy a torokéneket, úgy a mongol hosszú dalokat is gyakran kísérik a mongolok tradicionális hangszerével, a kéthúros lófejű hegedűvel, a *morin huur*al.

A tibetiek és a Geszer-eposz

A harmadik itt említésre kerülő kultúrkincs immár nem – vagy nem csak – a mongolokhoz köthető. A meghatározás azért ilyen bizonytalan, mert a *Geszer/Geszar-eposz* eredetével kapcsolatos kutatások között találunk olyat, mely az általában tibeti eredetűnek ismert hagyomány keletkezésében a mongol népesség szerepét is igen jelentősnek tartja. A *Geszer* ma talán a világ egyetlen élő eposza, bár erre a címre a kirgiz *Manasz* is méltán pályázik. Napjainkban Tibetben, Belső-Mongóliában, Qinghaiban több mint 100 énekmondó őrzi Geszer király életének és hőstetteinek epikus hagyományát. Kultúrtörténeti jelentőségét mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy a Kínai Társadalomtudományi Akadémia Kisebbségi Nyelvek és Irodalmak Intézete mellett az elmúlt években a *Geszer* kutatására külön kutatócsoport alakult. A *Geszer* hagyomány 2009-ben került fel az UNESCO-listára. Az eposz eredete valószínűleg a Kr. e. 2–3. századra vezethető vissza. Az ősi történet az elmúlt több mint kétezer évben újabb és újabb elemekkel bővült, miközben szájhagyomány útján nemzedékről nemzedékre fennmaradt. Általánosan valószínűleg a 12. században vált ismertté Tibet

területén és talán Belső-Ázsia más vidékein is.

Az eposz vezérfonalát Geszer hőstetteinek elbeszélése adja. A tibeti változat szerint az ősi időkben Tibetet katasztrófa sújtotta, szörnyek és démonok sanyargatták az országot és az itt élő embereket. Amitábhá Buddha végül Kormuszda fiát küldte az emberek megsegítésére. A csodálatos erejű Geszer félig emberi, félig isteni lényként született újjá a földön. Az eposzban természetfeletti erővel rendelkezik, különböző alakokat képes magára öltetni, hogy ellenségeit legyőzze. A legenda szerint Geszer születésétől fogva az emberiség szolgálatában állt. Ötéves korában édesanyjával a Sárga-folyó vidékére költözött, tizenkét évesen megnyerte a testvérmemzetségek löversenyét, és ezzel elnyerte a királyi címet is. Ezután indította hadjáratát a szörnyek ellen, akik felett végül győzedelmeskedett, s az égi világba nagy érdemeket szerezve tért vissza édesanyjával.

A hősköltevény több mint egymillió szóból áll, ami nagyjából 120 kötetnek felel meg. Sokan a világ leghosszabb eposzának tartják, bár meg kell említenünk, hogy a kirgizek hőseposza, a *Manasz* hasonló babérokra törhet, hiszen egyes variánsai csaknem félmillió versszakot tartalmaznak, és napjainkban nagyjából 65 változatát tartják számon.

A *Geszer-eposz* regényváltozatát a 18. században Pekingben élő mongol előkelők adták ki. Érdekes megemlítenünk, hogy a Geszer-történetből egy 17. századi eredeti kéziratot és sok más eredeti forrást is őriznek hazánkban az MTA Könyvtárának Keleti Gyűjteményében. Ezek a szövegváltozatok és részletek általában Mongóliából kerültek az MTA-hoz. A regényt mongol eredetiből Lőrincz L. László ültette át magyar nyelvre *Geszer kán, a tíz világtáj ura* címmel.

Szilágyi Zsolt

A földi paradicsom

Suzhou kertjei

Minden lelkes kínaiul tanulni vágyó nebulónak ismerősen csenghet az a mondás, amelyet már az első alkalommal felír a táblára kínai tanára, amikor Kelet Velencéje szóba kerül: „Fent van a mennyország, lent van Suzhou és Hangzhou.” Nem véletlenül hasonlítják Suzhout a mennyországhoz. A város kertjeinek festői szépsége mennyi művészt ihletett meg a történelem során. A költők és kertek szimbiózisát mutatja, hogy a kertek nyújtotta lenyűgöző tájélményt megfogalmazó versek sorait őrzik mai napig a kerthelyiségeknek vagy akár maguknak a kerteknek az elnevezései.

Kínai kertek

Két kertfajtát különíthetünk el egymástól: a császári udvari kerteket és a magánkerteket. Mindkettő célja, hogy a szüntelenül változó természeti világot tegye az ember számára megragadhatóvá a környezet kicsiben való újraalkotása révén. A kertek kialakításának alapelemei: a kövek, tavak, épületek és növények. A pavilonokat és kerti lakokat, csarnokokat összekötő kanyargós ösvényeken és hidakon lépdelve fokozatosan bontakozik ki a látogató előtt a kövek, sziklák, tavak, patakok és az évszakoknak megfelelő növények harmonikus elrendezésével kialakított táj képe. Sosem tudjuk egyszerre áttekinteni az egész kertet, bárhonnan is szemlélődünk, mindig egy másik kép ejti ámulatba a látogatót, újabb és újabb mozzanat foglalja el az előző helyét. A változások megfigyelésének útján öltenek formát a kertek.

Suzhou visszavonult írástudók és gazdag kereskedők által építtetett magánkertjeiről nevezetes. A város gazdasági és kulturális aranykora idején (14–20. sz.) virágzott a kínai kertépítészet.

A Ming-kori 250 kertből mára csak 69 maradt

fenn épségben, ezek közül is pusztán 19 látogatható egész évben.

A kertek mérete meglehetősen változatos. Leginkább a látnivalókban való elmélyedés mértékétől és a kertek közti közlekedésre választott eszköztől függ, hogy a nagyjából 0,5–5 hektár nagyságig terjedő kerteket mennyi idő alatt sikerül végignéznünk. Egy biztos: lehetetlenség minőségi élményt szervezve egyetlen nap alatt végiglátogatni mindet; de bármelyikbe is lépjen be az ember, bizonyosan apró természeti csodákra lel.

Látogatói élmények

A szezonon kívül olcsóbbak a belépőjegyek, ilyenkor a kertek egészen más élményt nyújtanak, mint mikor virágpompával telve keressük fel őket. A városi szmog szűrkesége vegyül a téli, hó nélküli kertek látványával, melyekben sokkal inkább a szürke, de cseppet sem unalmas kő elemekre irányul a szemlélődő figyelmünk. Bár ilyenkor nem nap sütött, virágillatban és színingerekben úszó kert illúzió látványát kapja pénzéért a látogató, mégsem csalódik.

Ilyenkor nyílik igazán lehetőség a kertek valódi csendjének, nyugalmának és békéjének élvezetére, ugyanis nem árasztják el a nevezetességeket a zajos, „szelfiző” kínai és külföldi turisták. Így anélkül lehet végigjárni a kerteket, hogy félünk kellene az időzített képekbe hirtelen betoppanó idegenektől, a nem kívánt, belógó fejektől, vagy tartanunk attól, hogy az emberek zajongása elnyomja a természet hangjait.

Teljes képet azonban akkor nyerhetünk igazán egy-egy kertről, ha több

Suzhout máig az egyik legszebb kínai városnak tartják a kínaiak, ahova a mondás szerint születni érdemes. Szépségének vonzó hírére ma is turisták milliói keresik fel a selyemről és kertjeiről elhíresült várost pár napnyi idill élvezetének reményében. Itt a mindennapok feszültségéből kiszakadva elmerülhetnek a finom illatokat árasztó kertek csendjében, békéjében és gyönyörű látványvilágában.

időszakban is felkeressük, megcsodáljuk őket. Léggörüket valóban magunkba szívni, üzenetüket átható mélységgel megérteni pedig talán csak a kínai történelem, filozófia, kultúra és irodalmi alkotások részletesebb ismerete útján sikerülhet.

1997-ben négy, majd 2000–2001-ben újabb öt suzhoui kertet nyilvánítottak a világörökség részévé. Megtalálható köztük a „négy nagyhírű kert” is. A továbbiakban a felvétel szerinti időrendi sorrendben következnek róluk néhány érdekesség.

1. Az Alázatos hivatalnok kertje (Zhuozheng yuan)

Jelenlegi elnevezését a hagyomány szerint a Jin-kori költő, Pan Yue egyik soráról kapta. A Szerény vagy Alkalmatlan hivatalnok kertjének is szokás fordítani. A négy nagyhírű kert egyike, egyben Suzhou legnagyobb területű kertje, melynek első változata a Song-kor idején épült, de később leégett. Az 1520-as években építették újjá. Később a tulajdonos fia szerencsejátékon elveszítette, ezt követően többször is új gazdára talált, végül 1952-ben nyitotta meg kapuit a nagyközönség előtt.

A központi tó köré szerveződő kertben jól megfigyelhető kertépítészeti eszköz a „kölcsonzott látképek” alkalmazása. Bizonyos pontokból szemlélve a kert elemei keretet nyújtanak a környék távolabbi pagodája és hegyei számára. Itt található továbbá az ország egyetlen kimondottan a kínai kertépítészetet bemutató múzeuma.

2. Megmaradt kert (Liu yuan)

Eredetileg Keleti kert néven építtette 1593-ban egy megvádolt, majd felmentett hivatalnok. Egy későbbi, Liu vezetéknévű tulajdonosról ragasztotta rá a népnyelv a jelenlegivel azonos hangzású Liu kertje elnevezést. A taiping-felkelést túlélő kertként kapta mai nevét. Marasztalás kertjének is szokták fordítani, utalva a kert szépségének marasztaló hatására.

1954 óta látogatható. Különleges látnivalója a Tai-tóból származó, 6,5 m magas, különös formájú „tudós-szikla”. A tudós-sziklák különleges formájú, természetes mészkőképződmények, gyakran valamelyik kínai szent hegyre emlékeztetnek. Esztétikai és vallási jelentőségüknél fogva alakult ki irányukban az egykori kínai írástudó réteg csodálata és tisztelete, ezért ihletadóul – ha tehették – közelükben: dolgozószobájukban vagy kertjeikben helyezték el őket.

3. A Halászhálók mesterének kertje (Wangshi yuan)

Szintén a négy nagy hírű kert egyike, egyben Suzhou legkisebb kertje. Első változata a Song-korban épült, a korabeli halászhálók egyszerű és magányos életének alaptémáját megörökítve. Sok kézen forgott, a tulajdonosok pedig a szokásnak megfelelően alakították és formálták a kertet, megőrizve annak fő témáját és alaphangulatát. A kert mai nevét egy Qing-kori visszavonult tisztviselőnek köszönheti, aki lélekben halásznak tartotta magát. Végül az utolsó magántulajdonos végrendeletében az államra hagyta.

A kert 1959-től kezdve megtekinthető. Mérete ellenére lassabban távozik innen a látogató, mint gondolná. Az 1970-es években a New York-i Metropolitan Művészeti Múzeumban létrehozott kínai kert mintájául választották ki e kert egy részletét.

4. Elegáns udvarház (Huanxiu shanzhuang)

Története a Jin-kor idejére nyúlik vissza. Számos tulajdonosa után a Qing-kori Wang családtól származik jelenlegi elnevezése. 1985-ös felújítása során nyerte el mai formáját, napjainkban a Suzhoui Kínai Kézimunka Múzeum részeként fogadja látogatóit.

A kertben kiemelt jelentőséggel bír a kő elemek használata. Az általuk formált sziklakert a város nyugati részén található Oroszlán-hegyhez hasonlít.

5. Kék hullám pavilon (Canglang ting)

A legrégebbi fennmaradt kert, 1044-ben épült, a négy nagy hírű kert egyike. Nevét a Song-kori költőnek, Su Shunqinnek köszönheti. Az idők folyamán többször elhagyatottá vált, lepusztult, majd felújították; mai formáját a Qing-korban nyerte el. Kavargó vagy Fodrozódó hullámok kertjének is szokás fordítani.

Ehhez a kerthez kötődik a Qianlong császárról és a helyi népi történeteket zenés kísérettel előadó Wang Zhouról szóló legenda. E szerint a császár annyira megkedvelte a műfajt és az előadót, hogy magával vitte a lantost a pekingi palotába; az viszont később betegsége miatt visszaköltözött Suzhouba, mert annyira vágyott a szabadságot és ihletet árasztó város után. A kert 1955-ben nyitotta meg kapuit, szomszédságában pedig egy ingyenes művészeti galéria található.

6. Oroszlánliget (Shizi lin)

Ismételten egy kisebb méretű kert, amely a négy nagy hírű egyike. A Yuan-kor idején építtette egy buddhista szerzetes egyházi felettése emlékére. A kert elnevezése utal egy korai mahájána buddhista szövegre és az apát megvilágosodásának helyszínére. Qianlong császár nyári lakhelyén elkészítette a kert mását. 1949-ben államosították, 1956 óta látogatható.

A kert jellegzetessége: a Tai-tóból származó kövekből felépülő, nagy kiterjedésű, három-

szintes sziklakert, amelyet ösvények sokasága hálóz be, s barlangok labirintusa tesz izgalmassá. A bújócskázó kisgyerekeket egy emeleti teaház ablakán keresztül kísérhetik szemmel az aggódó szülők.

7. Visszavonulás páros kertje (Ou yuan)

Yongzheng császár uralkodása alatt, a 18. században építtették. 1874-ben költözött bele betegsége kúrálásának szándékával a kert névadója, aki a lakrészhez két kertrész alakított ki, hogy feleségével külön tudjanak vonulni. 1956-ban került a Zhenya Selyemszövő Gár tulajdonába, végül hosszas felújítás és renoválás után 1965-ben nyílt meg a látogatók előtt.

A kert csatornák találkozásánál fekszik, így kívülről három irányból is víz határolja. Belülről pedig a központi lakrész által kettészelt struktúra teszi első ránézésre is egyedivé.

8. A Műveltség kertje (Yi pu)

A kert legelső verzióját 1541-ben építtették. Jelenlegi nevével először 1673-ban illették, a kertet lakó művelt tudósok emlékére. A köztársaság korszakának vége felé anyagi gondok miatt több lakrészét is bérbe adták. Az 1970-es években került sor felújító munkálatokra. Elrendezését az egyszerűség uralja. A város sikátorai mélyén megbúvó kertet csak a valóban elszántaknak sikerülhet megtalálnia.

9. A Visszavonulás és elmélkedés kertje (Tuisi yuan)

1885-ben kezdték meg építését. Zhuo Zhuan egyik verséről nevezték el, amely a császári audienciáról hazatérő hivatalnok helyes magatartására utal. Tulajdonosa nem akarta gazdagságát fitogtatni, ennek tudható be a hagyományos észak-déli tengellyel ellentétben kelet-nyugati tengely mentén rendezett kert kialakítása. 1986-ban a New York-i Staten Island Botanikus Kert e kert mintájára építtetett kínai kertet.

Dobránzsky Zsuzsanna

A majomkirály

Kínában minden idők egyik legolvasottabb regénye a Nyugati utazás, szereplői – elsősorban Sun Wukong, a Majomkirály – a mai popkultúrális alkotásokban is gyakran feltűnnek.

A Kínában nagy népszerűségnek örvendő Majomkirály ikonikus alakjának történetét a *Nyugati utazás (Xiyou ji)* című klasszikus kínai regényben olvashatjuk. A *Nyugati utazás* – akárcsak a *Vízparti történet*, a *Három királyság regényes története*, a *Szépasszonyok egy gazdag házában* és a *Vörös szoba álma* – a régi kínai irodalom azon alkotásai közé tartozik, amelyeket a mai napig mindenki jól ismer Kínában.

Tripitaka mester

A regényeket hagyományosan nem tartották a magas értékek őrzőinek, ezért gyakran császári rendeletekkel tiltották kiadásukat vagy előadásukat. Mégis a legtöbb írástudó ember ismerte és olvasta is őket. A hivatalos világ nem volt hajlandó elismerni a kitalált történetek létjogosultságát, mindig a történetírásához mérték őket. Sokak számára viszont éppen azért voltak felemelőek ezek a művek, mert itt a világnak azt a részét láthatták, ahol izgalmas és szórakoztató dolgok is történnek.

A Majomkirály történetét megörökítő regényt Wu Cheng'ennek tulajdonítják, aki 1570 és 1580 között írhatta a művet. A legrégebbi példánya 1592-ből maradt fenn. A *Nyugati utazás* igaz történetet vesz alapul. 629-ben a Xuanzang nevű kínai szerzetes Indiába indult, hogy a buddhizmus szent szövegeit eredetiben tanulmányozza. 645-ben tért vissza indiai zarándokútrjáról, több mint hatszáz buddhista szútrát hozva magával. Élete hátralevő részét e szövegek fordításával a fővárosban töltötte, nagy megbecsülésnek örvendett, és megkapta a

megtisztelő Tripitaka nevet. Külföldi útrjáról terjedelmes beszámolót készített *Feljegyzés a nyugati országokról (Xiyu ji)* címen. Azon kívül azonban, hogy Xuanzang valóban létezett, a *Nyugati utazás* mesés történeteinek nincs sok közülük a történelmi eseményekhez.

81 kaland

A *Nyugati utazás* 100 fejezeten keresztül meséli el a kínai szerzetes zarándokútrját buddhista és taoista legendák számtalan elemével és alakjával körbefonva. Ahhoz, hogy Xuanzang küldetése sikerrel járjon, és az útja során rá leselkedő veszélyeket – természetfeletti szörnyek folyamatosan ismétlődő támadásait – sikeresen le tudja küzdeni, varázserejű segítőkkel veszi körül magát egy ló, egy disznó és egy majom személyében. A történet első szakasza (1–7. fejezet) Sun Wukong, vagyis a Majomkirály történetét meséli el. A 8–12. fejezet a nagyszabású zarándokút háttérét mutatja be, a felkutatását annak az igazhitű halandónak, aki méltó és képes az út teljesítésére. A harmadik szakasz a 13–99. fejezetig a legterjedelmesebb része a könyvnek, melyben az Indiába vezető utat beszéli el a szerző. Hősei számtalan próbatételt és kalandot járnak meg együtt. A negyedik szakasz az utolsó, 100. fejezetből áll, mely röviden a hazautat meséli el.

A csapat a mű történetében összesen 81 veszélyes kalandon verekszi át magát. A szörnyek szinte minden alkalommal azért támadnak, hogy fogyaszthassanak Xuanzang húsból, s ezáltal halhatatlanná váljanak. A veszélyhelyzetek és a szörnyek leírásakor az író szabadjára engedte fantáziáját és humorát is. A *Nyugati utazást* az allegorikus történetek közé sorolhatjuk. Xuanzang az embert jelképezi, aki a megvilágosodást keresi, a ló, mely útja során viszi őt, az akaratának megtestesítője, a majom a szíve és az esze, a disznó pedig fizikai erejének a jelképe. A karakterisztika is ezt az utat követi, a disznó ostoba és hatalmas étkű, a Majomkirály pedig

nyílt és őszinte, de túlságosan magabiztos. Az allegorikus értelmezésben a különféle veszélyek és szörnyetegek azok az illúziók, amelyek az ember és a megvilágosodás között állnak.

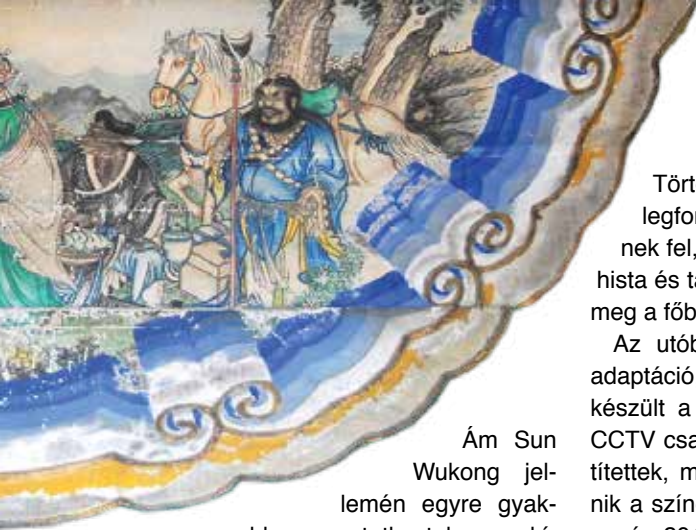
A harcos majom

A történet szerint Sun Wukong, a Majomkirály a világ teremtésekor egy kőtojásból született. Kezdetben ugyan kőből volt, de később kiszőrösödött. A majom klán királyaként uralkodott, és elnevezte magát „szépséges majomkirálynak”. Egy idő után azonban rájött, hogy habár legyőzhetetlen ereje van, mégis csak halandó, ezért útra kelt, hogy megtalálja a halhatatlanságot. Vándorlása során találkozott Szubhúti pátriárkával, aki tanítványává fogadta, és megtanította neki a beszédet, a helyes viselkedést és egy sor különféle mágikus dolgot. Emellett a pátriárka adott neki nevet is, ami tulajdonképpen egy szójátékból ered, jelentése pedig „a világ hiúságára ráébredt majom” vagy „az ürességre ráeszmélt majom”.

A Majomkirály csodálatos képességei:

- felhőkön bukfencezik;
- hatalmas erőt tud kifejteni, melyre szükség is van nyolctonnás fegyverének felemeléséhez;
- aranszín szemével képes észrevenni a gonoszt, bármilyen alakban is bujkáljon;
- alakváltoztatásra is képes, fel tudja öltetni tárgyak, állatok, fegyverek külsejét is; összesen 72 féle átváltozást tud, azonban ha emberi alakot ölt, majomfarka mindig megmarad;
- egy szempillantás alatt bárhol ott tud teremni, hiszen egy ugrással 108 ezer mérföld megtételére képes;
- legyőzhetetlen harcos, melyet azzal bizonyít, hogy megveri az égi sereg legjobb tábornokait;
- testét 84 ezer szőrszál borítja, mindet át tudja változtatni különböző dolgokká, akár saját másává is.

Ám Sun Wukong jellemén egyre gyakrabban mutatkoztak nemkívánatos jegyek. Ekkor következtek a bajok, majd a tanulságok: törtető, akaratos, önző majommá vált, aki mindenkinél többre tartotta magát, megpróbáltatotta a saját ereje, nagyképű lett, aminek következtében elzavarták a templomból. Szerzett magának fegyvert és öltözetet, majd szövetségre lépett nagy hatalmú démonkirályokkal. Hatalmas ereje és különféle cselekedetei – például újjászületés helyett kitörölte a nevét az alvilág lajstromából – hatására a Jåde Császár meghívta mennyei birodalmába. Ám mivel nem kapta meg a várt rangot és elismerést, s csak alantas feladatokat bíztak rá, ami abban merült ki, hogy az égi lovakat és kertet kellett őriznie, megharagudott és bosszút állt. Szabadon engedte a lovakat, ellopta a Jåde Császár borát, felforgatta a palotát, végül megszerezte az örök élet barackját, és halhatatlanná vált.

Miután legyőzte a mennyei sereg százezer harcosát, nagy nehezen foglyul ejtették. Mivel többszöri próbálkozásra sem sikerült kivégezni, egy trükkel Buddha elzárta egy hegy mélyébe, ahol 500 évig raboskodott. Az öt évszázad elteltével egy buddhista szerzetes, Xuanzang szabadította ki. Sun Wukong – két másik segítő-társával – elkísérte őt, és hűségesen védte meg. A hosszú küldetés és megpróbáltatások végeztével hazatértek Kínába, és Sun Wukong jutalmul elnyerte a megvilágosodást.

Rekordbevétel

Dél-Kínában több templomot is építettek a Majomkirály tiszteletére. Képeken gyakran az öröklétet szimbolizáló őszibarackokat szorongató vagy lóra felkapaszkodó majomként ábrázolják. Tiszteletére fesztivált is rendeznek.

Története Kínában a gyerekek legfontosabb meséje, ezen nőnek fel, ebből tanulják meg a buddhista és taoista tanok alapjait, ismerik meg a főbb isteneket.

Az utóbbi időben rengeteg filmes adaptáció, feldolgozás és sorozat készült a *Nyugati utazásból*. A kínai CCTV csatornán több sorozatot is vetítettek, melyben a Majomkirály feltűnik a színen. A legutóbbi filmes átdolgozás 2014-ben készült el és került a mozikba. 2010-ben kezdték el forgatni Pekingben a hongkongi–kínai fantasy filmet. Az angolul a *The Monkey King (A Majomkirály)* címet viselő alkotás Cheang Pou-soi hongkongi rendező munkája, s Kínában több rekordot is megdöntött. 121 millió *yuannel* túlszárnyalta az első napi bevétel kínai rekordját, és az abszolút napi bevételi rekordot is. Az első négy nap alatt közel 390 millió *yuant* bevételt hozott, így ez lett a 300 millió *yuant* leggyorsabban elérő kínai film is. Nemzetközi szinten közel 182 millió dollárt termelt. Ezen felbuzdulva 2014 novemberében elkezdtek forgatni a második részét.

Nemcsak Kínában népszerű a Majomkirály legendája és alakja, hanem Japánban is, ahol többször feldolgozták történetét. Sun Wukong neve japánul ismerősen csenghet sokaknak: Son Goku, vagyis a *Dragon Ball*, *Dragon Ball Z* és *Dragon Ball GT* japán anime/manga sorozatok főhőse. A sorozat íróját, Akira Toriyamát a Majomkirály karaktere ihlette, és belőle született meg Son Goku, aki nemcsak nevében egyezik Sun Wukonggal, de sok tulajdonságuk is közös. Felhőn utazik, fegyvere egy bot, majommá tud változni, és ha emberi formát ölt is, majomfarka akkor is látható marad. A történet során a szútrákat sárkánygömbök helyettesítik, melyek az egész világon szétszórva találhatók, ezekből hetet kell összegyűjteni, hogy legyőzhessék a gonoszt.

A *League of Legends* egy valós idejű stratégiai játék, melynek egyik játszható karakterét, Wukongot is a Majomkirályról mintázták. Képességei a játékokban is hasonlóak a könyvbéliekhez:

A Majomkirály különleges felszerelése:

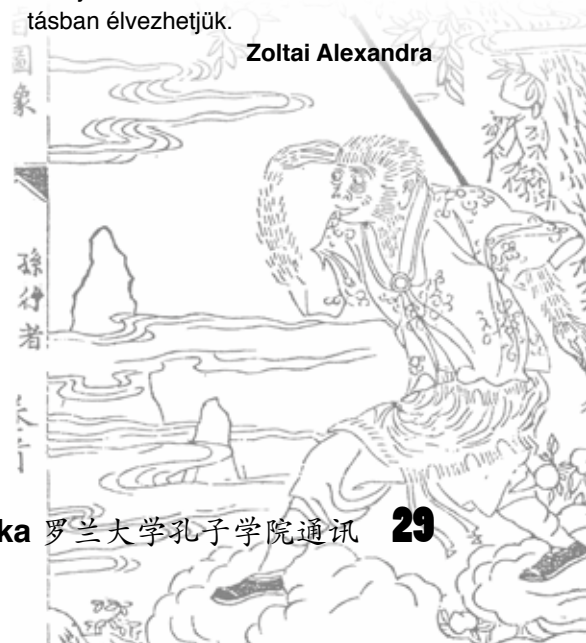
- különleges felhőjáró lótuszcipők;
- fénix tollaiból készült fejfedő;
- a fentebb említett majd 8 tonnás fegyver, melyet egy aranyvégű rúdhoz, fémbothoz lehetne hasonlítani; méretét és a hosszát a gazdája kedve szerint változtatni tudja, s amikor nincs rá szüksége, csak varrótű méretűre zsugorítja és füle mögé rejti;
- arany páncéling;
 - fejét egy mágikus fejpánt öleli körbe, amelyet sosem vehet le; ez kivételesen nem Sun Wukong, hanem Xuanzang segítségére van, aki ezzel tudja kordában tartani a rakoncátlan majmot, a pánt ugyanis egy speciális varázsige elénekzésére összeszorul, nagy fájdalmat okozva ezzel viselőjének.

felhőn surran az ellenséghez, mágikus botja a fegyvere, ravaszságával becsapja ellenfeleit, klónokat tud készíteni magáról.

Láthatjuk tehát, hogy a Majomkirályt körülölelő kultusz milyen nagy és szerteágazó. A kínaiak számára Sun Wukong nem csupán egy hős, hanem a hős, aki, bármilyen akadály kerüljön is az útjába, nem adja fel, hanem megy és véghezviszi célját akármilyen áldozat árán. Ravaszságával, eszeségével és erejével túljár mindenkinek az eszén, és végül elnyeri a megvilágosodást. Nekünk, magyaroknak nagy szerencsénk van, hogy Csongor Barnabás, a nagy sinológus jóvoltából a *Nyugati utazást* kiemelkedően színes, színvonalas, az eredeti stílusát és nyelvezetét hűen visszaadó fordításban élvezhetjük.

Zoltai Alexandra

Yao Ming örököse

Jeremy Lin, az új kínai kosárlabdásztár

Jeremy Lin karrierjének kezdete a profi kosárlabdában nem mindennapi történet: viszonylag „alacsony” termete (191 cm) és ázsiai származása miatt „csak” a Harvard Egyetemen kapott sportösztöndíjat (nagyon ritkán kerülnek ki a Harvardról később profi kosaras karriert befutó játékosok). Majd az egyetem elvégzése után az első szezonjában egyetlen profi csapat sem szerződtette, így a „harmadosztályú” D-ligában töltötte a 2010–2011-es éveket szülővárosa, Oakland csapatában. 2011 végén az NBA-meccsek pihenőidőszakában rövid ideig a Dongguan Leopards játékosaként a kínai ligában lépett pályára, ahol a bajnokság legjobb játékosának választották, majd mikor visszatért az Egyesült Államokba, a New York Knicks csapata szerződtette.

Hihetetlen

Ami ezután kezdődött, azt nevezte az amerikai szaksajtó „Linsanity”-nek (Lin nevének és az insanity, azaz őrület angol szónak az összevonásából), vagyis Lin-őrületnek. A New York-i csapat a szezon hátralevő részében – jelentős mértékben Lin kiemelkedő játékának köszönhetően – szinte példátlan győzelmi sorozatot produkált. Erre az újságok hasábjain szokássá vált „Linning streak”-ként hivatkozni (a „winning streak” angolul győzelmi szériát jelent). De ugyanígy víruszerűen kezdett terjedni az interneten például a Lincredible kifejezés is, mely a fent említett Linsanity-hez hasonlóan a hihetetlen – angolul incredible – szó és a kosaras vezetéknevének összevonásából jött létre, ez magyarul a hihetetlen szóval már egészen jól visszaadható.

Az angolszász sportmédiá megilletődöttsége (látva a fiatal kosaras fantasztikus eredményeit) egyáltalán nem meglepő, mivel ázsiai származású kosárlabdázó nagyon ritkán kerül be az amerikai profi ligába, és általában akkor sem olyan sikeres debütálással, mint Jeremy Lin. Mindemellett a leleményes kínai sportrajongóknak köszönhetően – akik látták honfitársuk sportsikereit –

a kínai weboldalakon és a hivatalos sajtóban is igencsak kreatív új szavak születtek.

A 007-es kosaras

A kínai nyelv alapvetően kötött, egyszótagú szavakból épül fel, melyek közt rendkívül sok az azonos hangalakú, ám teljesen más jelentéstartalmú szó – úgy, mint a magyar nyelvben a vár, az ég vagy a zár szó. A nyelv ezen tulajdonságát kihasználva a kínaiak Lin kínai nevében (Lin Shuhao – mely magyarra fordítva nagyjából „erdős ligetben művelődő hős férfit” jelent) a karaktereket ugyanolyan hangzású, de más jelentésű szavakra kicserélve „legyőzhetetlen Linre” módosították, mely a fentebb említett győzelmi szériájára utal.

De ezen elv mentén vált Lin a kínai James Bondd is, ugyanis a Lin név kiejtése közel azonos a kínai nulla, azaz *ling* szóéval. Kínaiul James Bondot szintén 007-es ügynökként, vagyis *ling-ling-qi*ként ismerik (a *qi* kínaiul a 7-es szám), s itt a nullát Lin nevére cserélve született meg a *Lin-Lin-qi* kifejezés.

A kosaras népszerűségének köszönhetően a fent említett Linsanity szó olyan széles körben terjedt el az angol nyelvet használók körében, hogy immáron hivatalos szóként tartják számon, illetve ezzel a címmel készült Jeremy Linről gyerekkorát és karrierje kezdetét bemutató mozifilm is 2013-ban.

Az elitben

Lint 2012-es nagy sikerű debütálása után már a következő évben a legelittebb NBA csapatok akarták szerződtetni, ami először a Houston Rockets-nek, majd 2014-től a Los Angeles Lakers-nek sikerült. Azóta sajnos sorozatos sérülések hátráltatják, s jelenlegi csapata az idei bajnoki szezonban jelentősen alulteljesít.

2008-ban a pekingi olimpia egyik reklámarca a shanghai-i születésű Yao Ming volt, akinek vezényletével a kínai kosárcsapat a negyeddöntőig jutott. A hatalmas termetű kínai sportoló 2011-es visszavonulása után azonban hatalmas űrt hagyott maga után – Yao Ming volt az NBA leghíresebb kínai játékosa, s a mai napig az egyik legnépszerűbb ázsiai sportoló. Most azonban úgy tűnik, hogy ismét egy ázsiai játékos korbácsolhatja fel a sportrajongók kedélyeit a világ legszínvonalasabb kosárligájában – nem más, mint a taiwani-amerikai származású Jeremy Lin.

Mostanra azonban Lin elmondhatja magáról, hogy elérte azt, ami tényleg csak a legkivételesebb esetekben sikerül ázsiai származású férfiakkal: bekerült a világ leghíresebb kosárlabda ligájába. S ahogy azt ő maga is több nyilatkozatában megfogalmazta, kimondhatatlanul örül neki, hogy az ázsiai-amerikai közösséget képviselheti a palánk alatt, és a pályán való jelenlétével nagyon is élő sztereotípiákat és előítéleteket rombolhat le az ázsiai kosarasokkal kapcsolatban.

Kenesei Zsannett

Kína Rolls-Royce-a – a Hongqi

A Hongqi, Kína saját limuzinmárkája, a nemzeti büszkeség megtestesítője, igencsak kalandos történettel rendelkezik. Vajon feléledhet-e a Vörös Zászló, és maga mögé taszíthatja-e a nyugati luxusautókat?

Kína hazai pályán, de legalább is a kormányzati autóparkot illetően ismét uralni akarja a limuzinpiacot a Hongqi, azaz Vörös Zászló márkájú saját gyártású autójával. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy sok ország államfőjét Kínába látogatásakor nem egy külföldi, hanem egy kínai márkájú limuzin, nevezetesen egy Hongqi fogadja a repülőtérre, vagy az, hogy a kínai külügyminiszter, Wang Yi hivatalos autójaként a Hongqi H7-es modellt választotta.

Fontos emberek fontos autója

A márka első négykerekűje 1958-ban gurult ki a gyárból, és a Kínai Népköztársaság megalapításának 10. évfordulójára rendezett ünnepségen debütált 1959 őszén. Ekkoriban kizárólag a párt magas rangú tagjait érthette az a kiváltság, hogy beleülhessenek. Majd változtak az idők, s 1981-től kezdve gyártását egy időre felfüggesztették. Csak az 1990-es években jelentek meg új Vörös Zászlók, s a 2000-es években új korszak kezdődött a márka történetében. De minek is köszönhető, hogy a kínaiak igyekeznek feltámasztani luxusautójukat? Természetesen annak, hogy a kínai álmot, a nemzeti büszkeséget és a kínai kultúrát furcsa lenne egy külföldi márkájú autóból propagálni.

A Vörös Zászló több mint ötvenéves története alatt számos történelmi jelentőségű eseménynek volt a szemtanúja. Mao Zedong a kulturális forradalom idején állítólag golyóálló Hongqiban utazott – bár ezt ő mindvégig tagadta.

Kína nemzeti ünnepein nyitott tetejű Vörös Zászlóban jelentek meg az állam és a párt mindenkori vezetői. 1972-ben Hongqi szállította Richard Nixon amerikai elnököt, emellett természetesen számos más magas rangú külföldi politikus szállítóeszközéül is szolgált. Végül, de nem utolsósorban 2005 őszén ugyancsak a nemzeti büszkeségek találkozójának lehettünk szemtanúi, amikor a két, ötnapos földkörüli úttjáról visszatért kínai asztronautát egy-egy Vörös Zászló fogadta.

Mao kézírása

A Hongqi születése ma már a nemzeti autógyártás legendájának számít: állítólag mindössze egy hónap és három nap alatt rakták össze az első járművet a Jilin tartomány székhelyén, Changchunban található FAW (First Automobile Works) autógyár munkásai úgy, hogy igazából mind a tapasztalat, mind technológia, mind a források hiányoztak. Az első modellt még Dongfengnek, vagyis Keleti Szélnek hívták, mai nevét egy kicsit később kapta. A technológiai tudás hiányosságainak kérdését azzal küszöbölték ki, hogy az első Hongqik az 1955-ös Chrysler alapján készültek. Ez a módszer az évek során sem változott, hiszen az ikonikus autómárka legtöbb modelljének kivitelezése máig egy-egy külföldi autóé alapszik.

Közös ismertetőjegye a különböző Vörös Zászlóknak a jellegzetes hűtőrács, amelyet a hagyományos kínai legyező ihletett, a lampionokra emlékeztető hátsó lámpák, valamint a legtöbb modell oldalán látható három kicsi vörös zászló egymás mellett, ami egyrészt utal az autó márkájára, másrészt a Kínai Kommunista Párt három pillérét jelképezi, azaz a parasztokat, a munkásokat és a katonákat. A Hongqi írásjegyeket az autó márkajelzésén Mao kézírása alapján formázták meg.

Az 1960-as években jött ki a márkát meghatározó modell, a CA770-es. Nevében a „C” Kínára, míg az „A” az autógyárra utal. Ami a számokat illeti, az első hetes az

autó kódszámát, a második az ülések számát, míg a nulla azt jelölte, hogy limuzin. Ezt a modellt egészen 1981-ig gyártották, amikor is felfüggesztették a Hongqik előállítását egyrészt az olajválság – hiszen nagyon sokat fogyasztott –, másrészt a Vörös Zászlók gyártásának veszteségessége miatt.

A Hongqi visszatér

Az 1990-es évek közepétől újra elkezdtek gyártani a Vörös Zászlókat. Ebben az időben is külföldi autómárkák adták a Hongqik alapját: a Kínában amúgy is népszerű Audi – ebből is az Audi 100-as –, a Lincoln és a Toyota. A Toyota alapú Hongqi modellek azonban nem lettek népszerűek, a párt vezetői nem találták méltónak, hogy egy japán autó mintájára készült limuzin szállítsa őket.

A 2014-es pekingi autóshow-n került bemutatásra a Hongqi L5 – Kína válasza a Bentley Mulsanne-re és a Rolls-Royce Phantomra. A gazdag kínai üzletemberek mintegy ötmillió *yan*ért hozzájuthatnak a limuzinhoz, mely célközönségként a tehetőshazafiakat célozza meg. A Vörös Zászló új generációs limuzinjai azonban nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket, egyelőre úgy tűnik, Kína leggazdagabbjai továbbra is a külföldi luxusmárkákat részesítik előnyben. A limuzinok eladásai korántsem érték el a jósolt értékeket, erre reagálva a gyár egy luxus SUV-val próbálja meg felvenni a versenyt. Még nem tudni, hogy a kínai elit milyen fogadtatásban részesíti a Range Roverre hajazó új típusokat.

Annyi azonban bizonyos, hogy Kína nem adja fel, és ha igyekezete eléri eredményét, az ország leggazdagabbjai végre hazai márkával fognak villogni az utakon.

Gulyás Csenge

Istenek serege

Kínai népi vallások

A kínai néphit szerint a világot természetfeletti lények, istenségek, szellemek sokasága népesíti be, akik hatással vannak a földi ügyekre is, s akiket áldozatokkal jól kell tartani. Van istenség, amelyik a gyermekáldásról gondoskodik, van, aki a gazdagságról, s olyan is akad, aki mestersége sikeres gyakorlásában segítheti az embert. Az biztos, hogy a kínai népi panteonnál aligha van színesebb a világon.

Kínában nagyjából két évezrede jelen vannak a tételes vallások, amelyek saját templomokkal, papokkal, szent könyvekkel és szertartásokkal rendelkeznek. A buddhizmus valamikor a Kr. u. 1. században jelent meg, részben ennek mintájára alakult ki a vallásos taoizmus, s később meghonosodott a kereszténység, az iszlám, a manicheizmus és egy sor más vallás is. A kínaiak többsége azonban már jóval a tételes vallások megismerése előtt, az őskortól kezdődően hitt egy sor különféle isteni lényben. Ezen népi istenek egy része később bekerült valamelyik tételes vallás – leggyakrabban a taoizmus – panteonjába, s az eredetileg buddhista és taoista istenek is széles körben tisztelt – eredeti vallásuktól elszakadt – népi istenségeké válhattak.

Do ut des

A kínai vallásosság egyik alapvető jellemzője a többistenhit. Az idegen eredetű, nem túl befolyásos iszlámon és kereszténységen kívül minden, Kínában honos vallásban számos istenség létezik, s ezek jellemzően olyan égi hierarchiába vannak szervezve, mint a földi hivatalnokrendszer.

Egy másik jellemző az „adok-ka-pok” viszony az istenségekkel. A kínai vallásosság alapvetően praktikus, az istenekkel, szellemekkel, ősökkel az ember afféle cserekapcsolatban áll: áldozatot mutat be nekik, hogy segítséget kapjon tőlük (gazdagság, fiúgyerek születése, siker a hivatalnokvizsgán vagy az üzletben stb.). A vallási tevékenységnek tehát sokszor igencsak evilági célja van.

A harmadik sajátosságot úgy lehetne megfogalmazni, hogy a kínaiak vallási gondolkodását a „vagyok” helyett az „ések” határozzák meg: a vallásosság jellemzően nem kizárólagos, egy ember egyszerre hihet buddhista, taoista, népi istenségekben, követhet különböző kultuszokat. Sok vallásos kínai nem is tudja megmondani, hogy milyen vallású, hiszen különféle istenségekhez imádkozik. Emiatt is jellemző a vallási tolerancia, ritka a vallási eredetű konfliktus, Kínában sosem voltak vallásháborúk.

Mindenható állam

További érdekesség, hogy a kínai hitekben a túlvilági és evilági lények ugyanabban a világban tartózkodnak, az istenségeknek nem valamiféle távoli másvilág a lakhelyük, hanem közöttünk vannak, beavatkoznak az itteni történésekbe. Az ember is beleszólhat az istenségek ügyeibe, például az állam istent nevezhet ki vagy mozdíthat el, hitvitában dönthet. Az idők során sok valós történelmi személy vált istenséggé, császári kinevezéssel vagy a népi kultuszok alakulása során. A kínai államnak az egyházak és az isteni szféra lakói is alá vannak rendelve.

Bár különböző iskolákat, tanításokat, vallásokat különböztethetünk meg, valójában a kínaiak többsége nem kötelezte el magát egyetlen vallás mellett. Az egyes vallások sohasem különültek el élesen, s az elmúlt ezer évben a korábbiaknál is jobban összeolvadtak. Az egyes iskolák csak az elit szintjén válnak el megfogható módon (a neves konfuciózus filozófus nem hisz Buddhában, a buddhista kolostor főapátja nem áldozik taoista istenségnek stb.); az egyszerűbb hívők szintjén nem lényeges, hogy melyik istenség melyik valláshoz kötődik, vagy hogy kötődik-e egyáltalán tételtes valláshoz. Egy adott ügyben ahhoz az istenséghez fordulnak, akit illetékesnek tartanak, a különféle vallásos képzetek így összekeverednek. Mivel a vallási és a családi rituálék, illetve a babonák összemosódnak, azt sem könnyű megmondani, hogy ki számít vallásosnak – mindenesetre a különböző felmérések szerint a kínaiaknak valamivel több mint a fele vallásos. Jellemző, hogy a dél-kínaiak között több a hívő, mint északon.

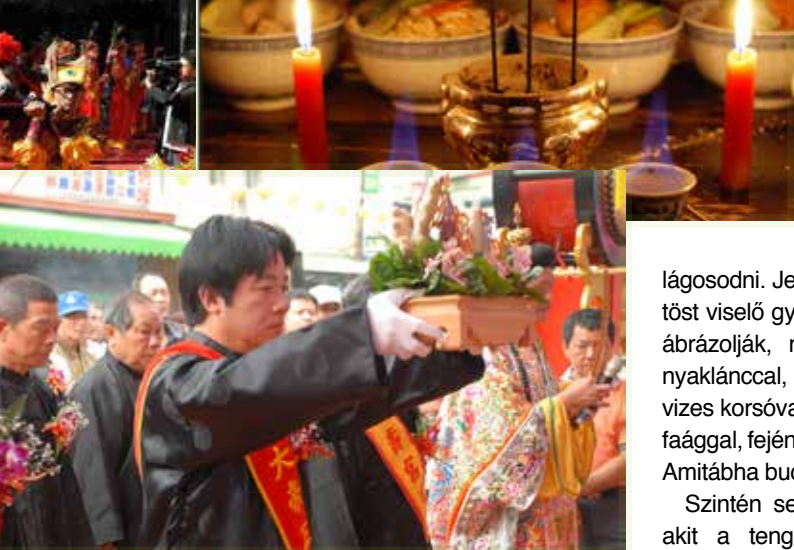

Közösségi istenek

A kínaiaknak vannak afféle közösségi isteneik, vagyis olyanok, akiknek kultuszát csak egy adott nemzetség vagy embercsoport ápolja. Mindenki számára a legfontosabb ilyenek a családi ősök. A kínai élet alapegysége a (nagy)család, s ebbe nemcsak a pillanatnyilag élő rokonok tartoznak bele, hanem a már halott felmenők (ősök), illetőleg a jövőbeli nemzedékek is. Hagyományosan az ember az ősei szellemeinek rendszeres áldozatokat mutat be, hogy azok segítsenek a család boldogulásában. Ha a szellem nem kap áldozatot, éhes kísértetté válik, és bajt hoz utódaira. A régi Kínában ezért is volt kötelessége a férfinak, hogy fiúgyermeket nemzzen, hiszen ezzel fenntartható a család – és az áldozatok – folytonossága.

A családi ősök mellett helyhez kötött istenségek a helyi földistenek. Minden falu, térség saját földistennel rendelkezik, amely a jó termésről gondoskodik. Neki régen a helyi lakosok, illetve képviselőikben a hivatalnokok kötelesek voltak áldozatot bemutatni. Aki pedig az egész birodalomban gondoskodott a jó termésről – s ezzel a jólétről és békéről –, az az Ég, aki afféle személytelen főistenként szolgált. A néphit szerint az Ég választja ki és buktatja meg a dinasztiaikat, az Ég figyelmezteti az uralkodókat különböző katasztrófákkal, hogy letértek a helyes kormányzás útjáról. A császár kizáró-

szonyoknak fiút szülni, a törekvő hívőknek megvilágosodni. Jellemzően fehér köntöst viselő gyönyörű fiatal nőként ábrázolják, nyakában uralkodói nyakláncsal, bal kezében tiszta vizes korsóval, jobb kezében füzfaággal, fején koronával, amelyen Amitábhá buddha alakja látható.

Szintén segítő istennő Mazu, akit a tengerészek, halászok, kereskedők védelmezőjének tartanak. Ennek megfelelően elsősorban a keleti-délkeleti tengerparton, Taiwanon és a délkelet-ázsiai kínai kolóniákban örvend nagy népszerűségnek. Mazu a legendák szerint eredetileg egy halász lánya volt, aki ezer éve, a Song-korban élt a Fujian tartományi Meizhou-szigeten. Amikor apja és testvérei a tengeren viharba kerültek, ő otthon transzba esve kimenekítette őket. Csodás képességének híre hamarosan elterjedt, s halála után először a környéken, majd minden tengerparti területen, ahol kínaiak élnek, áldozatot kezdtek bemutatni neki, hogy óvja a tengerre szállókat. Ma a világ 26 országában mintegy 1500 szobra van.

Az általában vörös köntösben, kezében aranyrúddal ábrázolt Gazdagságisten, vagyis Caishen természetesen az üzletemberek kedvelt segítője. Különböző történelmi személyiségekkel azonosítják, az egyik legismertebb legenda szerint Bi Gan néven háromezer évvel ezelőtt a Shang-dinasztia utolsó királyának tábornoka volt, akit hűsége ellenére a züllött uralkodó kivégeztetett. Több templommal rendelkezik Kínaszerte, holdujév tájékán pedig számos otthoni dekoráción is feltűnik.

Pokolkirály és hadisten

Más okokból érdemes jónak lenni Yanwanggal, aki nem más, mint az alvilág királya. Jama néven eredetileg hindu, majd buddhista istenség volt, de Kínába kerülve a hozzá kapcsolódó elképzelések sokat módosultak. A kínai Yanwang a pokol tíz királya felett uralkodik, illetve ítélkezik az elhunytak lelkei felett. Vörös arccal, kidülledő szemekkel, nagy szakállal ábrázolják, fején koronát vagy bírói főveget visel. Az alvilág poroszói, Ökörfej és Lóarc egyenként elé viszik a lelkeket, s ő földi bűneik és

érdemeik alapján dönt arról, hogy milyen büntetést – jellemzően válogatott kínzásokat – vagy jutalmat kapjanak.

Valós történelmi személy volt Guan Yu – isteni nevén Guandi – akit a háború isteneként tisztelnek. A Három királyság korában az egyik trónkövetelő, Liu Bei hűséges és becsületes tábornokaként számos nagy haditettet hajtott végre. 220-ban bekövetkezett halála után egyre csodásabb történetek szövődtek köré, s végül a 6–7. század fordulóján a Sui-dinasztia császára istenné nevezte ki. A nyugati hadistenekkel ellentétben fő jellemzője nem a harciasság, az erő vagy a bátorság, hanem az igazságosság és becsületesség. Nemcsak háborús konfliktusokban segíthet, hanem az üzleti életben is, így szerepe hasonlít a Gazdagságistenére. Mivel Guan Yu nemcsak rendkívül erényes, hanem művelt is volt, a hivatalnokok az irodalom isteneként is tisztelték. Érdekesség, hogy Hongkongban minden rendőrsőn tartanak egy Guan Yu-oltárt, ám nemcsak a rendőrök tartják fő pártfogójuknak, hanem ellenségeik, a város titkos társaságai és bűnszervezetei is.

A népszerű kínai isteneket még hosszasan lehetne sorolni, ráadásul listájuk folyamatosan bővül. Az 1950–1970-es években a népi vallásokat „feudális babonának” minősítették, a népi istenek kultuszát betiltották. Miközben a tételes vallásokat legalább elvben védték a törvények, a népi vallásosság nem részesült állami elismerésben. Rengeteg templom, szobor, kegytárgy megsemmisült, az istenségábrázolások helyére az otthonokban is a Mao-képek kerültek. Az 1980-as évektől azonban a régi kultuszok feléledtek, s újak is megjelentek. Ahogy az embereknek egyre több a pénzük – és a szabadabb világban egyre több minden múlik a szerencsén és a természetfeletti erők segítségével –, úgy fordítanak egyre többet vallási tevékenységre, kegyhelyek támogatására, szentélyépítésre, kultuszhelyek kialakítására. Ezt ma már az állam se tiltja, sőt – elsősorban turisztikai okokból – a helyi hivatalnokok sokszor támogatják is a látványos vallási beruházásokat, például a templomok felújítását, gigantikus szobrok állítását. A kínai népi istenségek tehát nem tűntek el, sőt új fénykorukat élik.

Salát Gergely

lagos joga és kötelessége, hogy az Égnek áldozatot mutasson be az Ég templomában – egyszerű emberek az Eget tisztelhetik ugyan, de nem kommunikálhatnak vele. Ma természetesen az Égnek már nincs hivatalos kultusza, de a vidéki területeken a helyi földistennek ismét fontos szerepet játszanak.

Az ősök és a földistenek mellett szintén közösségi istennek tekinthetők például az egyes szakmák „védőszentjei”. Van istene például a kocsmárosoknak, hajósoknak, papírkészítőknek, ácsoknak stb. De a ház körüli dolgokat – tűzhely, árnyékszék stb. – is természetfeletti lények védik, emellett a különféle földrajzi képződményeknek, hegyeknek, barlangoknak, vizeknek is meglehetnek a maguk istenei. Például a sárkányok, sárkánykirályok valójában nem mások, mint az egyes folyók, tavak, tengerek vízistenei.

Isteni sztárok

Van néhány isten, aki az idők során kiemelkedett az egyes vallásokhoz vagy közösségekhez kötődő istenek közül, s általános kultusz tárgyává vált. A legismertebb ilyen minden bizonnyal Guanyin, a könyörületesség istennője. Guanyin vagy Guanshiyin eredetileg egy buddhista bódhiszattva volt, szanszkrit neve Avalokitésvara, s eredetileg férfiként képelték el. Nevének jelentése: „a világ (szenvedéseinek) hangját meghalló”. Kínába kerülve az istenség fokozatosan elnőiesedett, és a buddhizmustól is elszakadt. Nemcsak buddhista templomokban állítanak neki szobrot, és a legkülönbözőbb kívánságokkal fordulnak hozzá: a betegeknek segít a gyógyulásban, az asz-

Ningxia

Sivatag, erdő, Sárga-folyó. Kínai, hui, muszlim. Fejlődés, mezőgazdaság, tiszta levegő. Össze nem illő szavak egy helyen? Ez mind Ningxia.

A Ningxia Hui Nemzetiségi Autonóm Terület a külföldiek számára talán az egyik legismeretlenebb, ám annál varázslatosabb tartománya Kínának. Az ország északnyugati részén a Sárga-folyó felső folyásánál, egy hatalmas löszplatón helyezkedik el a maga 6,61 millió lakosával. Területét tekintve is körülbelül kétharmad Magyarországnak felel meg. Ningxia – Xinjiang, Belső-Mongólia, Tibet és Guangxi mellett – az öt nemzetiségi autonóm terület egyike, a huik otthona.

Muszlimok Kínában

Kína 56 nemzetisége közül a hanok, vagyis a „kínaiak” adják a népesség több mint 91%-át. Második legnagyobb kisebbségként, körülbelül 10,5 millió fővel képviseltetik magukat a huik, akik etnikailag és nyelvileg leginkább a han kínaiakhoz hasonlítanak, a vallásuk azonban – és így kulturális karakteristikájuk, tradícióik – eltér a hanokétól. A muszlim hui kisebbség jelenléte főleg az északnyugati területekre jellemző – Ningxiára, Gansura, Qinghaira és Xinjiangra –, de kisebb létszámban az egész országban megtalálhatóak. Ningxiában a lakosság körülbelül egyharmada hui nemzetiségű muszlim.

A huik muszlim mivoltukból adódóan nem fogyasztanak disznóhúst, ami a legáltalánosabb hús Kínában. A tartományon belül ez nem jelent gondot, lép-

ten-nyomon *qingzhen* feliratú éttermekbe, kifőzdékbe botlunk, ami körülbelül annyit tesz: *halal* ételek. A Kínán belül sajátos igényekre berendezkedett tartományból kilépve azonban kényelmetlenebb lehet a tiszta étkezés. A tartomány sajátossága a birka- és a gyapjúfeldolgozás. A ningxiabeli birkaételek, gyapjúk és szőrmék nagy elismerésnek örvendenek.

Egy kis történelem

A 7. században arab és perzsa kereskedőkkel az iszlám is megérkezett Kínába. Ningxia és fővárosa, Yinchuan a Selyemút északi vonalán helyezkedik el, így érthető, hogy közel-keleti hatások érték. A híres Selyemúton utazók, a folyóvidéki földművelő népek és az északi nomád barbár törzsek kultúrája, vallása, szokásai az idők folyamán keveredtek, így magas szintű, igen diverzifikált kultúra jött létre. A 13. században egy nagyobb belső-ázsiai, arab, perzsa bevándorlási hullám érte el az országot, ami idővel a népesség keveredéséhez is vezetett.

A fővárostól, Yinchuantól körülbelül 30 km-re nyugatra található a Nyugati Xia-dinasztia királysírjai 9 császári mauzóleummal és másik 250 kisebb sírral, amelyek az uralkodó családnak és rokonaiknak, valamint a hivatalnokoknak készültek. A sírok leginkább tumulus, halomsír jellegű felépítménnyel rendelkeznek. Érdekes, hogy a későbbi

gyakorlattal ellentétben a sírok alapanyaga a föld és téglából volt, ami jellemző építőanyagoknak számított a korban, főleg, ha a környezeti adottságokat is figyelembe vesszük. A sírkertet a kínai kormány a nemzeti kulturális örökség részévé nyilvánította, így komoly hangsúlyt fektetnek a terület megóvására. A Nyugati Xia-dinasztia királysírjai Ningxia legnagyobb büszkeségei közé tartoznak, ezeket mára a turisták előtt is megnyitották.

Egyéb nevezetességek

A Shahu, azaz Homok-tó az ország 35 legnagyobb nevezetességének egyike. A selymes homokkal körbevett tó gyönyörű látványt nyújt, vízi növényzetével pedig több száz madárfajnak biztosít ideális környezetet.

A Zhongwei város közelében található Shapotou a Tengger-sivatag délkeleti határán fekszik. Sivatagi táj, tiszta tavak, nagy sztyeppés területek és erdősített részek egyaránt megtalálhatók a területen, ez a változatosság pedig csodálatos képet tár a szemünk elé. Shapotouban az ötvenes évek óta küzdenek az elsivatagosodás ellen, és ezen a területen jelentős eredményeket értek el, ami fellendítette a turizmus fejlődését a régióban. Az ide látogatók a gyönyörű tájon kívül számos szórakozási lehetőséget is találnak, úgy mint homokszánkózás, tutajozás, tevelés stb.

A tartomány északnyugati határán húzódó Helan shan (Helan-hegység)

A Nyugati Xia-dinasztia

Kína több ezer éves történelme során számos állam tűnt fel a területén, majd esett áldozatul a szomszédos birodalmak hódításainak, belső puccsoknak vagy csak az idő múlásának. A Song-dinasztiával párhuzamosan a 11. században megalakult a tangut Nyugati Xia Birodalom, amely Dél-Mongóliától Qinghai tartományig húzódott, magába foglalva a Ningxiát, Shanxit és Gansut. Gazdasága elsősorban állattenyésztésen és kereskedelmen alapult. Különösen erős lovasságával gyakran viselt háborút a Song- és a Liao-dinasztia ellen. A Nyugati Xia birodalmon vezettek keresztül azok az utak, amelyek a kínai Song Birodalmat összekötötték a külvilággal, úgyhogy a kereskedelemből a tangutok húzták a legnagyobb hasznot. Gazdagságukat tovább növelte az adó és hadisarc, amelyet a Songoktól kaptak. A birodalmat a mongolok döntötték meg 1227-ben. Mivel Dzsingisz kán ebben a háborúban vesztette életét, bosszúból a mongolok a tangut birodalom maradványait teljesen megsemmisítették, így a Nyugati Xiának alig maradt nyoma.

falfestményei az őskori északi nomád törzsek életmódját, szokásait örökítették meg. Embereket, állatokat és későbbi korokból különös rovásírás szerű mintákat is felfedezhetünk az ábrázolások között. A Nyugati Xia-dinasztia királysírhajhoz hasonlóan az itt található barlangok és falfestmények is a nemzeti kulturális örökség részei.

A Zhenbeipu Nyugati Filmstúdió a legnépszerűbb, ha nem az egyetlen olyan terep, ahol a filmeknek lehetőségük van igazán autentikus környezetben forgatni. A stúdió a Ming- és Qing-dinasztiák ideje alatt épült két ősi vár romjainál található, ahová rengeteg látogató érkezik külföldről és belföldről egyaránt.

Ningxia napjainkban

Az egykori Nyugati Xia Birodalom politikai, gazdasági és kulturális központja, Ningxia mára egy jelentős „ráncfelvarráson” esett át. Ez a sivatagokkal és folyókkal tarkított környezet több mint hat és fél millió ember otthona, ásványkincsekben rendkívül gazdag, s a mezőgazdasági termelés és turizmus előnyeit is élvezi. A számos folyó, tó és csatorna remekül kihasználható a mezőgazdasági termelés érdekében; a fejlesztéseknek köszönhetően több mint száz régi csatorna került vissza a modern mezőgazdaság szolgálatába. Legértékesebb

mezőgazdasági területe a Sárga-folyó völgye, amelynek a termékenységét azonban a túlságosan intenzív művelés erősen veszélyezteti.

A mezőgazdaságban mára már modern, természetbarát eszközöket használnak. Legalapvetőbb terményeik a búza, köles, burgonya, kukorica, cirok, repce, szója, len stb., azok a növények tehát, amelyek a Sárga-folyó termékeny medencéjében mérsékelt kontinentális és félsivatagi éghajlat mellett is megteremnek. A világ második leggazdagabb C-vitamin forrása, a nálunk lícium gyümölcsként ismert *gouqi* olyannyira Ningxia sajátja, hogy a legtöbb kereskedelmi forgalomban kapható *gouqi* Ningxiából, esetleg Xinjiangból származik. Ez a különleges gyümölcs, amellyel a nyugati világ még csak most ismerkedik, Kínában igen széles körben és meglehetősen hosszú ideje jelen van. A kínai orvoslás több ezer éve használja: gátolja az öregedést és egészségjavító, immunerősítő hatással bír. Az utóbbi időben a nyugati orvostudomány érdeklődését is felkeltette, és különböző területeken – mint például rákkutatás, öregedés, immunfunkciók és cukorbetegség – tudományos vizsgálatokat folytatnak vele kapcsolatban.

Az ásványkincseket tekintve Ningxia rendkívül gazdag, területén körülbelül ötvenféle ásvány található. Különösen

jó minőségű szénben bővelkedik, Kínán belül az 5. leggazdagabb tartomány szénkészletét tekintve. Gipszkőből pedig Kínában itt található a legtöbb. A Shanxi és Gansu tartomány, valamint Ningxia egymással határos területén elterülő síkságon a Shan-Gan-Ning Természetes Olaj- és Gázmező a világon is egyedülálló egybefüggő lelőhelynek tekinthető. Ezen kívül kvarchomokkő és jókora mennyiségű foszfor, réz és vas is előfordul a tartományban.

Ipara gyorsan és egyenletesen fejlődik. Napjainkra a szénfeldolgozást, az elektronikai ipart, a vegyipart és a gépipart magába foglaló iparágai szerkezet alakult ki Ningxiában. Összhangban az állam autonóm régiókra is kiterjedő ipari és gazdaságfejlesztési programjával, Ningxia is egyre inkább ösztönzi a külföldi tőkeberuházást a high-tech iparágak, a közlekedési és kommunikációs infrastruktúra, a mezőgazdasági termelés, a növénytermesztés, az energiatakarékosság, a környezetvédelem és a turizmus területén. Ningxia infrastruktúrája is folyamatosan fejlődik, jelenleg négy belöldi repülőtérrel, számos vasútvonallal és több mint 1000 km autópályával rendelkezik.

Beszélhetnénk még a folyamatos fejlesztésekről, az új modern épületekről és a régiokról, a kínai és muszlim elemeket ötvöző, híres Tongxin Nagymecsetről, a huik öltözködéséről, szokásairól, ünnepeiről vagy a 2012 óta minden évben Kína és az arab országok között megtartott kereskedelmi és befektetési expóról és fórumokról (China-Arab States Expo), de az új és izgalmas dolgokat mindig érdekesebb meg tapasztalni, mint elolvasni.

Ningxiában minden megvan, ami elbűvöli az ide látogatókat: „rendelkezik a hegyek erejével, a sivatag szellemével és a folyók varázsával.”

Jeszenka Boglárka

Békák, dalok, politikusok

Új könyvek Kínáról

Kína egyre inkább az érdeklődés homlokterébe kerül, s ezt felismerve a magyar könyvkiadók és tudományos-kulturális szervezetek az elmúlt évben is számos színvonalas kínai témájú könyvvel álltak elő. Az alábbiakban ezekből válogatunk.

Henry Kissinger:

Kínáról

Budapest, Antall József Tudásközpont, 2014,
624 o., 5500 ft.

Henry Kissinger egykori amerikai nemzetbiztonsági főtanácsadót és külügyminisztert a modern Kína legjobb ismerői között tartják számon. Az 1970-es évek elején kulcsszerepet játszott abban, hogy két évtizedes ellenségeskedés után Kína és az USA közeledni kezdett egymáshoz, előkészítette Nixon amerikai elnök kínai látogatását, majd évtizedeken keresztül tevékenyen részt vett a washingtoni Kína-politika alapításában. Több mint ötvenszer járt a távol-keleti országban, s az elmúlt fél évszázad valamennyi fontos kínai vezetőjét személyesen ismerte. Egyrészt személyes tapasztalatai, másrészt kiterjedt kutatásai alapozták meg *Kínáról* című könyvét, amely – elfogultsági ellenére – megkerülhetetlen alapmű mindazok számára, akik Kína külkapcsolataival, külpolitikai törekvéseivel, a világban elfoglalt helyével foglalkoznak. A könyv fő célja, hogy bemutassa azt a szemléletet, amely áthatja a kínai vezetőknek a háború és a béke, a nemzetközi rend, az országok közötti kapcsolatok kérdéseivel kapcsolatos gondolkodását, a hagyományos és modern kínai stratégiai gondolkodást. Persze mindeközben rengeteg információt szerezhetünk az amerikai döntéshozatalról, a kínai–amerikai kapcsolatok elmúlt ötven évéről, a kínai vezetők személyiségéről, és persze a kínai–amerikai történet egyik főszereplőjéről, Henry Kissingerről. Az utolsó fejezetből azt is megtudhatjuk, hogy a szerző szerint a következő évtizedekben milyen módon lehetne elkerülni a kínai–amerikai kapcsolatok végleges megromlását, egy súlyosabb konfliktus kibontakozását.

Mo Yan:

Békák

Fordította: Zombory Klára

Budapest, Noran Libro, 2014, 410 o., 3600 ft.

A 2012-ben irodalmi Nobel-díjat kapott Mo Yannek a *Békák* a második olyan regénye, amely magyarul is megjelent. Az első egy afféle posztmodern krimi, a *Szeszföld* volt, amelyben az olvasó bőven találkozhatott a szerző védjegyének számító „hallucinatorikus realizmus” elemeivel. A *Békák* ezzel szemben inkább „simán” realista mű, nyelvezete is egészen más, mint a *Szeszföldé*. Fő témája a kínai születésszabályozási politika, illetve annak a hétköznapi életre gyakorolt hatása. A különös szerkezetű – egy kezdő író leveleiből és egy drámából álló – regény főszereplője Nénike, aki Gaomi falu környékén születésznőként tevékenykedik több mint fél évszázada. A regény csaknem összes többi szereplőjét ő segíti a világra. Számos gyerek és anya életét megmenti, ezért óriási tiszteletben áll a vidéken. Amikor azonban változik a politikai irányvonal, és családonként csak egy gyereket engedélyeznek, a pártutasításokat mindig lelkesen teljesítő Nénike az abortuszokat is ugyanolyan odaadással hajtja végre – akár 7–8 hónapos magzatokon is –, mint amilyenkorábban a szüléseket vezette le. A regény másik szála a Nénikéről szóló leveleket író Ebihal művésznévű kezdő drámaíró története, aki a levelek címettje, a Sugitani nevű japán irodalmár segítségével egyre jobb íróvá válik, s a könyv végére megírja beígért drámáját, a *Békákat* – ami azonban az igazi befejezést nyitva hagyja. Mo Yan könyve olykor megrázó, olykor humoros, a szerzőre jellemző módon sok szálon futó, számos kitérével, melléktörténettel tarkított groteszk alkotás, amely a kínai vidék elmúlt fél évszázadának életét is részletesen bemutatja.

Krajcsír Lukács:

A kínai-orsz kooperáció a XXI. század elején

Kína, Oroszország és a Sanghaji Együttműködési Szervezet

Veszprém, Veszprémi Humán Tudományokért Alapítvány, 2014, 169 o., 2500 ft.

A Szovjetunió felbomlása utáni évtizedben Kína és Oroszország kapcsolata nem volt különösebben szoros, egyikük se szerepelt a másik legfontosabb partnerei között. A múltbeli konfliktusok sokáig beárnyékkolták a két óriás viszonyát, emellett az 1990-es években mindkettő másfelé orientálódott. A 2000-es években azonban a legnagyobb és a legnépesebb nagyhatalom úgy tűnik, közeledni kezdett egymáshoz, az utóbbi időkben pedig új szintre jutott a kínai–orsz együttműködés. Az ukrán válságnak, illetve az ezt kísérő szankcióknak köszönhetően Oroszország keletre fordul, Kína pedig – az USA Kínát „körbezárni” igyekvő kelet-ázsiai politikája miatt nyugatra, így Peking és Moszkva láthatólag egymásra talált. Vajon mindez azt eredményezheti, hogy a közeljövőben létrejön valamiféle Kína–Oroszország tengely? Félre tudják-e teljesen tenni nézeteltéréseiket és konfliktusaikat? Vajon a Moszkva és Peking által létrehozott Shanghai-i Együttműködési Szervezet lesz az a „geopolitikai tömb”, amely átrendezheti a nemzetközi politika színpadát? Krajcsír Lukács, a felvidéki származású fiatal nemzetközi kapcsolatok elemző kötete ezekre a kérdésekre keresi a választ, bemutatva a kínai–orsz kapcsolatok múltját, jelenét és lehetséges jövőjét.

Peter Hessler:

Kína országútjai

Az újjászülető birodalom mindennapjai**Budapest, Park Könyvkiadó, 2013, 416 o., 3900 ft.**

Peter Hessler neve nem ismeretlen a Kína iránt érdeklődő hazai olvasók körében, *Két év Kínában* című nagysikerű könyve annak idején magyarul is megjelent. Abban arról az időszakról írt, amikor – akkor még hely- és nyelvismeret nélkül – nyelvtanárként dolgozott egy kínai kisvárosban. *Kína országútjai* című új könyvében az időközben sikeres újságírónak és Kína elismert szakértőjévé vált szerző egy kölcsönzött autóval járja be Kínát, s írja le tapasztalatait a nyugati ésszel felfoghatatlan sebességgel változó országról és lakóiról. Letér a megszokott turistaútvonalokról, olyan helyekre jut el, ahol külföldi még nemigen járt. Hessler remek megfigyelő, aki remekül megtalálja a hangot a legkülönbözőbb rétegekbe tartozó kínai emberekkel, s aki jóval túlmegegy a szokásos tudósítói közhelyeken. Felkészültsége is kiemeli a Kínában egy-kétszer járt, s utána rögtön könyvet író szerzők közül. Jól ismeri a kínai történelmet és kultúrát, minden élményét és szereplőjét jól el tudja helyezni a kínai világban. A könyv talán legnagyobb erőnye, hogy az országot – amelynek lenyűgöző gazdasági mutatóit, hatalmas építményeit, lélegzetelállító statisztikát az médiából jó ismerhetjük – emberközelbe hozza: általa megismerkedhetünk a jelenkor számtalan kínai „kisemberével”, illetve a kínai élet ezernyi apróságával. Ezeket keresztül természetesen számtalan általános – nemcsak Kínára vonatkozó – igazság és kérdés is felmerül az olvasóban.

Si King:

Dalok Könyve

Peking, Újcsillag Press Kiadó, 2014, 344 o., 256 o., á. n.

2014-ben ünnepeltük a hatvanötödik évfordulóját annak, hogy Magyarország és a Kínai Népköztársaság felvette egymással a diplomáciai kapcsolatot. Az alkalomra számos rendezvényt szerveztek, és több új kiadvány is megjelent. Ez utóbbiak közé tartozik a nagy kínai klasszikus, a *Dalok könyve (Shijing)* kétnyelvű kiadása, amely a pekingi Újcsillag Press (Xinxing Chubanshe) gondozásában jelent meg. A kiadás két kötetből áll, az egyik a kínai eredetit tartalmazza, a másik pedig a versek ma már klasszikussá vált magyar fordítását. A magyar változatok 1957-ben jelentek meg először, egy olyan időszakban, amikor a legjobb magyar költők közül sokan nem publikálhattak saját verseket, így kénytelenek voltak műfordításokból megélni. Ennek köszönhető, hogy a *Dalok könyve* verseit és a kínai költészet többi nagy alkotását a korszak legkiemelkedőbb magyar költői ültették át magyarra, Illyés Gyulától Weöres Sándorig, Nemes Nagy Ágnes-től Szabó Magdáig. Méghozzá úgy, hogy a munkájuk alapjául szolgáló nyersfordításokat és magyarázatokat a legjobb 20. századi magyar sinológusok készítették a számukra. A legenda szerint az összesen 305 verset tartalmazó *Dalok könyvet* maga Konfuciusz állította össze. Ez valószínűleg nem igaz, de az biztos, hogy a különböző osztályokba tartozó kínai emberek mindennapjait, gondjait, bajait, szertartásait, mítoszait megörökítő versek jórészt a Kr. e. I. évezred első feléből származnak, s nemcsak irodalmi alkotásokként élvezhetők, hanem az ókori Kína életébe is bepillantást nyújtanak.

Pekingi magyar rapszódia

Emlékek a magyar–kínai kapcsolatok 65 évéből**Szerkesztette: Sarkadi Péter****Budapest, Magyar–Kínai Baráti Társaság, 2014, 77 o., 55. o., á. n.**

A Magyar–Kínai Baráti Társaság 1959 óta igyekszik tömöríteni azokat, akik Magyarországon Kínával foglalkoznak, valaha Kínában voltak külkereskedők, mérnökök, diplomaták, diákok, tanárok, vagy egyszerűen csak érdeklődnek Kína iránt. A ma is aktív közösség a magyar–kínai diplomáciai kapcsolatfelvétel 65. évfordulóját többek között azzal ünnepelte meg, hogy összegyűjtötte és két nyelven – magyarul és kínaiul – kiadta valaha Kínában élt tagjainak rövid visszaemlékezéseit. Csongor Barnabás, Józsa Sándor, Kalmár Éva, Tóth Barna – csak néhány név azok közül, akik pár oldalon beszámolnak azokról a tapasztalataikról, benyomásaikról, amelyeket az 1950–60-as években, a kínai–magyar kapcsolatok hőskorában szereztek. Egy olyan időszakban, amikor a kínai élet rendkívül nehéz volt, s amikor a külföldi ember látványa Kínában korántsem volt megszokott. A színes élménybeszámolókat a szerzők saját korabeli fényképei illusztrálják, még közelebb hozva egy olyan világot, amelyre a mai Kína már alig emlékeztet. Ahogy ez a könyvből kiderül, a kínai évek életre szóló élményt jelentettek valamennyi szerzőnek, akiknek visszaemlékezései egyszerre igen szórakoztatóak és tanulságosak – akit érdekelnek a kínai–magyar kapcsolatok vagy a korabeli Kína, annak a korszak eseményeiről és hangulatáról remek forrásként szolgál a *Pekingi magyar rapszódia*.

Yang Zhu, a „kínai Epikuroosz”

Önző, élvhajász, hedonista – gyakran aggasztják ezeket a jelzőket Yang Zhura, az ókori Kína egyik legtöbbet támadott filozófusára. Yang ugyanis azt vallotta, hogy az embernek kizárólag a saját jólétével kell törődnie, másokért fáradozni nemcsak felesleges, de káros is.

Yang Zhu a hagyomány szerint a Hada-kozi fejedelemségek időszakában élt, körülbelül Kr. e. 440–360 között. Életéről gyakorlatilag semmit nem tudunk, és tanításai is csak töredékekben maradtak fenn, olyan rivális filozófusok utalásaiban, akik keményen bírálták a gondolatait. Az azonban, hogy sokan szükségét érezték reagálni Yang Zhu tanaira, jelzi, hogy a maga korában igencsak befolyásos lehetett. Az egyetlen hozzá kapcsolható hosszabb szöveg a *Liezi* című taoista munka hetedik fejezete, amely az ő nevét viseli. Erről azonban nem tudhatjuk, hogy mennyire képviseli Yang tényleges nézeteit. Mindenesetre a különböző elszórt szöveghelyekből nagyjából rekonstruálhatjuk, hogy mi is volt a yangizmus lényege.

Mindenki magáért

Menciusz szerint Yang Zhu „mindenhez csak önmagáért nyúlt”, s „ha egy hajszálát kellett volna kitépnie, hogy hasznára legyen az égalattinak, nem tette volna meg”. Bár a konfucianus Menciusz ezt elítélően írta Yangról, a yangizmus szerint éppen az az egyetlen helyes viselkedésmód, ha mindenki magával törődik. Az élet ugyanis tele van szenvedéssel, s nincs más értelme, mint hogy megpróbáljunk élvezetet lelteni benne. A halál után nincs élet, így teljesen hasztalan érdemeket szerezni, amiért majd emlékeznek ránk.

Ezért Yang szerint a régi szent uralkodók, Yao és Shun, valamint a filozófus Konfuciusz, akik egész életükben önfeláldozó módon az országukért munkálkodtak, helytelenül jártak el; ezzel szemben a kínai történelem híres zsarnokai Jie és Zhou, akik csak a saját élvezeteikkel törődtek, jól jártak. A halálban ugyanis minden ember egyenlő, s a halottak az utókor megbecsülését, illetve megvetését már nem érzékelik.: „Akik életükben Yao és Shun voltak, halálukban rothadó csontok; s akik életükben Jie és Zhou voltak, halálukban ugyanúgy rothadó csontok.” Ez persze nem azt jelenti, hogy Yang Zhu az elvetemültséget propagálta: a hírhedt zsarnokokat nem a gonoszságuk miatt dicsérte, hanem azért, mert nem törődtek mások véleményével, és azt tették, ami nekik jó volt.

Természetes természet

Valószínűleg Yang Zhu volt az első kínai filozófus, aki foglalkozott az emberi természet (*xing*) – a későbbi gondolkodónál nagy karriert befutott – fogalmával. A *xing* a yangizmusban az ember természetes hajlamait jelenti, illetve azt a fejlődési pályát, amelyet élete során természetes körülmények között befutna. Ha az ember korlátozni, torzítani próbálja a saját *xingjét*, s letér a természet kijelölt útról, az boldogtalanságot vezet, csakúgy, mint ha naiv módon azt hiszi, hogy nemcsak a maga, hanem más emberek *xingjét* is befolyásolhatja. Minden tudatos társadalmi cselekvés – a jó szándékú is – ellenére van a természetnek, így több kárt okoz, mint hasznot. Ezért nem tépné ki egy hajszálát se Yang, hogy segíthessen a világon. Viszont azért se tenne semmit, hogy ártson a világnak vagy bárkinek, hiszen ez is a *xing* ellen való lenne.

Yang Zhut szokták epikureusnak, hedonistának, pesszimistának nevezni, sokan pedig az etikai vagy pszichológiai egoizmus képviselőjének tartják. A yangizmus kulcsfogalma a *wei wo*, ami nagyjából annyit tesz: „magunkért cselekedni”, „mindent magunkért”. Az önérdek követése nem egyszerűen

csak kívánatos, hanem morális is: éppen az az erkölcstelen – és egyben felesleges –, ha az ember nem a saját jólétével és élvezetével törődik. Ha ugyanis mindenki saját magával van elfoglalva, azzal elejét vesszük a konfliktusoknak is. A bölc tehát passzív, csak a maga jólétével törődik, és visszavonul a közéletől.

Filozófiai közellenség

Mindezt Yang Zhu a *Liezi*-ben így fogalmazta meg: „A régmúlt idők emberei tudták, hogy az élet nagyon rövid, tudták, hogy a halál nagyon gyorsan eléri őket, ezért mindig a szívüket követve cselekedtek, nem fordítottak háttal annak, ami a természetben szeretni való, és nem vetették el maguktól azt, ami testüknek gyönyörűség volt. Ezért nem a hírnév utáni vágy ösztökélte őket, hanem természetes hajlamaik (*xing*) után mentek, s nem helyezkedtek szembe azzal, amit minden létező jónak tartott. (...) Hogy hírt és dicsőséget előbb vagy utóbb szerezzenek, hogy éveiknek száma több vagy kevesebb legyen, mindezt sohasem mérlegelték.”

Mindez élesen szemben áll a konfucianizmussal, amely az erények, a közösség és a társadalmilag hasznos cselekvés fontosságát hangsúlyozza. A yangizmus szintén szembefordult az „egyetemes szeretetet” hirdető motizmussal és a törvényeket előtérbe helyező legizmussal. Mivel az uralkodói beavatkozást is károsnak tartotta, Yang tanai a mindenkorai kínai állam képviselői körében sem voltak túl népszerűek. Nem csoda, hogy az iskola szövegei megsemmisültek vagy elkallódtak, s alapítójának személyéről alig tudunk valamit. Ugyanakkor a yangizmus nem tűnt el nyomtalanul, hiszen éppen „eretneksége” miatt sokat foglalkoztak vele, vitát provokált, új gondolatokat ébresztett, és bizonyos elemei a taoizmusba is beépültek.

Salát Gergely

Konfuciusz-kvíz

A Konfuciusz Krónika újból vetélkedőt hirdet olvasói számára. A feladat egyszerű: az alábbi tíz kérdésre kell válaszolni, s a megfejtéseket e-mailben vagy postai úton eljuttatni az ELTE Konfuciusz Intézetéhez 2015. december 1-ig. A kérdésekre a válaszok megtalálhatók a Konfuciusz Krónika jelen számának cikkeiben.

1. Hogy hívják a koreaiiban szereplő kínai írásjegyeket?

- a. hanja
- b. kanji
- c. hangul
- d. hanzi

2. Melyik évben nyert irodalmi Nobel-díjat Mo Yan?

- a. 1986
- b. 1998
- c. 2012
- d. 2014

3. Milyen nemzeti kisebbség él a legnagyobb számban Ningxiában?

- a. tibeti
- b. tangut
- c. hui
- d. miao

4. Milyen állatot vitt ajándékba a kínai császárnak Zheng He?

- a. zsiráf
- b. óriáspanda
- c. kenguru
- d. óriáskígyó

5. Mi volt Guanyin istennő eredeti neve?

- a. Avalokitésvara
- b. Amitábha
- c. Caishen
- d. Yama

6. Melyik császár felesége volt Lü Zhi?

- a. Tang Xuanzong
- b. Zhu Yuanzhang
- c. Huang Taiji
- d. Han Gaozu

8. Melyik nem tartozik Suzhou „négy nagyhírű” kertje közé?

- a. Kék hullám pavilon
- b. A Műveltség kertje
- c. Az Alázatos hivatalnok kertje
- d. A Halászhálók mesterének kertje

9. Mit van folyamatosan a Majomkirály fején?

- a. korona
- b. sárga sapka
- c. bírói főveg
- d. mágikus fejpánt

7. Honnan származik a *longjing* (sárkánykút) tea?

- a. Suzhou
- b. Hangzhou
- c. Ningxia
- d. Ceylon

10. Kinek a kézírása szerepel a Hongqi logójában?

- a. Deng Xiaoping
- b. Mao Zedong
- c. Zhou Enlai
- d. Jiang Zemin

A megfejtéseket e-mailen a media@konfuciuszintezet.hu, postán az ELTE Konfuciusz Intézet, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F címre várjuk, 2015. december 1-ig. A megfejtést beküldők között értékes könyvnyereményeket sorsolunk ki. Az ELTE Konfuciusz Intézet a személyes adatokat bizalmasan kezeli, azokat harmadik félnek nem adja ki.

Előző számunk Konfuciusz-kvízének nyertesei: Hatnyi Pál László (Budapest), Muszély Mária (Budapest), Scháll Barnabás és Gusztáv (Pécs)

Gratulálunk!

KÍNAI NYELVTANFOLYAMOK AZ ELTE KONFUCIUSZ INTÉZETBEN

Az ELTE Konfuciusz Intézet azzal a céllal alakult 2006 decemberében, hogy minden érdeklődő számára lehetőséget teremtsen a kínai nyelv megtanulására. A kínai a legtöbbször által anyanyelvként beszélt nyelv a világon, s a nyelvtanulók körében is egyre népszerűbb: becslések szerint 2010 végére világszerte már 100 millió külföldi fog kínaiul tanulni.

Ha kínaiul szeretne tanulni, válasszon minket,

- mert nálunk havonta indulnak ingyenes nyelvtanfolyamok is;
- mert az órákat kínai anyanyelvű vagy Kínában képzett magyar anyanyelvű tanárok tartják;
- mert a legmodernebb – nemzetközileg tesztelt és bevált – multimédiás tananyagokat használjuk;
- mert órabeosztásunk rugalmas, a diákok igényeihez alkalmazkodik;
- mert nálunk magánórákat is vehet;
- mert az ELTE Konfuciusz Intézetben tanulhat kínaiul a legkedvezőbb feltételek mellett;
- mert nálunk ingyenes nyelvtanfolyamok is indulnak;
- mert ez egy hosszú távra szóló befektetés;
- mert a kínai nyelv nem is olyan nehéz...

Intézetünk rendszeresen indít különböző szintű nyelvtanfolyamokat, nemcsak magánszemélyeknek, hanem cégeknek is.

Nyelvtanfolyamainkra
a beiratkozás folyamatos.

Jelentkezés:

- személyesen: az ELTE Konfuciusz Intézetben (1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F I. 16.)
- telefonon: a 06-1-411-65-97 számon (H-P: 10.00–13.00, 14.00–18.00)
- interneten: a www.konfuciuszintezet.hu honlapon.

